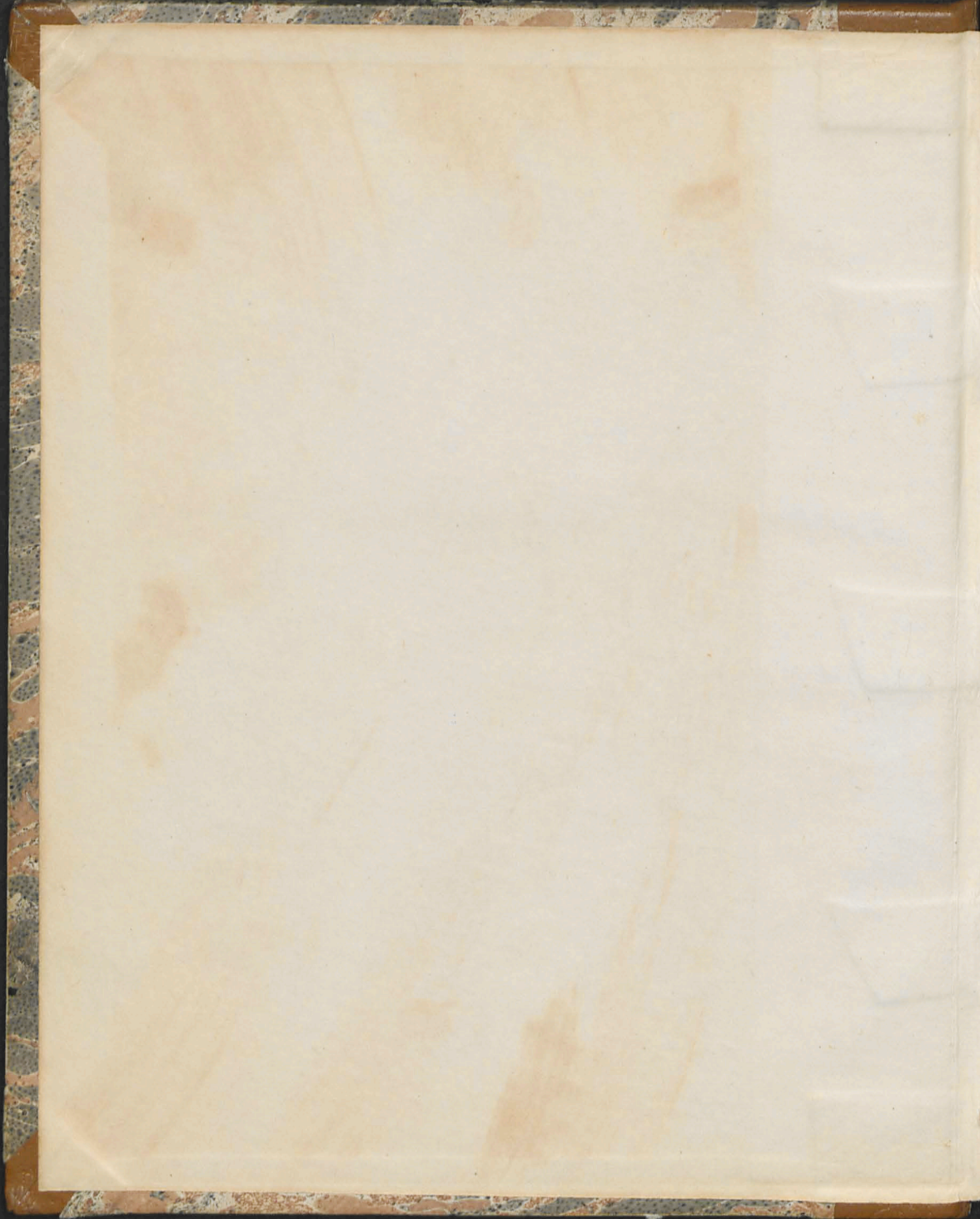

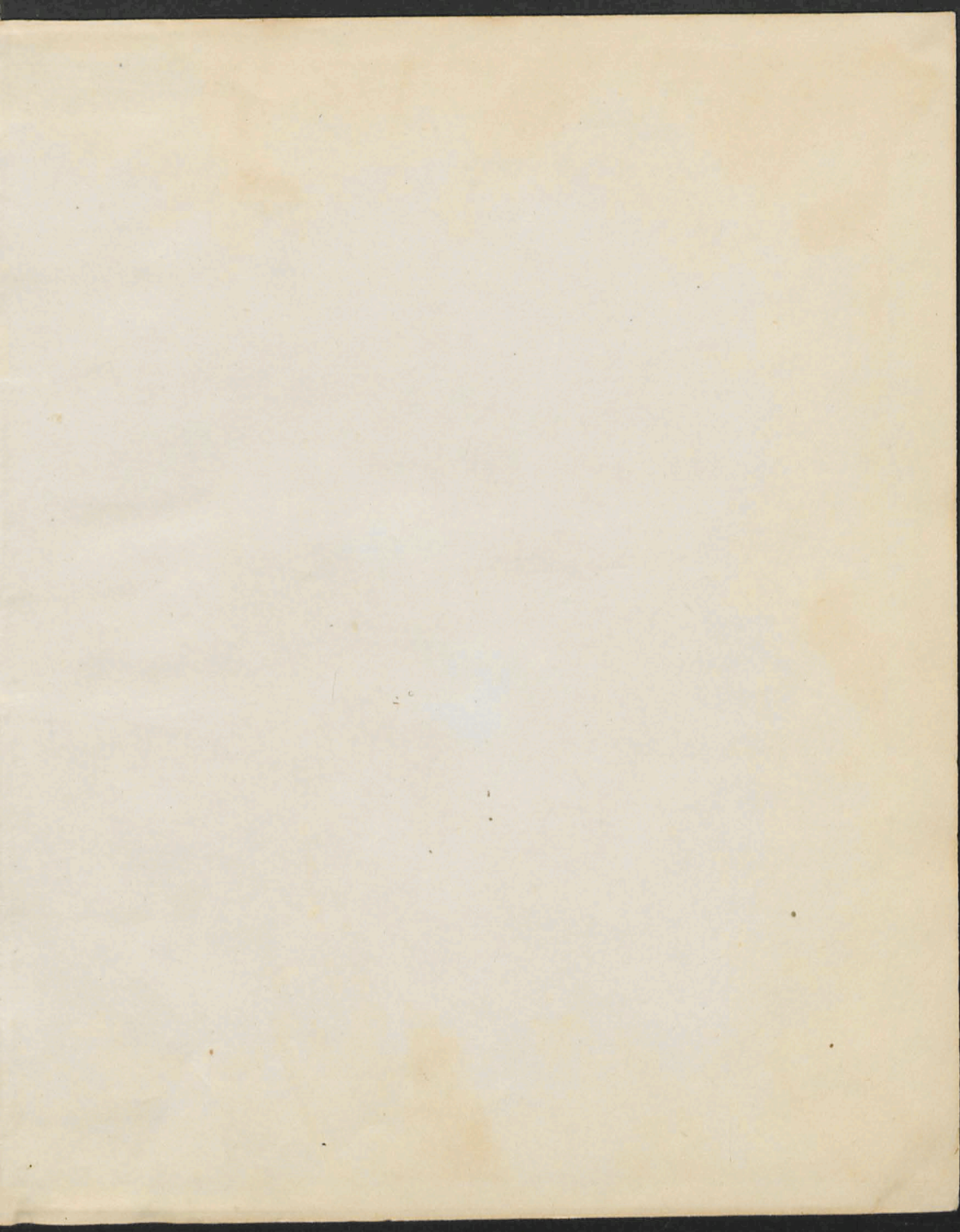
BIBLIOTEKA
Zakl. Nar. im. Ossolińskich

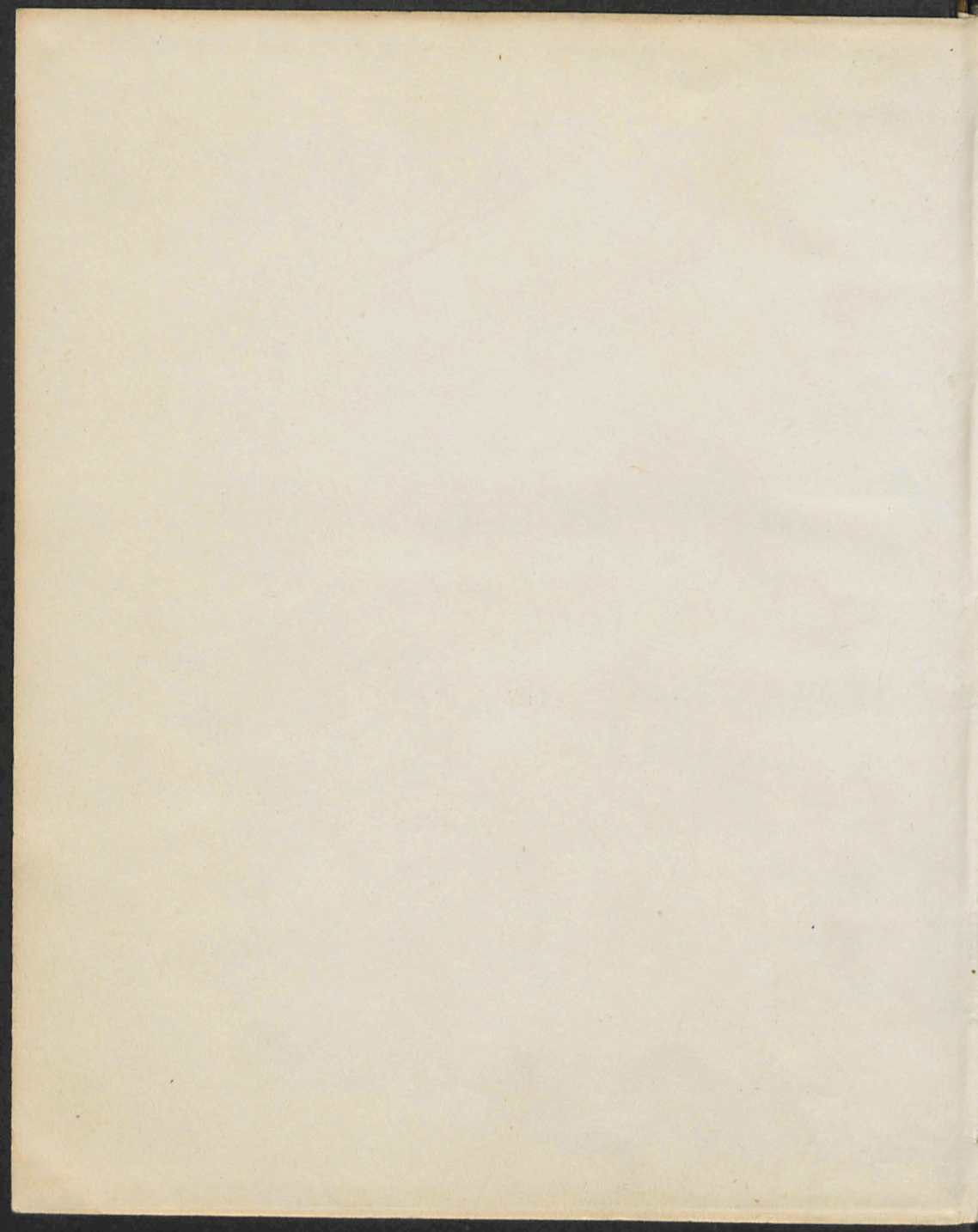
XVI 3110

BIBLIOTEKA
Zakl. Nar. im. Ossolińskich

XVI 3111

I A N
K O C H A N O W S K I

Ex libris Ignacii Skw...

W K R A K O W I E
W Drukarni Łazarzowéy.

1 5 8 5.

631

1951-V-485

XVI-3110-III

WIELOMOZNE MV

á mnie Milosci wému Pánu, Pánu,

IANOWI MISZKOWSKIEMV

z Mirowá, Káosztelanowi

Zárnowskiemu.

&c. &c.

*Jan Iánuszowski služby s=we
po=wolné záleca.*

SAN R Schánowski ón wielki/
Wielmožny á mnie Milostíwy Pánie/
wielki mówie / w náuče / w rozum / y w
spráwy / W Oysti Sedomirski / Poéta
Polsti / dobrze przed smierciá swojá / v=
pátruiąc czásy nieperwé pozad idáce / w których wšyt
to rádo sye mieni poczał byl wnetže zárazem po wydá=
niu Psalterzá překládání swé^o / zemná sye námawíác /
iáko by rzeczy píسانی íego wšytkié / zá žywotá íego / z
Drukárnie méy wynísc ná šwiát mogli: czesćiá aby té
co byly gotowé / dobrze wysšly : czesćiá / aby o dngich
co wáźniejšych tym snádniey myšlic mógl : y ná tym
bylo stánelo. Ale iáko rzeczy wšytki / które ludzie stá=

Wziedmowa.

nowia/ nie są w mocy naszej/ ale na wolę y łasce tego/
który wszytkim rządzi: tak y to paść musiało / iako syc
temu panu spodobalo. który zagroził wszy mu droge do
wszytkich rzeczy/ które/ rzecz pewna / z wieczną sławą
iego bychy były mogly / nie rzekę daley postepic / albo
tego co inż bylo gotowo na świat wydac niedopuscil:
aley same^o z oczu y z towarzystwa ludzi wszytkich wziac
raczył. Tak śmierć niezbedna przed czasem zapadła.
która acz pod czas wiele ludziom szkodzi/ tego przedsie
przewiesc nie moze / aby pamięć człowieka tego z zie-
mie wymazac miała. a day to / że samego świata zay-
zrała/ godność przedsie iego wcale zostawic musiał-
ła. wcale mówie: Bo gdzie kiedy w Polskim narodzie
albo rzekę śmieley / w północnym kraju wszytkim byl
taki Poeta zacny? Gdzie kiedy w Polsce śmiał syc kto
zetrzec z onymi Poety tak Greczimi / iako y z łacinski-
mi / co rymi swemi Bogi z nieba zwabiali / iako ten?
gdzie kiedy który zrównal z nimi? albo coby ze wszyt-
kim tak byc miał/ iako ten? Bylo za czasow naszych Po-
etow dosyc znacznych w Polsce/ tak iest: ale przedsie
acz z tych każdy miał / y ma swą pochwale / ten iednak
wszytkich. z pochlęstwá nie mówie / rzeczy to same s-
wiadczą: przeszedszy swe godnością/ y obcych dosiagl:
a z nim coby zrównac mógł/ ieszcze go wieki nasze nie po-
daia. Ten tedy wielki y zacny Poeta Polski/ mnie wiel

Przedmowa.

ce Miłościwy Panie/ iż za żywota swęgo nie mógł rze-
czy swych do teg końca przywieść iako chciał y umiał :
aby przed sie wielóm przyszłym żył wiecznie/ zostawił po
sobie/ choć nie wiele/ iednak tyle/ ile wszystkim dosyć : a
podobno y rzecz moze / wiecéy niż owi / co pisali wiele.
Zostawił Lyrica , Elegias , Foricania łacinskie : zosta-
wił Aratum, y Psalterz Dawidów przekładania swęgi
nad co/co moze być sztucznieyszęgo y pieknieyszęgo : zo-
stawił Threny: lekkié rzeka podobno : ia niewiem/ asse-
ktu oycowskięgo przeciw działkóm w téy mierze wpa-
trnie/ które^o nie widze by kiedy kto lepięy wyrazić mógł
y umiał. Nuż insze rzeczy / Odprawe Postów Grec-
kich/ Drias Zamchána / Zgode/ Sátyr/ Száchy/ áza
w tych nie nálażł kóždy coby godnie pochwalić mógł :
Nym zdaniem/ co kto weźmie/ gdzie weyżrzy/ naydzie
sye czemu podziwić / y z częgo sye wkoćać. Wydał téz
był/ mniemaniem ludzkim y rzeczą sama/ Frászki: w któ-
rych niektóre są bázro potrzebne/ a drugie podobno báz-
ro bezpiecne. To prawda/ niebosczyk samze dlug otym
myslił/ iesliże wszystkie wydać miał albo nie. Bo do te-
go y to przystapilo bylo / zem y ia sam / z którego Dru-
kanie wynisć miały/ z nim nie tylko o to mówil/ ale y
náwet/ kiedy sye inż do druku podać miały/ pisałem o to
do niego. ná co potym odpisał mi w té słowa: *Wyrzu-
cać co z frászek nie zda mi sye, bo * to iest iakoby dusá ich.*

Przedmowa.

Si quod pruriat incitare possunt. *A ták prosze przepuść im teraz W. M. etc. té są słowa iego. Oględownał sye ná to/ że złość ludzka každemu zlemu iest wrodzona: á dobremu y nagorsza rzecz nie zawádzi: máiac zwołaszczá przykłády inszych ludzi godnych/ którzy rzeczy bespiecznięszé ná świat wydawali/ zá kthóreimi przedsie v ludzi prze insze zácnieysze sprawy to sobie iednali/ że ich przez to nie potepiali. Co iż v mądrych mieysce miało / niewiem przeczby y té chociaż frászki / przy drugich vsć nie miały: obeyzrazowszy sye / zwołaszczá ná lata té / w które to piśal / nie w które to wydał: á osobliwie y ná to/ że przy statku czasem żarty być musza. Ale puścićwszy ná wolę y zdanie každého / gdyż o raz dogodzić wszytkim trudno/ gdzie by sye kto wszytkimi frászkami bawić nie chciał/ otóż teraz mieć będzie insze rzeczy ku tym co inż przed laty wyszły. Są Phænomena, są Musæ, iest Monomachia Parisowa z Menelausem/ iest Dziwostab/ iest Broda/ są pieśni/ są rzeczy inne/ z których z osobná každé mym zdaniem/ dodadza dosyc wćiesney každemu zabawy. Co/ gdzieby sye komu nie podobáło/ mym zdaniem czlowiekie by nie byl. Té tedy rzeczy takowé M. P. iakom wyszsey pomienil/ iż zá żywota Pána Kochánowskiego/ iako Authora tych rzeczy/ ná świat wynisć wszytki nie mogly/ teraz Jey Młosc Páni Dorota Kochánowska/ żalosna po swym Pánie Malzonka / wie*

Przedmowa

dzac o tym / że sam niebosczyk zemną o tym stanowił /
a że to wola iego była / zebrawszy część iego rzeczy pi-
sanych / y tych / co już w druku przed tym były / do
mych rąk ie posłała / abym iedne przy drugich / wszytkie
które wydać sye godzily / kosztem swoim na świat wy-
dał. Ja tedy wziawszy przed sye człowieka tak wielkie-
go / y rzeczy iego żadnym wiekiem niezrównané / nie-
chcąc aby tak goło na świat wyszły / czego nie tylko w-
szytkie wespół złożone / ale snadź każdy wiersz iego z oso-
bną dobrze godzien. Wazylem sye tego W. M. ie przy-
pisać y osiarrować : iakóż przypisnie / osiarnie / y pod I-
mieniem W. M. mego M. Pana do wiadomości ludz-
kiej podaie. Naprzód dla tego / aby tej śmierci bylo sye
czym w gardle oprzec / iżeby człowieka tak wielkiego w
ziemie ze wszytkim nie grzebla / ale owszem iedynemu
pusthumowi / którego oczy iego nie widziały / powin-
nym iego y potomnym / wzór y pamięć zostawiła. Po-
wtórze dla tego / aby te wszytkie pisma polskie iego / ie-
dne przy drugich znieść sye mogły w dóm W. M. z któ-
re^o nie tylko on sam / tak iako to na wielu miejscach wy-
znawa / wielkie łaski y znaczne dobrodziejstwa odnosił /
ale też y ia. Po trzeciej / zem tego pierwien / iako v inszych
Książat / Panów y osób zacnych / a osobliwie v Jego
Książecy Mści / Jego M. Ksiedza Biskupa Krako-
wskiego / Miłosciwego Pana stryia W. M. byl wzie-

Przedmowa.

ty / że też y v osoby W. M. nie był podlejszy : owšem /
iako sye wszyscy w rzeczách pisania iego kochali / że też
y v osoby W. M. mieysce mieć beda. Po czwarte / a-
byym dogodzić mógł częścią tym / którzy pragneli / aby
wszytki rzeczy iego na świat wydane były / częścią też
tym / którzyby sye rádi przypátrzyli y ozdobie rzeczy sa-
miej / y polozeniu słów / iakim porządkiem iść by słusnie
miały / w czym widze / że nád wszytki inšie przodkował
bárzo. Po piaté á ostatnie / abym y ia sam przez to /
mógł mieysce iakieżkolwiek v lásce W. M. zjednać so-
bie / pomniąc / zwlaszcza ná ono / żeš W. M. nie gárdzac
nistim podwoiem moim / raczyłš W. M. y Duktár-
nia dosyć słabą moie widziéc / y odchodzác / to iako zá-
vpominek zostáwić / abym był pewien miłosćiwéy lá-
ski W. M. Otóz abym sye tą láską W. M. iakokolwiek
bespieczniéy szycić mógł : ná znak niegodnych služb mo-
ich / to co ná ten czas do rąk moich przyszło / W. M.
memu M. Pánu oddáie / prosząc / abys W. M. moy
M. Pan moim bespieczeństwem nie obrażáiac sye / z mi-
łosćiwą láską swą / iako od slugi swéj przyiac / y mnie
y domowi memu / Miłosćiwym Pánem być raczył.
Dat. w Krákovie 12. dnia Grudnia / Roku Pánstwie-
go. 1585.

PHÆNOMENA

Iana Kochánowskiego.

Bogá poczynaymy / Bóg początkiem wśemu /
A początku zaś niemáš / ani kónca iemu.
On był ieszcze przed wieki / ón dawnych ciemności
Uieporządek rozspráwił / mocą swéy mądrości.
On ziemię wśytkorodną / ón morze żeglowné :
On utwierdził ná wieki niebo nie stánowné.
Dzién y noc iego spráwá / y to swiátlo wdzięczné
Uiezgásoného slónicá / y kólo miesieczné.
Tenże y niebo nátknął gwiazdami slieznými /
Aby ludzióm znaczyły czasy / biegi swémi.
Ztąd wié oracz kiedy ma rola uprawowác :
Ztąd wié kiedy siać / albo norý sad spráwowác.
Ztąd pogode / y wiátry / y przyszly dęsz baczý :
Témi znáki nas bowiem Bóg przestrzégáć raczy :
Aby człowiek co w swoiéy pracy nie škodowál /
Ale owśem z wrobku swégo sýe rádownál.
Slušnie go tedy záwždy naprzód wspomínamy :
Uiazód / y náwet / bo zstąd wśytko dobré mamy.
Mieý czesć oycze láskawy / oycze dobrotliwy :
Ciebie chwalić powinién káždy człowiek żywy.
A ty / o Wránia / żyez mi láski swoiéy /
Aby ludzie poználi gwiazdy z piésni moiéy :
Któréy ja dziś wzór biore z dawného Arátá /
Twódy to dat / iesli oná bedzie godná swiátá. 2

SS

Wozy.

Szytki gwiazdy tym pięknym wzorem vsádzoné :
 Póymnie z soba niebo nieustánowioné.
 Sámá os' która predki krag niebieski toczy/
 Z miestyá swégo by namniéy nigdy nie wytkoczy.
 Ale trwa niezruszona/ ziemie przemiárac/
 A w poly práwie nieba obá kónca máiac
 Wszépióné/ co imiéntá niéma w náséy mowie :
 Ale Polos/ y Gréczyn/ y Rzymianin zowie.
 Jeden z nich ná poludnie w morzu zátopiony :
 A drugi ná pólnocy wzgórze wyniesiony.
 Po práwéy/ y po lewéy rece/ ten posledni
 Má dwa wozy widómé/ iáko znáczą iedni.
 Trzy gwiazdy niesie dysiel/ czterémá paláia
 Kólá : pare niedzwiadzie drudsy przyznawáia :
 Któré grzbiety do siebie są postánowioné/
 Máiac glowy ná kzyżach spólnie polożoné.
 Tákże ná roznák biegi dzierzą : snac to manki byly
 Jowisowé/ y zá to niebá dostapily.
 Jedná z nich Cynosurá po Grecu syc zowie :
 Tá druga iest Helice. posledniéy Grékowie/
 Ale piérwshéy Sydonstie narwy uzywáia/
 Kiedy glebokie morstkie wody przemiérzáiá.
 Owá swiétla y znáczna : á gdy slónice zaydzie/
 Zadnéy gwiazdy ná niebie ták predko nie naydzie.
 Cynosurá zas mniesza/ lecz wódzem perwieyszym
 Deglarzowi : bo wszytká biega w kole mnieszym.

Smok.

W Jedzy tymi podobien rzéce smok syc wije:
 A ogón zatokami zstád y zowád krise.
 Gdzie ma głowe helice/ tám ogón položyl/
 Potym syc sam ku głowie Cynozury zložyl.
 A obsedy ją do nóg ostátecznym kólem/
 Rzucił syc wzad/ y stánal/ zátoczywszy czolem
 Zmienagła ku helice. Stróni obojá pála/
 A oczy: ná pászczéce iedná gwiazdá biála.
 Tey wiec głowá tám wpada ná głębokie morze/
 Gdzie wieczorné y ráné mieszáją syc zorze.

Kłeczen.

N Je dáleko tey głowy okrutného wezá/
 Widác žalosny wyraz potlékłego mezá.
 Rece ma rościagnioné: koncem prawey nogi/
 Niezmierzonego smoká przycisła teb srogi.

Wieniec.

Przy boku tegóz mezá/ dziewięć gwiazd wity/
 Kwitnie Cney Ariadny wieniec znákomity.

Ophiuchus álbo Węzownik.

Ale przy głowie zászé pátrząy drugiey głowy
 Jásnego Ophiucha: ktorému takowy
 Ogién z támion wychodzi / że y w pełniá goré
 Wpátrzony: w reku/ tuż nie tak światło sporé.

W nich syc wielki waz kreći/ który przepasuje
Ophinchá : ten przedsie śmieie następnie

Niedzwiadek.

Niedzwiadkowi ná pierśi : z rak ná obie stronie
Weżá zbywa : cześć bywa práwa przy ogonie.
Ale gdzie z lewéy reki wzgóre syc wydziera/
Aż o wisniec okrzgły jedlem syc opiera.

Wagá.

Zamje pod iego grzbietem przypátruy syc pilnie/
Równéy wadze : ále tá nie gore ták silnie.

Bootes.

Bozá wielkiego dyfel / trzyma pochylony
Arktophiláx/ od inszych Bootes rzezony.
Wsytek iásny : lecz ogien podplecionym snurem /
Przed inszymi zacnieyşy : zowiá go Arkturem.

Pánná.

Wod srogámi ogladáş Bootá iásného
Pánnie/ która kłos trzyma zbożá dośtáłego.
Któregokolwiek oycá córká chceş być zwána :
Bo rózne ludzké glosy/ o pámmo wybrána.

Poyrzy okiem łaskawym ku téy niskiéy ziemi/
 A dopusc sje miánowác rymy niegodnemi.
 Póki plynął chwalebny ón piérwszy wiek złoty/
 A ludzje przestrzégáli dobrowolnie cnoty :
 Nie pátrząc albo ná kazni/ albo iáké práwá/
 Ale sámá przystoynosc tá bylá wstáwá :
 Swieta spráwiedliwosci/ y tys nie gardzila
 Smiertelnym towárystwem: ales z nimi zylá /
 Káždégo náuczając iego powinności:
 A oni twódy swiety glos mieli w wezcíwosci.
 Przetóz onych lat piérwszych áni mieczá znano:
 Ani miedzy kreonemi o zwádzie slychano.
 Zyli wshyscy w pokoju/ przestáwając ná tym/
 Co przyrodzeniu dosyc : wiec mozká plaw zátym
 Nie byl ludzjom znáiony: á dla brély złotá/
 W niebespieczeniwo żaden nie wdawál zywotá.
 Plug/ á rola/ to wshytá ludzka zywność bylá :
 A swieta spráwiedliwosc wsem blogosláwila.
 Ale kiedy zás nástál srebny wiek po złotym/
 Kzadko te swieta pánie widác bylo potym.
 A to z ludzmi iuz nigdy miešác sje nie chéjala/
 Ale wieczorem tylko z gór sje wiec puszcáta.
 A wpátrzywszy ludzi gromáde nie máta/
 Wymawialá im iáwnie cnote zániecbáta.
 Jákie/ práwi/ złé ójcieci po narodzie złotym :
 Lecz y wy iesze gorshych národzicie potym:
 Który wiek walki frogie/ y mordy pobudzil/
 A rozmaity smetek przypádnice ná ludzi.
 To rzekshy/ ku swiádomym gózóm sje pusčila
 Wiewsciagniona/ á ony stráchem nápełnilá.
 Ale iáko zelazu srebro wstapilo/
 Ták náó piérwsé gorshych sje ludzi námmozylo:

Którzy naprzód zlozymy sáble vřowáli/
 A robotného wolu ná fřogi stól dáli.
 Nie moglá dáleý zmiestřác z narodem okrutným
 Swieta pámná : lecz postlá w niebo lotem chutným.
 A osiádlá to mieýsce/ zřád časů nocného
 Da sýe widžieć/ sasiáda Bootá začného.
 V téy ná práwym sřezýdle/ plómieň náđ rámiony
 Wyníka : Protrigitix od Grekůw rzeczony:
 Téy wielkości y swiátlá tář znákomitégo/
 Jákieý ogón nieđżwiedziá goré co wietřégo.
 Swietny to/ y má swiétné gwiazdy wedla siebie/
 A láčno ie obáczyć pozřzawšy po niebie.
 Wo křóm tych które w głowie y w lápách goráia
 : Cžterzy co náswiétmieýšé w křóku mieýsce máia
 Ná kwáter vsáđzone. lecz zá přezbaczeniem
 Stárych/ žadnéý z nich wlásnym nie zowiem inieniém.

Blizniětá, Rák, Lew.

Pod głowá sá Blizniětá : á Rák wielonogi
 Pod bizuchem : pod nogámi žáđniemi Lew fřogi.
 Tu drógá nagoretřa iestř slónecznych Poni :
 Tu žiemná zá kofámi/ žiemné wlošy roni.
 Ná ten čas Eteřtae ná morze wpadáia :
 Nawy wiátr niešie/ wiošlá odpoczýneť máia.

Woznicá.

Na lewéy sřronie bližniět/ przypátrež sýe Woznicy
 Który głowé sřoż trzyma přeciwoť želicy.

Ná rámieniu ma kóze/ ná piesci kózielki :
 Owá iásna : ále tych plómieli nie ták wielki.
 Plómieli nie wielki/ ále zeglarzom srodliwy :
 Bo niepogody budzi/ y wiátr popedliwy.

Wól.

Wólóg Wozniczych wyżrzyś połetlégo wólá :
 Jego znáki/ żywému podobné są zgóla.
 Táť znáczny leb/ táť swiétne rogi wkázuie/
 Ze króm gwiazd obcych sam sje swémi opisuie.
 W czele swieca zhády (my zowiem dždzornice)
 Lewy róg / á zás práwa noge v woznice/
 Jedná gwiazdá zéymuie. obádwá pospolu
 Bieją : lecz v zachodu/ piérwey widác wólú.

Cepheus.

Ne áni Cepheów národ vtrapióny
 Bedzie ležal ná stromie zgóla niewspómniony.
 Bo y ci zá krewnosťá wzięci są do niebá.
 Cephea/ w tyle pátrząc Cynozury trzebá :
 Rece ma rościagnioné/ á sam ná swym krotú
 Stoi/ od Cynozury posledného skoku.

Kasiopea.

Przy pásié/ kiedy wyżrzyś piérwsy zakret smoczy :
 Po drugiéy stromie niebo Kasiope toczy.

Nie prawie znaczna / zwłaszcza / pod pełnią : bo ona
 Nie z wielu / y nie z gestych gwiazd jest vsádzona.
 Jakim kształtem dziwi stoiz kluczem przepedzone /
 Tak te gwiazdy zdadza sye tam być rozsádzone.
 A sama biédné rece tak rozkrzyżowała /
 Jakoby wdrezoney córki żalowała.

Andromeda.

Bo tamże Andromeda blisko nieczesliwa /
 Którey światłość / w pozny czas nocny / niewatpliwa.
 Taką ma świetną głowę : tak znaczne ramiona /
 A nogi / sama iáśnieym płaszczem ogarniona.
 Ale przed sie y w niebie jest w swey dawnéy mece :
 Bo y tam ma do skály przykowáné rece.

Kon.

Nad nią jest kón strzydláty : iey wárkocz pleciony /
 Ziego brzuchem jest iednym płomieniem spoiony.
 Ku téy gwiazdzie / trzy drugie kóniowi należą :
 Które ná iego bokach czwórmi káty leżą :
 Jáśnie / y wielkie / głowa nie tak iáśnie goré /
 Ani syia : choć wielka czelusc ma tak sporé
 Swiátko / że może zrównac z gwiazdami pierwszemi /
 Których cztery kóni mieszé znacznych przed inszemi.
 Ale y niego czterech nóg pátrzac nie trzeba /
 Bo tylko przednie czlonki w kázuie z niebá.
 Ten to kón (co chcą ludzie miéc zá rze cz prawdziwą)
 Ná wielkim helikonie wzbudził wode żywą :

Który przedtym suchy był/ lecz skála kopytem
 Wderzona/ strzelitá strumieniem obfitem.
 Kóniów zdrojy/ y dziś zowia : ten z kámenia plynie :
 Lecz kón między gwiazdami ná powietrzu slynie.

Skop.

ZAmże są przedkie nogi Skopu rogátého/
 Który ścieškami bieząc kóla nawietśého/
 Kosinátéy Cynozury przed sie nie zostáie.
 Sam/ by wtec przy miesiącu/ tepé światło dáie.
 Lecz go po tásmie szukać Andromedy trzeba/
 Bo pod nią máto co tkwi. Ten posrzodek niebá
 Depce/ gdzie Wiedźwiadkowe ostatnie ramięná/
 I świetny pás wielkiego biega Orioná.

Deltoton.

Jest ieszcze y drugi znak nád Skopem włożony/
 Poniżey Andromedy trzykátém sádzony :
 Deltoton swym imieniem Grékowie miánuia/
 Bowiém czwartá litera ná ten kstalt máluia.
 Dwie linie ma równe : trzecia troche mnieysza :
 Ale zasie gwiazdami dáleko zacnieysza/

Ryby.

Pod tym/ głowe Skop trzyma nieco náchylony
 Ku południu : á iesli spoyezysz w tánte strony/

Wyżryś ryby/ z tych iedną tásmiéy polystknie
 I bázziéy pulnocného Aquiloná czuie.
 Káżdą z nich swym láncechem zá plust wwiázána.
 Láncechy gwiazdá spielá/ od Greków názwana/
 Niebieski weszél. lewé Andromedy rámie
 Pulnocnéy ryby siega: to masz pewné známie.

Perseus.

Próg wielki Perseus/ á ieden sam táki
 Miedzy wszytkimi niebá północného znáki.
 Píawa reka stolice dosiágl Kásiopy/
 A sam w vsilnym biegu wznosi przedko stopy/

Pleiády álbo Báby.

Ewż przy lewym kolenie/ w kupyé vsádzone
 Báby bieją/ nieznácznym swiátkem obdárzone.
 O siedmi powiádaia: lecz to ploné wieści:
 Bo kto sye chce przypátrzyć/ niémáś wiecey hési.
 Jedná zgináć nie moglá: stárzy przedsie báia
 O siedmi: y káždéy z nich wlasné imie dáia:
 Które to sa/ Elektra/ Celeno/ Meropá/!
 Alcyoná/ Taygetá/ Máia/ y Steropá.
 Té ácz drobné y ciemné / á wsiákze ták ráné
 Jáko pozné/ nie mogá byé przepámietané:
 Bo to ná nie Bóg wlozył/ ze opowiádaia
 Láto/ y Zime/ y czas/ kiedy orác máia.

Lutnia.

Jest y lutnia ná niebie/która naprzód spráwił
 W dziecinstwie Merkurius/ y swiátu obiáwił.
 Tá potym dla pámiatki ná niebo wniesioná
 A przy lewym kolenie Klecniá zawiesioná.
 Májac leb z drugieý strony ptásky podle siebie.
 Miedzy którym/ á Klecniem/ tkwi w okrągłym niebie.

Lábec:

Ten pták jest lábec biały / nie práwie wielkimi
 Nie názbyt též gwiazdami przyodžian ciemnymi.
 Práwe skrzydło przy práweý rece Cepheowéy/
 A lewe zaś przy nodze mesie Pegázowéy

Wodnik, Kozorozec.

W Kolo kóniá/ dwie rybie przed sobą sýe chronią:
 A temu grzywy siega Wodnik práwa dlonią.
 Wodnik zá Kozorozcem záwždy pozniéy wschodzi:
 Kozorozec vprzędza/ y ná dól vchodzi.
 Tu kiedy slónce bedzie/ nie miéy z myżem spráwy:
 Bo spore býc nie mogá ná krótkim dniu pláwy.
 A iesli cie ku nocy pocznie miotáć morze:
 Nie rychlo sýe dowolaš niepospiešnéy zorze.
 W ten czas wiátry pánujá/ w ten czas z mrozem frogim/
 Wszytki czlonki martwicia zeglarsóm vbogim.
 Przedsie y dżis/ y záwše/ ná morzu okrety/
 A my iáko nurowie/ czeskoťroc bżég swiety
 Vpátruem z dáleká/ w ten czas kiedy wáły
 Bija/ á my od smierci/ tylko przez dyl máły.

Strzelec.

Ale y piérfyšy měsíac mých zá pobežžány/
 Kiedy od slonca Strzelec bywa zágrzewány.
 Znáť tego nieomyšlny Niedźwiadek wíec dáte/
 Kiedy ná kóncu nocy z wody ráno wstáte.
 Wo tuž zá iego žedlem strzelec lukiem włada
 Wložonym/ á potym rychlo sam wypada
 Za Niedźwiadkiem tuž w tropy : tám wíec o tym częšie
 Cynozurá wysoko w nocy głowe měsie.
 Ráno wšytko Orion : á przy Orionie
 Záraz w morzu Cepheus od rás po pás tonie.

Strzała.

Jest potym druga strzała : lecz k róm luku leży /
 A przy niéy lábec bližéy Aquiloná biežy.

Orzeł.

Wz jest y predki Orzeł lábeciá pomniešy/
 Ale wíátry pobudzác/ žaden gwałtowniešy.

Delphin.

Delphin náď Kozorožcem mniešy w połowicy/
 W głowie ma přečív sobie dwie á dwie žzenicy.

A to jest poczet znaków/któréz iednéy strony/
 Słoneczny trop/ áz drugiéy duch nieumiešiony
 Aquilonów zamyka : drugich patrzay potym
 Miedzy Austrém/ á miedzy tymże znakiem złotym.

Orion, Kofy.

W Tym plácu/gdzie rogáty Wól głowe položyl/
 Máto niżej pochyly Orion sye složyl.
 Kofami drudzzy zowiaz : á kto go przepátrzy/
 Prózno znáku ná niebie swiétlicyšégo pátrzy.

Pies.

Z Atkéz Pies idzie zá nim/ z różnych gwiazd složony/
 Bó brzuch v niego smiády : lecz w pysku czérwony
 Okrutny plómien gore : ztądze mu Grefowie
 Sirius imie dáli/ w swoiéy zacnéy mowie.
 Tego/ gdy z slóncem wznidzie sczepy nie omyla/
 Co slába żywnosć máiaze/ w list sye tylko sila :
 Bo káždy do korzenia promieniém przerázi :
 Zdrowym posilek dáie/ mdlé do kónca kázi.
 Tego y zachód czuie/ ná drugich nam máto :
 Bo té nie ták škodliwe/ tylko znácza ciáto.

Záiaze.

Pod nogami iásnégo Orioná/ Záiaze
 We dnie y w nocy bieży nie odpoczywáiaze.

Tego pies przerzeczony ledwé nie popádníe/
Zá nim z morzá wynítá/ zá nim w morze pádníe.

Argo.

Za ogonem wielkiego chárta postepuie
Okret/ który nie takim sposobem zegluie/
Zeby przodkiem pról wáły: lecz ztobá wsspák plynie:
Prosto/ iáko wíec nawá/ nim w porcie záwinie
Zwyczáyny zeglarz / á tá poslušná styrowi/
Postepuie zniénaglá tytem tu brzégowi.
Tym kstaktem Argo plynie. po mást piérwša gáśnie
Polowicá/ ostátek polystáwa iásnie.
Styr tám íest opuszczony/ gdzie posledníé nogi
Chárta wprzód idácego trzymáís sye drogi.

Wieloryb.

Zakókolwíek dáleko Andromeda lézy:
Przedsie zá niá Wieloryb niewsáciągiony bieży/
Ale tá Aquiloná iásnégo sye trzyma:
Wielorybá zás/ Auster pochmurny przedymá.
Ten dzíw morzki pod Skopem íest / y pod Rybámi/
Nád bystřymi niebieskích odnogi drógámi.

Eridan.

Bo y Eridanowá wodá tu wniesioná:
A ciágnie sye od lewéy nogi Orioná.

Sídla/ Którym zietá iest obojá rybá/
 Zbiegáią sye ná ostrym czubie Wielorybá
 Pod iedne spólną gwiazde/ Która ták wezłowi
 Temu należy/ iáko y Wielorybowi.
 Té zaś drobném y bládem światłem opátrzone/
 Miedzy styrem á dźiwem morzkim położoné.
 Pod zářacowym brzuchem imion swych nie máią :
 Bowiém áni osoby żadnéy wyrażáią.
 Jáť ich wiele porządkiem swoim rozsádzonych/
 Bieży tymiż drogámi lat niepowściągnionych :
 Których ieszcze dotychczas nikt nie rozráchował/
 Ani wszytkich przezwisłkiem własciwym miánował/
 Kládac ie pod swé znáti : bo to niepodobno/
 Aby śmiertelny człowiek káżdą znal osobno:
 Wo ich zewszád moc wielka. á w téy obfitości
 Silá ich iednéy miáry/ tákże y światłości.
 Wszytkié idą á idą kólem rospuszone:
 Przeto wdziélné znáti są postanowioné :
 Aby ieden z drugiégo śnádnie obaczony/
 Káždy gwiazd pewny znáczyl poczet zámiierzony.
 Skąd to iest/ że iuż wszytki swé przezwisłká máią /
 Ani nam z Oceanu z podźiwieniem wstáią.
 Té tedy pewnym piátnem świecą rozeznáné :
 Lecz pod zářcem ciemné y nie miánowané.

Rybá.

Poniżey Kozorożcá różna piérwšych rybá :
 (Poludniá zowią) skłáda wzroek ná Wielorybá.
 Miedzy tymi są záśie drugié gwiazdy ploné
 Pod Wodnikiem wilgotnym skápo rozświeconé.

Tych niedaleko strumien nie právie gwiazdzisty/
 Który z práwice leie ten to Wodník isty.
 Dwie gwiazdzie w nim zacniejši: tá Wielorybowi
 Pluská siega/ á tá tkwi w nogách Wodníkowi.
 V Strzelcá/ pod przedniemi nogami/ korona/
 Dáleko ná poludnie gore zanesioná.

Oltarz.

WTychze skottach pod zedtem práwie Niedźwiadkowi/
 Jdzie niebem podobny wyraz oltarzowi.
 Tego bieł jest obpráwny : bo przeciw iásnému
 Plómieniowi polożon jest Arkturorowému.
 Arkturów iásny plómień górných násladwie
 Drog / á ten do zachodu prosto postepuie.
 Ná ten oltarz Noc dawna strzegac ludzkiey škody/
 Wlozyla znak widomy przyszley niepogody.
 Bo to iey zálosć/ widzieć okrety rozbité :
 Wiec ludziom opowiada znáki rozmaite.
 Przeto kiedy gwiazd innych swietny taniec zgasnie :
 A oltarz w poszrodku chmur bedzie gorzal iásnie :
 Z poludnia masz perwny wiatr / wczas wiec spuszczaý žagle.
 Bo iesli predki wicher/ wderzy w nie nagle :
 Albo nawie zátonac / albo wolac trzebá/
 Zeby Bóg miłosierdnym pozrzal okiem z niebá.
 A ty w strachu byc musis / dožad z drugiey strony/
 Nie powstana przeciwne chmurom Aquilony.
 A iesli zas w pol niebá Chyronowe ramie /
 Nie przez miare mgla wielka zásloni / á známie
 Tóz/ co y pierwey oltarz przed sie okáznie :
 Ze wschodu/ nie z poludnia/ wiatry obiecuie.

Chyron.

W Jesáncá tego pátrazay pod dwiemá známiony:
 Máz niedzwiadkowi/ á kón wadze podložony.
 Reke ku oltarzowi práwá prosto sflánia:
 A ná rece zwiérz lesny tego polowánia.

Hydrá.

H ydrá wielkie ná niebie mieysce zástapila:
 Glowe swá strásliwá pod Ráktem položyla.
 Grzbiet podelwem sye smúie/ á kóniec ogoná
 Dziwnie wrodzonego dosiega Chyroná.
 Ná grzbiecie czasá stoi/ kruk w posládek klúie:
 Procion pod Blizniety iásnie polystkúie.
 A to są wszytki znáki/ które wedla siebie
 Swym porzadkiem státecznie tkwiá w obrotnym niebie.

Plánéty.

P jec gwiazd inszych zostálo/ które nie należą
 Do téy liczby/ lecz wolno z Zodiáktem bieżą:
 Tych trudno jedne z drugiéy ná wysokim niebie
 Upátrowác: bowiem sye nie trzymáią siebie.
 Ich látá są leniwé: á gdy sye rozzydą/
 Nicrychlo ku onému kresowi zás przyydg.
 Tych sye iá opisowác swym piórem nie wáże:
 Gwiazd nie blednych/ y kolá/ y znáki pokáże.

Kolá.

Cžtéry Kolá přednější každému znát třeba/
 Kto chce lotných lat biég znát/ y pořádek neba.
 Przy vsytkich są widomé znáki položoné/
 Tak obšité/ že jedné z druhými spoioné.
 Samé Kolá státecnie są vmiarkowané/
 Ale tak/že dvě á dvě z sobą porównané.
 Jesli kiedy/ w pogodną noc piérwomiesieczną/
 Pátrzájac ná niebieską krasé bázso wdzieczną/
 Vyžryš tám dróge/ Białomléczną nazywáją/
 Téy bázwy inšé Kolá niebieskie nie máją.
 Ale co sje wielkości tycze/ dwie přednější
 Są tak wielkie/ drugie dwie niciačo równiešyé.
 Z tych poslednich jedného duch Aquilonowy
 Dosiega/ w nim sje woźą zgodnych Bliźniąt głowy.
 W nim obiedwie Koláná są Erichonowé:
 Lewa nogá/ y prawé ramię Perseowé.
 W nim Andromedy práwa dłoń jest položoná/
 Wnim kónškie nogi/ y leb ptášy/ y ramię
 Jášného Ophiuchá: Pámná sje vmyka
 Ku południu. Lwá/ Kolo/ y Ráká zamyka:
 Lwá po pieršy/ y po bızuch/ áž ku posładkowi
 Zamykie: á w pół grzbietá przychodži Rákowi.
 To Kolo/ ná osm części własnje rozdzieloné:
 Pieć nád ziemiá/ á trzy zaś niesie zamurzoné.
 Tu letnie Slónce swóy wóz ognisty hánuie:
 A tymże zaśie tropem náząd postępuje.
 To tedy ná północy/ iákosmy slyšeli/
 W Ráku tkwi: ná południe zaś/ drugie w pół dzieli

Zimného Kozorožca: tóž y Wodnikowi
 Goleni przepásuie/ plusť Wielorybowi.
 W tym iest niewielki záisc/ w tym nogi Chártowé:
 W tym okret/ y šerokíe plécy Chyronowé:
 W tym žadło iádowité Tiedźwiadetk polozył:
 W tym niepochybny Strzelec tegi luť náložyl.
 Tu przyšedšy z północy slónce ku Austrowi/
 Wraca sye zászie nazad ku Aquilonowi.
 Tego kólá trzy czesći wzgóze wyniesioné/
 A piec zászie pod wodą idą zánurzoné.
 Miedzy témi w pół práwie kólá/ téy wielkości
 Co y mléčné/ trzyma sye niebieskéy swiátkosći.
 W tym do roku dzień dwákroc z nocą sye miárkuie/
 Raz ná Wiosne/ raz/ kiedy Látó vstępuie.
 Tym wšytek/ iáko wielki Skop iest/ przedzielony:
 Tym kolaná Wolowé/ y pás rospalony
 Orionow: tu iásnéy Hydry zátoczenie:
 Tu čásá/ y czarného kruká polozenie.
 Tóž kólá/ wagi ciemnéy kílťá gwiazd zámýka/
 A kolan Ophiuchá iásného dotýka.
 Orlá iedno nie siega: ále wšytké glowe/
 A syie/ swym okregiem trzyma Pégázowe.
 Té kólá/ os przeniká/ prosto polozone:
 Czwarté wšytkich sye trzyma ná wkos sádzoné.
 Pobrzežnych/ bzežiem siega/ šrednie šredkiem spina:
 Tákich kól/ nie dowiedzie žádná reťá ina/
 Jákie té są ná niebie: ktorých zámierzony
 Biég od wschodu/ ná zachód iest niedokóńczony.
 Owé tedy y wschodzą/ y také pádajú
 Wšytki w miáre/ á ieden wschód y zachód máją.
 To přeczné zászie/ morzá tak wiele přechodzi/
 Jáko od Kozorožca dáleko Rák wschodzi.

A iáko wiele mieysca zástepnie wschodząc :
 Táka druga część równie záś bierze záchodząc.
 Szczęsía promieni z oká w okrąg rozmierzoné/
 Zamyta w każdym polu dwa znáki složoné.
 Zodiáktem to kóło Grékowie miánuią :
 Bo w nim rózne zwierzetá porzádkiem naydwiá.
 Wnim Rák/ y Lew/ y Pánna/ w nim Wagá/ y stogi
 Niedzwiadek/ po nim Strzelec/ y zwierz kozorogi/
 Po Kozorożcu Wodnik/ potym Ryby wodné/
 Wiec Skop/ wiec Wól vklekly/ wiec Bliźnietá zgodné.
 W tych dwánaście biég roczny slónce odpráwnie/
 A zá nim niezliczony róy godzin sye smie.
 Tego kóla/ ilé sye w głeboki podawa
 Ocean/ tyle záśie nád ziemiá zostawa.
 Ná každá noc vstáwnie šesté znáki w záchodzi :
 A tyle drugié záśie z Oceanu wschodzi.
 A wselka noc ták sye wšerz záwše rosposciéra/
 Jlé pól kóla wzgórze w piérfšy mrok záwiéra.
 A kto chce porozumiéc/ iáko wnoc głeboko/
 Albo iáko dzień blifko : niech ma pilné oko
 Ná znáki/ kiedy wzgórze wynikáią z dolu /
 Bo Slónce záwždy z iednym przychodzi pospolu :
 Z tych sye nalepiéy spráwiš. lecz iesli prze gury/
 Albo ich nie bedzieš mógl obáczyc prze chmury/
 Pátrzaýže gwiazd/ które są z ich wschodem spoioné/
 Jedné ná zachód/ drugié ná wschód po ložoné.
 Bo gdy swiétny Rák wstáie/ y pól korony włásnie/
 A pól Ryby poludniéy/ w bystrym morzu gáśnie.
 Kleczen z głowá do pásá/ Weżownik ogniowy
 Od kolan do ráníeniá/ wáż wšytek prócz głowy.
 Bootes przez pól práwie pod ziemié wstepnie/
 Bo go ze czwórmi znáki Ocean przyymnie.

Ten światła nasycony od północy tonie
 Wpadwszy na morze/ kiedy y słoneczne tonie.
 Té tedy tak zachodzą : a z drugiey zaś strony
 Orion/ z Eridanem/ wstawa niezmierny.
 A kiedy z Oceaná wychodzi Lew frogi/
 To co był Rák na morze wegnął wielonogi :
 Wszytka znika do końca/ Orzeł równo z nimi /
 A Klecznia tylko lewa nogá iuż przy ziemi.
 Leb zléy Zydry/ y Zaiąc/ y Procion wstawa :
 A przednie nogi z morzá świetny pies podawa.
 Siła gwiazd Pánná wstáiąc na morze pomyka :
 W ten czas Lutnia/ y Delphin/ w ten czas strzałá znika.
 Znimi Lábec po ogón/ y część Eridaná/
 A leb koniski/ y hýiá siega Oceaná.
 Zydra po czasie wschodzi/ y Chárt ostátkiem/
 Ciągąc za sobą mysktu gorze posládkiem.
 A tá nád ziemiá bieży po mást rozdzielona/
 Kiedy wшыtká iuż wzmidzie pánná przerzeczoná.
 A Waga/ chocia ciemna/ króm znáku nie minie :
 Bo zniż Bootes wschodzi o téyże godzinie
 Arkturem roświecony: iuż enégo Jazoná
 Okret wzgórze : iuż Zydra wшыtká prócz ogoná.
 A Kleczeń práwa tylko noge po koláná
 Ná ten czas z głąbońiego wynióśł Oceaná.
 Temu/ iáko widamy/ często sye przygadza/
 Ze téyże nocy gáśnie/ y zaś téyże wschadza.
 Przy Wadze golei tylko iego polystawa/
 Sam wiśąc głowá ná dól/ w morzu oczekawa
 Ná Niedźwiádká/ y Strzelca : z Niedźwiádkiem go wstáie
 Polowicá : á Strzelec ostátká podáie.
 Ten tedy ná troje wstawa rozdzielony :
 Ale záraz przy wadze wschodzi pół Korony.

A ogón Chyronowy. Kón zás o téy dobre
 Tonie/ á ogón ciągnie Lábeci przy sobie.
 A głowá Andromedy ná ten czas záchodzi:
 A Wieloryb z południá ku niéy przedsie godzi.
 Przeciwo nim Cepheus ná północy stojać/
 Rece wynióst wysoko/ o dziewkę sje bojać.
 Ow po syie już w morzu gásnie nákloniony:
 Cepheus głowe zámurzył/ y rece z ramiiony.
 Ná wschodzie Tiedźwiadkowym iásna reka zniká/
 Przed nim sje y ón wielki Orion vmyka.
 Orion/ który hárdz myslá vntiesiony/
 Obiecował wygládjć zwiéřz ná wszytki strony.
 Ale mu ná złé wysła tá dumá halona:
 Bo ziemiá spráwiedliwym gniewem poruřona/
 Wzbudžilá przeciwo iemu Tiedźwiadka frogiego/
 Który go gárdka zbawil iádem jedlá swégo.
 A przeto/ kiedy y dziś ten sprořny iad wstáie/
 Tiewściagniony Orion zázřdy tyl podáie.
 Tenže strách Andromede nieszeřsná zdéymuie:
 A ón frogi Wieloryb sam o sobie czuie.
 Cepheus po pás w morzu ná leb wyrzócony/
 Ořtátek sucho niesie wóz niezátopiony.
 Ale y Kássiopá dziewki niezostawa:
 A nie práwie poczeřnie ná dól sje podawa:
 Bo głowá tonie w morzu/ nogi ma ná goli/
 A to cierpi niebogá Tereidom k woli:
 Którym sje równác chciałá. tá tedy záchodzi.
 Z drugiéy strony zás/ niebo ná gore wywodzi
 Drugié pół wiencá/ y czeřć ořtátniá ogoná
 Długiey řydry: á przytym mocnégo Chyroná
 Ciáło/ y znaćzná głowe: y zwiéřz rozciągniony/
 Który ná reku niesie Chyron przerzeczoný.

Tego Centaurá przodek ná luł oczekawa:
 Z lułkiem pásmo wejowé/ y ciáło nástawá
 Jáśniego Wejowniká. lecz obudwu głowy
 Tiesie wschód znákomity z sobá Niedźwiádkowy.
 Tiesie Wejownikowé rece rozwiédzioné/
 A przykletlégo mezá piersi rospaloné.
 A Klecniá zásie (bo ten zázwdy opáł wschodzi)
 Wád insé czlonki z morzá iuz y pás wychodzi/
 A znákomité piersi/ y iásné rámioná :
 Práwa reká do téyże liczby icst włożoná.
 Głowy/ y drugiéy reki pátrzay o tym czesie/
 Kiedy niebo luł z wody y Strzelcá podniesie.
 Z niémi Lutniá/ y Cepheus tu górze wyniká/
 A wielki Pies/ y Záiac/ y Orion zniká.
 Nie wnet z Woznicá Kozá/ y Kózki podáią/
 Które ná iégo rece wyciągléy paláią.
 A téż od inszych czlonków róznéy są wlasności :
 Bo gdy sye z słońcem zéyda/ budzá nawáłności.
 Kóże tedy ognistá/ y iéy drobné plemie
 Z głowá/ z reka/ y z grzbietem Wozniczym / pod ziemié
 Kozorozec podáie. insé czlonki iégo
 Gásná ná piérwszym wschodzie Strzelcá wyciąglégo.
 Strzelcá chrómic sye Perseus/ odbiegl práwéy nogi:
 A Kráy Tawy/ téyże z nim násladnie drogi.
 A samá tonie/ Kiedy Kozorozec wschodzi/
 W tymże czásie Procion ná morze vchodzi.
 Ale wyniká Lábec/ y iásná Gilicá/
 A Strzala/ y Oltarzá ránégo stolicá.
 Kiedy zásie wilgotny Wodnik z morzá wstáie :
 Kówno z nim Kón/ y nogi/ y głowe podáie.
 Ná zachodzie ciągnie noc zá głowe Chyroná :
 Ale go nie záłápi/ tylko zá rámioná.

Zhydže leb z sýia narzar á to co zostawa/
 Ná wstániu Ryb z Chyronem pod zemie podawa.
 Z Rybami wschodzi Rybá południa pospolu:
 A Andromedy widác práwa strone z dolu.
 Lewé rámie Skop čizgnie/ ná ktorého wschodzie/
 Vpátrzyš rozpalony Oltarz ná zachodzie.
 Z tymže znátiem pospolu Perseus strapiony/
 Podnosi z Oceaná glowe y z rámiony.
 Pás iego/ nie rozeznác/ iesli ná Skopowym
 Oštátku/ czy ná wschodzie nástawa Wolowym/
 Z ktorým wstáwnie swięci. Wolu/ zámurzony
 Woźnicá nie zostawa : bo z nim iest spoiony.
 Jednák nie wšytek przy tym znáku z morzá wstáie/
 Bo całego wschód Bliźniát dopiéro podáie:
 Ale z Wolem y z Kozá/ y drobne kozletá
 Wynikáia/ y iego znákomité petá.
 Wten czas Wieloryb swóy plusk z wody wkázuie :
 A Bootá piérwszy znák pod zemie wpráwuie.
 Ktorých cztery go topia/ okróm lewéy dloni :
 Bo téy waz Oceaná nieswiadomy broni.
 A gdy Weżownik w morzu po koláná brodzi :
 Znák iest/ że zgodnych Bliźniát iásny plómien wschodzi.
 Ná ten czas inž Wieloryb nie iest rozdielony :
 Ale wšytek nád zemiá idzie wyniesiony.
 Tánže y Eridaná wyžrzy wschodzácého
 Seglarz/ ná Orioná czekáiac samého/
 Aby mu miáre nocy/ álbo plawu ziawil/
 Bo tego síla zewšad Bóg dla ludzi spráwil. ~

K O N J E C.

M V Z A

Iana Kochánowskiego.

S Obie spiéwam á Muzom: bo kto iest ná ziemi/
 Coby serce wciešyc chciał piešniámi memi?
 Kto nie wole tým časem zysku mieć ná pieczy/
 Lápiájac grosá zewšed/ á podobno k rzeczy:
 Bo z rymów/ co zá korzysc krom próžného dzwieku: 5
 Ale kto ma pieniádze/ ten ma wšytko w reku.
 Jego władza/ iego są práwá y wšedy:
 On głádki: on wymowny: on ma przodek wšedy.
 Nie dšiw tedy/ že ludšie cíšná sje zá zlotem/
 A Poétá slucháčšów próžnych gra zá plotem/ 10
 Przeciwiájac sje šwiércšom/ które nád látkámi/
 Ciepłé láto wítaš głošnémi piešniámi.
 Jednák mam te nádšete/ že przedšie zá láty/
 Nie bedá moje celé noci bez zápláty:
 A co mi zá žywotá wymie čas dšisiešy/ 15
 To po smierci nágrodzi z lichwá wiéł pozmiešy.
 Kopátrzył to dawno syn pieknéy Látony/
 Že moich košci popiół nie bedžie wšgárdžony.
 Přeto/ iáko was kolwiéł prošy gmin šácnie /
 Pánný/ któžym lotného kóniá zdroj šmáknie: 20
 Já ieden niech wam služé/ á zá časéš poczytam
 Sobie/ že sje dróg inšych/ niž pošpólštwo/ chwytam.
 Wy mie z žemie wzwodžicie/ wy mie wyláčzacie
 Š licžby niežnácznéy/ y nád oblóki wšadžacie:

Bład próżné troski ludzkie / y nie meşą trwogę /
 Bład omylną nadzieję / y bład widzieć moęę.
 Są wami idąc / ani o bogate złoto /
 Ani o perły drogiej ceny dbam / iak o to.
 O rzeczy / które wedle swęgo zabaczenia / 5
 Raz mnie szczęście / raz temu da króm wważenia.
 Ale to moia praca / bezecna zazdrości /
 Przepadni ziemie / abym y w tęj śmiertelności /
 A potym / był w ludzi w powieści wczciwęj :
 A nie podlegał wşytek śmierci zazdrościwęj. 10
 Do tego mi pomozcie / o Boginie swięte /
 Szczęściac przyiąznia swoia prace me zaczeć.
 Wam wolno dać y niemym rybóm glos łabeć /
 O Panny / o Jowisów / o pięknej pamięci
 Cny narodzie. wy siedzząc przy oycowskim stole / 15
 Tam gózie wşytek niebieşti zbór wşywa w kole /
 Złączacie swóy wdzięczny glos z gęslami mownymi /
 Przypominając Bogóm to między innymi /
 Jako skrzętny Encelad / Minás niezmięzony /
 Zuchwalec Porphyryon / Rheetus niešťrócony / 20
 Dziewieşti Briareus / y Typhon storeki /
 Chcieli z drugimi braty do nieba przędzieki /
 Gózy na gózy kładąc : y tak blisko byli /
 Ze inż twárdemi demby w iasną brame bili.
 Próżno to / strach był w niebie y trwoga nie mala : 25
 Ale naduższy olbrzym / co Bogu wdziála :
 Tu w szęrym diamentie Mars ogromny stoi
 Z mieczem na obie rece : tu w ognistej zbroi
 Wulkanus : przy nim Juno nie przewyciężona :
 I tarczą nieprzebitą Pallas zaştoniona. 30
 Byles y ty Apollo nad zastępy śmiály /
 Wymieszyles do czysta saydak pelnošťrzály.

Na koniec sam Jupiter gniewem pomfiony/
 Wziął w ręce ostry pioron/ pioron niezgąfiony/
 Niepochybny/ niezlomny/ którym wiec/ rzecz tega/
 Przez ziemię aż do piekła ostatniego siega:
 Tym wderzył w posrzedek zuchwalców swowolnych/ 5
 A ci na hycie spadli aż do krajów dolnych.
 Tamże ie rostrząsione góry przywality/
 Żywé y martwé zaráz wedle ciał mogily.
 To wy Bogóm spiéwacie: á owym w pokoju
 Nilo wspominać dawny strach przeslégo boju. 10
 Zwas ma cnotá zapláte: á dzielność milczána/
 Ledwie nie tóż iest/ co gnusnosť potopána.
 Nie samá od przyiaciól/ ni od mátki z loná/
 W opcé kraie Helená morzem vmiesioná.
 Nie ieden Menelaus o žone syc wádzil: 15
 Nie piérwšy Agámennon tysiąc naw prowadzil.
 Nieraz Trojá burzona przed Hektorem: siła/
 Síta mežnych bylo/ którym śmierć przy oczysznie miła.
 Ale wšyscy w milczeniu wiecznym pograżeni:
 Ze Poéty zacnégo rymy przebaczeni. 20
 A choc dobrze Homerus w téy liczbie przedniejšy/
 Jedná ma swoje chlube y wiek posledniejšy:
 Który w Teleystim prochu sławnych zapásników
 Nie zámilczal y skrzydłonogich zawodników.
 Kto by byl znał tych wieków Turná walecznégo/
 Albo mežna Kámille/ albo Láusa cnégo: 25
 Kto Pálánta: kto burdy zás we Włoszech nowé
 Trojánskie/ by nie glosné wiersze Maronowé?
 A niemnié y to sławni/ nie mniéy znátomici/
 Które sprawcá Lácińskich stódkobizniących nieci 30
 Dzcil piesniámi swémi nád złoto drožšemi:
 O nowšych niech czas sádzi zá czasy przyšlemi.

Mówi zazdrość/ wiem o co idzie piforymie/
 Chciał byś wziąć: iedzo/ tá syc mnie trošká nie imie.
 By mi byl nie zostávil oyciec nic po sobie/
 Albo jezby nie vmiat přestát ná chudobie:
 Jednáť by mie Myskowskí Piotr byl nie przebaczył/
 Który swá hoyná reka podeprzéc mie raczył.
 Nie przeto jezby przed nim stal w pácholezym kole/
 Albo y przy nastólce ciągnal syc przez pole:
 Ale jezby wygnawšy niedostátek z domu/
 Tym glosniéy spiewal/ á nie podlégal nikomu.
 Te lástke iego/ proše/ sístry wiekopómné/
 Pómnicie opowíádác ná časý potómné:
 Aby w mebie swá ludzkosć y sam wiedzial potym/
 Bo żyw być/ á nie slyšec/ ledwe by co potym.
 Aia/ o panny/ niechay wiecznie wam holduie/
 Z żywot swóy ná wášych reku osiárnie.
 Kiedy ziemi zléciwšy smiertelné zéwłoki/
 Ogniu rowien predkiemu/ přzemítné obłoki.

K O N J E C.

S A T Y R

Albo Dziki Mąż.

IANA KOCHANOWSKIEGO.

Zygmuntowi Augustowi Królowi
Polskiemu przypisany.

Przedmowa.

W Anie mój (to nawiętszy tytuł v swobodnych)
 Nie moge mieć ná ten czas dárow tobie godnych.
 Ale iáko nie zawždy wolem skatorogim/
 Czasem Bogá blágamy káżdým dlem ubogim:
 Tym przykládem rácz y ty moje te kwapionę
 Pracę/ zá wdzięczne przyięć: á swę przyrodzonę
 Ludzkosc okazác przeciw téy lesnéy potworze/
 Którá syc tu smię stáwić ná twym páńskim dworze.
 Płochá twarz (bacze to sam) y smięsna postáwá/
 Wier niewiém/ iáka przy tym bedzie y rosprawá.
 Nie podobáią mu syc nášé obyczáie/
 Gáni rzád / y postępkí/ iedno iz nie láie.
 Przypomina wiek dawny: á iesli nie plecie/
 Stárszego iáko żywo nie bylo ná świećcie.
 Ale iúz mie sám rogiem po grzbiećcie záymnie/
 Tesno go że swéy rzeczy dawno nie spráwuie.

S A T Y R.

ZAK iáko mie widzicie/ choć mam ná lbie rogi.
 A twarz nie práwie cudná/ y kosmáté nogi:
 Przedsiem vshedl zá Bogá w oné dawné czasy/
 A to mój dóm byl záwždy/ gdzie nagestše lásy.
 Alescie ie ták dlugo tu w Polsce kopáli/
 Zescie z nich vbogiego Sátyrá wygnáli.
 Gdzie poyrzze/ wšedy rabiz/ álbo buk do huty/
 Álbo sosniá ná smole/ álbo dáb ná skutý.
 A musze ia podobno/ prze ludzi lákomé/
 Opuścirošy iáskinie/ y góry swiádómé/
 Szukác sobie ná stárosć inšego miestánia/
 Gdzieby w ludziéch nie bylo tákiego stárania.
 O té biedné piénádze: wšák y dřew pochwili
 Nie naydá/ žeby sobie izbe vpalili.
 Prózna to/ niech mi wiere iáko kto chce láie/
 Niemasz dzis w Polsce iedno kupyce/ á rátáie.
 To nawietše misterstwo/ kto do Bzegu z woly/
 A do Gdanšká wíe dróge z żytem/ á z Popioły.
 Ná Podolu go nie pátrž: bo miedzy Tátary
 Száblá wiecey poplaca/ niż lesné towáry.
 Zčasem wšytko sye mieni. Pommie ia przed láty/
 Ze w Polsce żaden nie byl w piénádze bogáty.
 Kmieca to rzecz ná ón czas pátržác roley bylá/
 A Szláchtá sye rycérškim rzemieslem báwila.
 Nic to nie bylo siedm lat wálezyć nie przestáiac/
 Mróz y goráco ciérpiác/ głodu przymieráiac.
 A to wšytko bogáctwo/ kto sye sławy dobil/
 Lepiey sye tym niż złotym láncuchem ozdobil.

A jeśli ku pokojowi kiedy myśl skłonili/
 Nie już swoich żołnierskich zabaw odstąpili.
 Ale iakoby jutro znówu wsiadać mieli/
 Zbroje nigdy/ a konia puścić syc nie chcieli.
 A nąd to przed się w polu zawždy lud służebny/
 Który koszt oni mieli za bázro potrzebny.
 Bo to iakoby Szkoła młodych ludzi była/
 Stąd meżów czystych potym wychodziło siła.
 Tymci Polska wrosła/ a granice swoje
 Kosciagnela szeroko między morzami dwoię.
 Stąd prawa/ stąd wolności/ stąd Rzeczpospolita
 Macie/ moi Polacy/ na świat znákomita.
 Lecz tego snadź niewieście/ iż/ iako dostają/
 Tymże równie sposobem Królestwo ostradają.
 Dalekości syc od swych przodków odstrzelili/
 A prawiście na nice Polsce wyrócili.
 Skowalście Oycowstie granaty na plugi/
 A z długiego już dawno w kuchni rožen długi.
 W przyłbicách kwoczki siedzą/ albo owies mierzą/
 Kiedy obrok woznice na noc koniom bierzą.
 Koczycy to nadziezny koni/ a poczet zaś woły/
 Które stoją y wstają/ y w tyle stodoły.
 To już Rotmistrz/ co szuka na chłopcy y plugi/
 A tego przednieysza broni toczona maczugá.
 Prawde mówie/ czyli mi? vznaycie to sami:
 Ale syc tam ozywá ieden między wami/
 Mieniąc/ iż gospodarstwo Polsce zbogaciło/
 A iako żywo złota wiecey wnięć nie było.
 Prawdą/ że złota wásy przodkowie nie mieli/
 A málo bych tak nie rzekł/ że go ani chcieli.
 Jedną za swoim mestwem wielkie pánsztwa brali/
 A bogatym Książetóm práwá vstawiali.

Mniémacie wy podobno/ że to wam báiano/
 Kiedy w obiazd Rujowá siedm mil powiádano.
 Albo iž ná Pościelech zloté byly dáchy/
 A białym Alabástrom budowane gmáchy.
 Nie sadźcie tego mieyscá z posády dzisieyshey/
 Bo to ledwé cien zostal ozdoby przedmieyshey.
 Co wáśnych przodków síla y mestwo spráwilo/
 Ze sye to zacné miásto wniwecz obróciło.
 O Prusiéch wam nic niechce powiádać/ bo sámi
 Ná każdy rok pływájąc do Gdanská z tráftámi/
 Widźcie gesté miásta/ y zamki budowné/
 Drogi/ mosty porzadné/ y brzegi wárowné.
 Czego trudno dokázac bez wielkich pieniedzy:
 Znác dobrze/ że tam byli gospodarze tedzy.
 Kczemuž przyslo: Polacy Pruská ziemié wzięli/
 A oni sye bogacze chudym nie odieli.
 Wkázciéś wy pieniężni/ cóście ták znacznego
 Uczynili: niechce nic wspomínac dawného.
 W kilku lat Tatarowie pieć kroć was wybráli:
 Bráćciá wáśe w niewolá Turkóm záprzedáli.
 Despot/ w rzeczy Despotów onych dawnych plemie/
 Ná wáśe wieczná hanbe dwákroć przeszedł ziemie.
 Mostkiewski wziął Połocko/ y listy wywodzi/
 Ze práwem przyrodzonym Háliez nan przychodzi.
 A by chciał pátrzyć práwá/ trzymalbych ia z wámi/
 Bo sye ón máło bawil Konstitucyámi.
 Co dálej: Szwédowie was przez morze siegáią/
 A Jlanty wam práwie z gársći wydzieráią.
 Ná koniec/ by nie Wislá/ to y was Branšwicy/
 A tego przypláćili przedsie Pomorzycy.
 Toć owoc wáśnych bogactw/ y toście wygráli/
 Żesćie przy plugu ráczey/ miž sábli/ zostáli.

Alec to ieszcze wszytko poczatk: pochwili
 Bedzte tego podobno wiecéy/ brácia mili:
 Gdy zwas mąstkaré zdéyma/ á ludzie doznią:/
 Ze Polacy przodków swych bázro zostawiają.
 Nie spuszczaýcie sýe ná to/ że Turcy próznują:
 Wiedząc oni przyczyné tomu w tym folgują.
 A kiedy kolwiek moze nászbyt cícho stoi/
 Pospolicie wiec potym silá zlégo broi.
 Tego tam niewiém/ iáká przyiazii z Niemcy macie/
 Albo iákó dáleko sobie dzis vsacie.
 To tylko znam/ że ná was pilné oko maia/
 A co rok/ to sýe pod was bližey podsadzaią.
 Kopaycie wy karcz przedsie/ y buduycie stawy:
 Wiescie z borów do Wisly burtnice y láwy:
 Palcie lasy ná popiól/ rabcie ná wánfosy:
 Polak od polá rzeczon/ pospolité glosy.
 Kad wyjrze/ gdy was popra/ kedy sýe stryiecie:
 Bo ilé po was bázce/ bic sýe nie bedziecie:
 Nie maiać ani konia/ ani dobrej zbroie/
 Pogotowiu cwičenja/ bez czego złé boie.
 Patrzcieś/ czegoscie dla tych bogactw odstapili/
 Zesćie práwie Rycerstá náukę stráćili.
 Na którey nie tylko té ziemskie osiadlosci/
 Ale gárlá należą/ y wasé wolnosci.
 Niechay dandzy iákó chcą práwo rozumieją:
 Niechay pisac/ y mówic roztropnie vmieją:
 Já frászte ten was rozum stánie ná vlicy/
 Jestli nie bedzie perony żołnierz ná granicy.
 A iesly zlotem grozni sasiadóm byc chcecie:
 Tym ie rychléy v siebie ieszcze miec bedziecie.
 Alec ia y tych bogactw nieznam miedzy wami/
 A radbych żebyście sýe rugowáli sami.

Wiecéyci was dáleko/ co swé wsi mijacie/
 R oycowskié Kredence v Zydów chowacie.
 Bá nedzác to/ kiedy iuz niedostawa komu /
 A tym wietsta/ gdy kaza wynosic sye z domu.
 Cóz wždy w tym iest/ dla Bogá/ iz bedac takimi
 Gospodarzmi/ zdacie sye przedsie vbogimi ?
 Zbytek/ sasiedzi/ zbytek: ktory iáko morze
 Wszytko pozrze/ bys mu tkal niewiem iáko sporze.
 Málo mu ná ieden raz wшыtki roczné snopy/
 Zie ón/ kiedy zasiedzie/ grunt záraz y z chlopy:
 Ná ostátek y Pána: taki to gosć w domu :
 A by miał zgingac/ niechce wstapic nikomu.
 Da kto piecdziesiat potraw/ da ón tylé troie :
 Ty go wpois/ á ón y woznice troie.
 Ty w Rysiu/ ón w Sobolu: ty ná czapce zloto/
 On ma y ná trzewiku/ chocia czásém bloto.
 V niego oberuchy sershe niz v kogo :
 Ob kábatá sto zlotych/ iesze to nie drogo.
 A kiedy sye wyskrychnie w Vsarstím vbierze/
 Po kolnierzu go poznas/ bo blan futrá bierze.
 Wiec iáko mu nie rzeczesz/ Milosciwy pánie/
 To iuz perona przymówtá/ ze glupi Ziemiáne.
 By téz nawiecéy przegral/ nie go to nie smuci/
 Iesze nád to chlopietom ostátek rozruci.
 Pochlebce/ to iego dwór/ á rádá zwódnicy:
 Odzwiénych mu nie treba/ strzega drzwi dluznicy.
 Ná tego wy robicie/ ten was wdawa w dlugi/
 Ten was z wiosek wyzuwa/ y obraca w slugi.
 Znácnieyshe przodków wáshych/ y bárzo znácnieyshe
 Vbóstwo w Polsce/ niz té bogáctwá dšisieyshe.
 Kto dšis Zamek zálozy: kto Klastór zbudue ?
 Kto pánu miásto pusci y summe dáruie ?

Jáko tego zá oyców wáshych bylo sílá/
 Którym Rzeczpospolita miśa niź swa bylá,
 Wiere dziś rychléy wezmą niź dádzą Królowi/
 Pogotowiu podobno Księdzu Plebanowi :
 A boday drugi inź miał y Kielichy spelná/
 Wierząc by mu ślá z owiec postáremu welná,
 Oho/ znác Papiezníká, po czymże ? po mowie,
 Mniémalem by po rogách/ co to mam ná głowie,
 Bráćie/ nie chce sye z tobą w rzecz wdáwác o wierze/
 Bo ia sam na sye wyznam/ zem prostať w téy mierze,
 Lecz iesli ty inaczey o sobie rozumieś/
 Jedź do Trydentu/ á tam wkażesz co vmiěś,
 Dobrym Chyresćjáninem/ nie tego ia zowe/
 Co vmiě disputowác/ y ma gládka mowe :
 Ale kto żywie wedlug woléy Pána swégo/
 Tego ia bázniey chwale, niźli wymownégo,
 Powieďz mi/ w który sposob kordá pomykali
 Stárzy Polacy/ kiedy słów Pánskich slucháli ?
 Wierzyś ty/ że sye w ten czas miał ten wola gádac ?
 Rogáty to Syllogisim/ á trudno ij zbádac,
 Ták ón myslil: nieumiem wywodów herotich/
 Zebych mógl pánskich dosiǵc tájemnic glebotich :
 Ale com raz obiecal ná krzćie Pánu swému/
 Nie sluzyc/ póki wemnie dusá/ iedno iemu :
 Stoię przy tym státecznic/ y znam iego słowá :
 Tych nie odstápie/ by mi tuź miała spásć głowá,
 Mówże mu/ że źle wierzy: wyźrzyś czym cie potka :
 Ż takimi bych ia wolal przestáwác: to krótká,
 Nie wzytem sye w Lipsku/ ani w Prádze wiary/
 A niewiem iáko káza w Jenewie v Sáry :
 Wszytko mam z Pustelników/ co miéskáiz známi/
 Miedzy lásy/ y miedzy pustemi gorámi.

Ci mi naprzód právégo Boga vřazáli/
 A wiáre dostáteczná do sercá podáli.
 Ale niř křemú przysřlo/ sílna byla trwogá/
 Bom ták trzymal/ zem ia téř posedł cos ná Boga.
 Bachus byl ná mie lástkaw/ y żadnéy biěstády
 Nigdy niemial bezemnie/ moge rzec/ y rády.
 Kiedy móřł Ařyádne/ iam tuř przed nim siedział/
 Com téř sobie pomyslat/ Wáche/ byř byl wiedział.
 Za časem pogineli ci Bořkowie máli/
 Mysny sře téř po gestych lesiech rořřzeláli.
 Ná kóniec iam sře okřcił/ y ředłem w té křátc/
 Gdzien zářřat/ moge ták rzec/ řwiete obyćzái.
 Nie bylo téy chćiwosći/ křóra dzis pánuie/
 Tá k iř máte/ y wielkie/ iednáko řrásnie.
 A iáko sře dzis ludzie zá pořytek ieli/
 Tá k ná ón czas wřřyscy sře do slawy ćisneli :
 Křórey nie drogim trunkiem/ ani pólmisřkami/
 Ale znácznémi chćieli zysřćac posřugami.
 Wiec iř lákomřřwá nie móřł ón wiek řtarodawny/
 Nie byl řaden Prokurat miedzy nimi slawny :
 Bo nie Státutem/ ále cnotá sře řzadzili/
 Strzegac iáko by záwřdy w spólneý zgdóřie řyli.
 Teraz/ iáko w pieniřdzach ludzie smář pocřuli/
 Cnotá/ y przysřtoieřstwo/ do křatá sře tuli.
 A ich plác/ niewřřydliwa potwarz zářřapilá/
 Ná co trzebá Státutów/ y rzeczników sílá.
 A onych/ iáko byřmy tu przepómnieć mieli/
 Křóřzy ani řiesć zá řól z poděyřřzánym chćieli :
 Obus przed nim rzesáli : tálěř nořmi křoli:
 Jesřli niechćial wřřapic/ musial po niewoli.
 Dzis/ niech iáwnie křto zbřga/ niech zřradza/ niech křádnie :
 Sorytárza dostámie/ iáko cřego řnádnie.

Státecnyeyšé záprawde niewiášty w téy mierze/
 Bo to dziewka od mátki zá Testament bierze/
 Ze cnotliwa nie będzie siedzieć przy wšeteczney:
 Zá co samo/ Bóg świádek/ godné sláwy wieczney.
 Ale wy/ co dziś w sobie oycowstiego macie?
 Okróm tego/ że czásem o lež sye gniewacie.
 Onym cí to przystálo/ iż prawde mawiali/
 A wiem perwie/ že synów tegož náuczáli.
 A iesli mówic/ tedy y slucháciey trzeba/
 Bo prawdá/ wšyscy wicie/ niškąd ieno z niebá.
 Wiec y to trefná/ že wy stárych odstápiwšy
 Obyczáiów/ á nowšé sobie vlubiwšy/
 Chcécie przedsie záchováć stárodawné sády/
 Aby Król wšytki wáše vyznáwał mierzády.
 Žnosné to bylo březmie zá ludži/ co zgodé:
 A pokóy milowáli/ á o równá škóde
 Dáli ná przyáciela/ álbo ná sášiádá/
 Ze moglá nie o wšytkim wiedzic žwiérzchnia rádá.
 Ale kiedy sye ludži škrzetnych námnożylo/
 Którym potwarz/ y práwo vstárviczné mílo:
 Kiedy o námniešá rzecz káždy ná Sým ruszy/
 A ty zá nim vbogí Žiemniáminie kłusy:
 Kto ták želázněy głowy/ álbo ták cíerplivy/
 Zeby mógl wšytkich slucháć/ y vyznáć kto křzywý?
 Albo tedy przywrócíte stáre obyczáie/
 A inž tenže postepéł práwny niech zoštáie:
 Albo iesli wam báržiey kmysli wicék dzisieyšy/
 Vczyniecš inž y Státut czásóm przystoyniecšy.
 Silá to ná Sátyrá práwá pociášovác.
 Wšák po mnie wolno będzie káždému wotowác.
 Já mówie/ co rozumiém: kto má co lepszégo/
 Niechay powiáda/ bede rád sluchať káždégo.

Ale prosze/ niechay ia piérwéy syc odpráwie/
 A obiecuie/ že was dlugo nie zabáwie.
 Aczci slyše/ iż kiedy wy mówić poczniecie/
 Kónca w swych oráciach nálesc nie mozećie.
 A podobienstwo : bo co tydzién piérwéy spráwił/
 To dzis Sým zá pótroká boday syc odpráwił.
 A tymesćie podobno Polocko stráćili:
 Bo kiedy syc bylo bić/ toscie wy rádzili.
 Ale ia/co w tím gámie/ tego syc sam chronie/
 Przydawšy iesze málo/ potym syc vtlonie.
 Tego baczyć nie moge/ dla którey przyezyny/
 Wolicie do Wlóch álbo do Tciemiec stác syny/
 Májac swé stoly domá: g dzie przedtym iéždžali
 Cudzoziemcy/ Którzy syc náuká paráli.
 Zdádžá syc wam podobno prostacy Mistrzowie :
 Bá beda z nich pochwili Gregorjánkowie.
 Jesli im y te troche weźmiećie/ co májá :
 Ná dziesiec grzywien iednáť dosyc wymyslájá.
 Ale niech ma zapláte godnosć miedzy wami :
 Recze wam/ ze zrównacie z ich tám Sorbonámi.
 Ná koniec/ waźcie domá táki kóšt ná dzieci/
 Vyřzyćie že syc do was wsyťká Paderw zleći.
 Ale dla obyczájów podobno ie slećie :
 Wiérzćie mi/ že przy dobrych yslé tám náydziećie.
 A niewiém Które lepiéy smákujá mlódemu/
 Rozumiéćie po sobie/ co wam/ to y tému.
 Ja glupi ták rozumiém/ y przy tym zostáne/
 Ze Polšte nic inšého o táká odmiáne
 Nie przypráwilo/ iedno postromné ćwiczenie :
 O czymbych mówił/ by mi nie šlo o wzmiérzenie.
 Káždá rzecz pospolita swojá spráwa stoi/
 Do Którey iesze z mlódu dzieci wiésć przystoi :

Bo jeśli co nowego sobie wlubią/
 Wedle tego za czasem potym świat budują.
 Nie wleśiesz tego nawykt: ba y owsem w lesie/
 Jedno już nie wszytkiego moia pamięć mieście.
 Com slychal od Chyrona mieścianca dzironego/
 Kiedy miał w swej opiece Achilla młodého:
 Ten w niewidney iastini mieścił między bory/
 Lecz rozumem porównał z wielkimi doktory.
 A chcieli mie słuchac/ poradz syc głowy/
 Mogeli co przypomniać tego słodkiej mowy.
 Symu moy (tak ucznia zwał) pótkis w domu moim/
 Nie wstysyś nic vchem/ ani okiem swoim
 Wyzryś/ czymby syc zgorzyc mógł: lecz przyyda czas/
 Ze ty y mnie pożegnasz/ y te piękne lasy:
 A iako smiaté Orle/ sam syc z gniazda spusćis/
 A oycá już z opieki/ y z prace wypusćis:
 Tam ci syc bedzie trzeba mieć ná dobrej pieczy/
 Abys syc nie dał wwiésć iaktéy sprosney rzeczy.
 Bo iako gesté mšyce/ nagle cie obsieda
 Koslosy swiatá tego/ y odwodzić beda
 Twoje sláchetné serce od zabaw vczciwych/
 Cukrując ci ná zdrádzic smáť rzeczy zelzywych.
 A tak bierz sobie w pamieć/ co dzis mówie ztoba/
 Ze bys w iaktéy przygodzie nie trwozył wiec soba.
 Tego naprzód badz pewien/ iż Bóg wszytko widzi/
 A iako cnote lubi/ tak syc grzechem bzydzi.
 Pzeto niži co pocnieš knowac w głowie swojej/
 Oważ to pierwéy / że Bóg swiádkiem spráwy twoiej.
 A iako dobra bedzie/ albo zla v niego/
 Tak syc y ty ná kóniec musisć ciešyc z tego.
 Nie rozumiey ze by to darmo vczyniono/
 Iż wšeláti zwiéřz inšy pochylym stworzono:

A zkolwiek twarz wymiosła nieśie przed wszytkimi/
 Patrząc w ozdobné niebo oczymá iásmi.
 Chciał nam Bóg tym swoje mysl opowiedzieć práwie/
 I bytło/ á człowieká/ stworzyłk różnéy správie.
 Bytło wiecey nie suka/ iedno áby tytło/
 Tego samého patrząc/ co iest ciálu miło.
 Ale człeku/ którego duśá poslá z niebá/
 O tym czuc/ o tym myslie vstáwicznie trzebá :
 Jáko by sye mógl wrócić ná miejsce á oczysťe/
 Gdzie spólnie przebywáią Duchy wiekniśte.
 To ty wiedzác/ dziećie mé/ nie chyl sye zá tymi/
 Którzy swym záwołániém/ y dáry Bostimi
 Wzgárdziwszy/ towarzysťwo wzieti z bestyáni/
 A wyrzekli sye niebá sprośniemi správáni.
 Ale náśladuy cnoty/ która ácz z niewczásém/
 A trudnościá przychodzi : á wśátkóz zá czásém
 Hoynie pláći vtráty podieté dla siebie/
 Jednáizc wieczná slawé/ y ośiádłóść w niebie.
 A iżes sye vrodził w domu záwołánym/
 A czásu swého bedziēs pánowáť poddánym:
 Poczniś rządz sam od siebie/ á vstróm chciwóści/
 Niechay bedz poslušné rozumnéy žwiérzchnóści :
 Bo ták wiedz/ iż w człowieku sá mocárki dziwóné/
 Nie tytko sobie różné/ ále y przeciwné :
 Jest bystra popedliwóść/ iest žádza nie syta/
 Bo iáżn mdlá/ žalóść smutná/ rádóść nie pokryta:
 Wład któreńi iest rozum/ iáko žetman/ który
 Má strzédz / áby z nich žádná nie móglá wziáć gózy.
 Temu ty wládzá porucz/ y dáy w moc sam siebie/
 Niech wié o káždéy správie/ która sye tknie ciebie.
 Bo iesli przyydzie owym poruczniťóm rządzic:
 Bez tego być nie moze/ byś nie miał zábládzic.

Ale Pánstkiego zdrowia/ ani mocné slepy/
 Ani tak dobrze strzeżę poboczne oszepy :
 Jako miłość poddanych/ y wiara życliwa/
 Czego strach nie wycisnie/ y groza suflwa.
 Rychley dobroć/ y łaska / rychley chuc wzaienna /
 W tymci posłużyć może/ y ludzkość przyienna.
 W przyiacielu sye Kochay/ y każda przestroge
 Wdziecznie od niego przynnuy : bo śmieie rzec moge /
 Królowie inszych rzeczy w sech obfitość máią/
 Saméy prawdy tam do nich namniéy przynaśáię.
 Przeto niechay nie lubi vcho twé cnotliwe
 Pochlébstwa/ które/ iako zwierciádlo fálszywé/
 Różną twarz twych postepków tobie wkażuie/
 Nie tak iako ie człowiek státeczny przynnuié.
 Cnote miłuy/ y godność : bo tym Pánstwą stoię/
 Kiedy dobrzy są w wadze/ á zli sye zas boię.
 A czego napotrzebnéy/ y sam żyy przyktadnie/
 Bo poddáni zá pánem záwždy póyda snádnie.
 A iż wszytkiego trudno dogledać iednému/
 Ale cześć prace musíš poruczyć drugiému :
 Przypátrużye sye dobrze/ kto sye ná co godzí.
 Bo chocia drugi w zacnym domu sye wrodzí/
 Jesli morzá nie świadóm/ iesli nie zna niebá :
 Ani żaglów/ ani mu styru zwierzać trzeba.
 A nawiecey tego strzeż/ ábys ná wżedy/
 Łákomych ludzi nigdy nie sadzał : bo kedy
 Spráwiedliwoś przedayna/ tam przeklectwo wielkie/
 A w Bogá/ niewinnych wazné prosby wsełkie.
 Ale tobie tak trzeba myslieć o pokoj/
 Jakobys sye mógl zaraz przydac y do boiu.
 Bo iesli ia co moge rozeznác ná niebie/
 W rychle Gréczyn wslýsly o nagley potrzebie.

Widze zbóyce zdaleká/ y gościá zbradného/
 A ón z góry lás wáli do břegu mořského.
 Nowych Galer přyczynia/ stárych popráwnie/
 Wiořlá rzedem rořkláda/ žaglów přyzpátruie.
 Do nas zmiěřza po řozysě: á nie ládá iáka
 Řozysě/ boday w Řećiey nálazt druga táka.
 Jednáť swěgo dokáže/ ná co sye vsádzi/
 Lecz miewiém iesli sobie dobrze w tym porádzi.
 Bo ledwé sye rozgosći/ kiedy Řećzyn zbroiny/
 O swa řrzywde bedzie chćial po nim nagléy woyny.
 Nie pomoga mu w ten čas stotkobřiznáće řtróny/
 Nie pomože twarz gláďka/ áni włos trářiony.
 Přizhnie iáto přzed wilkiem Jeleni wiátronogi/
 Nie tym sye popisuiáć w swoiéy niebogi.
 Tám sye y ty z drugimi mař pospótu stáwić/
 A řeká/ da Bóg/ stáry oycowskiéy popráwić.
 A iuž teraz přyzwykay pracéy/ y miewčasóm/
 Abyř sye mógl řposobić řu trudnieřřym časóm.
 Vmiéy řuť miewnie ciágnáć/ vmiéy brónia wláďáć/
 Niepřziáćielá siegáć/ á sam siebie řkláďáć.
 Vmiéy řzeķe přezpłynáć/ řów řnáďnie přezřkoczyć/
 Řoniá předřo dořiáďáć/ y dobrze im toczyć.
 Přyzuczay sye gorácu/ y řimněmu niebu:
 Přezřaway/ kiedy wodá može być řu chlebu.
 Táké počáťki máiáć/ dopięro myřl o tym/
 Jáťobys y sam vmiat wořřto wiěć ná potym.
 Řzeďa miewřřá pewněgo řuťáć obořowi/
 A ostřoznie iřć přzećiw niepřziáćielowi.
 Řzeďa wiěďiěć/ gďiěć řtórym řřřattem řud řřřowáć/
 Řeby ieden drugięgo řnáďnie mógl řátowáć.
 A iesli niepřziáćiel w zameť řufa wiěćey/
 Wiěć řofe plěć/ á řnim sye řáńćowáć co přećey.

Walności/ przetop równać/ tłuć Táránem mury :
 Można! rzecz/ y ziemią mąćć spodkiem dziury.
 Co trudno człowiek poićć ma z prostej rozmowy/
 Musi tam przy tym sam być/ y nąstawić głowy.
 A ták/ skoro doróścieś lat/ y lepszej sily/
 Mięzje mi sye do zbroie zaraz/ synu miły.
 A przykładem przodków swych sukay sławy mieczem :
 Kręsu zamierzonego pewnie nie odwleczem.
 Przeczje nie wolęc ráczey znacznie przed wszytkimi/
 Popisac sye dzielnością/ y cnotami swymi:
 Tíz vtrácac nieczemnie w cieniu wieku swęgo/
 Nie skostowawszy co jest ná swiecie dobęgo.
 O Bogá szesćcie w reku/ prózno dufac zbroi/
 Lecz ty przedsie czyn/ synu/ co tobie przystoi.
 Cnotá sławę sye pláci : á snadz w przyszlym wieku
 Wzbudzi takięgo ducha Bóg w pewnym człowieku/
 Który twe zacné spráwy swoim piórem złotym
 Bedzie chciał swiátu podac/ ták iż nigdy potym
 Imie twoie nie zgasnie/ ani vzna kónca!
 Póki zwiérzat ná ziemi/ á ná niebie słóńca.
 Takię przysináki stárzec ón ku cności dawał
 Wnikowi : á iam vchá nákládájac/ stawáł
 Ládá gdzie przy iástini/ málo myslac o tym/
 Zeby mi sye to kiedy mogło przydac potym.
 Ale co mój zá rozum : wy nie motylkami
 Plosacie/ á ia káze o cności przed wámi.
 Málo bylo nie lepięy o ten rzád przektety
 Dac wam taką lácine/ ázby wam sło w piety.
 Co was iednak nie minie/ iesli (iáko tuše)
 Przed wászym gospodarstwem wyniesć sye stąd musie.
 Teraz iuz niech ták idzie/ bo złe nie vciecze/
 A to w zysku bedziecie miec/ co sye odwlecze.

K O N I E C.

Do Sátyrá.

Sátyrze/ pómni stápić do mnie swégo czásu/
 Kiedy bedziesz miał náząd wedrować ku lásu.
 Powieś mi/ iáko sye kto bedzie miał ku tobie/
 Bo nie wszytkich iednáko vznaś przeciw sobie.
 Naydziesz ktoc wdzieczen bedzie/ naydziesz ktoc náłáie:
 W rózných głowách musá być rózne obyczáie.
 Ná kóniec y iabych sam wiedzial co winowác:
 Sluchay/ mogles ná winnik chróstu nie žalowác.

MONOMACHIA

Parifowá z Menelausem.

IANA KOCHANOWSKIEGO.

Ale kiedy z obu stron syc wshykowali
Trojani z wielkim hukiem w pole wyiachali:
Jako żorawie / kiedy bliska zime czuiz /
Z krzykiem przeciw wielkiemu morzu polatuz:
Pigmeom drobnym noszac smierc / y zarazeni:
Krzyk idzie pod oblaki / y spoleczne pienie.
A Grekowie zas z mieysca cicho syc ruszali /
Myslzac iakoby sobie spolem pomagali.
A iako wiec wierzch gory sara mgla odzicie /
Na pasterze nie dobra / ale na zlodzicie
Lepsza / niz noc / bo czlowiek okiem nie domiesie
Tlic daley / iedno iako kamien z reki nie sie:
Taka w ten czas kurzawe idac poruszili /
A niewymownie predko pole przykurzili.
A kiedy syc juz woyska prawie zetknac miaty /
Przed Trojany wyciekal Alexander smiaty /
Majac Lampart na sobie y luk nalozony /
A miecz. a kreczac w reku oszczep wstalony /
Wyzwal co meznieyszych z woyska przeciwnego /
Aby z nim / ktokolwiek smie / skusil szescia swego.
Storo go tedy wyzrzal Menelaus zbroyny /
A on bezpiecznie sukta przed inszymi woyny.

Jáko lew rad/ gdy ná zwiérz z głodu wiec nápádmie/
 Bądź sárne/ bądź telemá/ iuż go lupi snádmie :
 Niedbáiąc ná ogromné przedkích psów sczetánié /
 Ani w łupie zebránych myśliwców wolánié.
 Ták był rad Menelaus/ widzác zdrayce swégo/
 Bo myślił mścić se nád nim zelzenia dárwego.
 Támże prosto ná ziemié z brónią z woza skoczył :
 Ale skoro go gládki Alexander zoczył/
 A ón z inszymi naprzód/ vlekl sye okrutnie :
 A schronił sye przed smiercią między swoje chutnie.
 Jáko kiedy kto wyrzy stráśliwego smoku
 Między pustémi lásy/ wnet vchybi kroku :
 Wszytek zádrży/ á w strone co nadáleý godzi/
 Krew przed stráchem do serca z oblicza vchodzi.
 Kównie ták Alexander z plácu sye pospieszał/
 Przed Atreowym synem/ y w woysto sye wmiészał.
 Ze kćó: widzác/ grómił go : Parysie zelzony/
 Boday sye był nie rodził/ áni poymał żony.
 To bych był wolal/ y tćz lepszym było zyskiem/
 Uziłi ták byc v wszytkich ludzi posmiéwiskiem.
 Jáki/ mniémáš/ v Gréków teraz głos o tobie ?
 Nie zestlo nic Wódzowi temu ná osobie :
 Ale sercá y síly niemáš. tákowym sye ty
 Czuiąc/ plynátes przedsie przez morstie zakrety/
 Zebrawszy towárystwo : á w dáleką strone
 Záciáhawszy/ vniósles zacnych ludzi žone :
 Oycu ná wieczną škóde/ y nam bráćieý twoieý/
 Nieprzytáciołóm ná smiech/ á tu háńbie swoieý/
 Nie chciátes plácu dostác Menelausowi :
 Poznatby był/ iákiemus žone wziął meżowi.
 Nie pomagác w potrzebie stódkobrymáccé strony /
 Ani ten głos / áni tá gládkosć od Diony :

Ale rychléy Troiánie v bodzy. lecz zá ty
 Twé postepti/ godzienby ostátniéy zapláty.
 Ná to rzekl Alexander: slusnie mie winuies/
 A nád przyskoynosc brácie nie nie wystepuies :
 Mezne v ciebie serce/ iáko topór/ który
 Przez dzewo snádnie idzie przypadájac z góry/
 A tram ciebe/ y wola mistrzá swégo kona:
 Táka równie v ciebie mysl niezwyctezona.
 Niechci dáry od piekney Diány nie wádzá/
 Nie zárutné sa rzeczy/ któré z niebá dádzá.
 A tego niht swa práca nie pozyscze sobie :
 Lecz teraz mamli sje bic/ y ták sje zda tobie:
 Niech sje woystká rozstapiá/ každé ná swa strone/
 A ia z Menelausem w posrzodku o zone /
 O Helenoty záraz/ niech czynie : á komu
 Bóg pomoze/ niech wshytko odmiesie do domu.
 A iuz y wieczny pokóy z soba vczyniwshy/
 A ná potómné czasy przyiazii vtwierdziwshy :
 Przebywayze w Troiánstiey sczesliwy kráinie/
 A Greczyn tákze do swych Argów niech ay plynie.
 To rzekl: á Hektor slysac/ dziwnie sje rádował/
 A srzodkiem idac/ vsy Troiánstie hamował
 Jawshy wpól oszczep : á ci chnet sje vstromili /
 Ale Grékowie/ z luków y z próc przedsie bili.
 Którym Król Agamemnon glossem rostkánie :
 Stóycie/ bo cos powiedziet Hektor obiecnie.
 To rzekl : y ci zárazem dáli sje hamowác.
 Potym ták miedzy nimi Hektor iáł rokowác.
 Sluchay mie Troiáninie/ y ty Gréku zbroynny/
 Stów Parysowych/ który poczatkem téy woynny:
 Wshytkim Troiánóm káze y Grékóm ná strone:
 A sam z Menelausem w posrzodku o zone /

O klenoty záraz chce czynić: á komu
 Bóg dopomoże/ ten wszytko ma odnieść do domu:
 A my przyiązni/ y pořódy/ z sobą bedziem mieli.
 To rzékl: á wszyscy inřy z obu stron milczeli.
 Potym sam Menelaus wystapiwřy/ rzecze:
 Posluchaycie teř y mnie/ bo mie žalóř piecze/
 A chce/ áby Trojánie/ y Grécy pospořu
 Rozesřli sye/ poniewař síla cierpiá w bořu
 Prze ma zwáde y zasřcie/ á prze niepráwego
 Alexándra poczatek: á zátym/ którego
 Smierć sobie znas náznáczy/ niechay umrze. á wy
 Roziedźcie sye w pořořu křóm żadnéy zabáwy.
 Czarná owce/ y biatá/ miéycie po gotowi:
 Te ziemi/ owe stóncu / á my Jowisřowi
 Trzecią przyniesiem: niechje Priamá przywióda/
 Aby sam zátárl/ co sye zmówi zá vgodá.
 Bo hárdzi y przewrotni iego synacřkowie/
 By potym niewystápił który przeciw zmowie.
 Bo ludzi mlódych mysři dziwnie sye waháta:
 Lecz gdy řogo przy sobie státeczného máta/
 Ten ná te y ná owe strone sye ogláda/
 A řeby co nalepiéy postánówil/ žáda.
 To rzékl: á z tego wszyscy byli wíec weseli/
 Tufac sobie/ že dáley wálczyć inř mie mieli:
 Konie tedy/ y wozy/ rzedem postáwili/
 A sámi w pole wysřli/ tánje teř zložyli
 Zbroie z siebie/ y stádlí porzádkiem ná ziemi
 Tuf od siebie: y plác był mály miedzy nimi.
 A řekto: dwou slug posřal/ áby owíec dwoie
 Przygnano/ á Priamá záwołano z Troie.
 Tánje y Agámemnon kázal Táltybieniu
 Do naw dla owíec/ á ten był posřusen temu.

A Teczą zaś przyniosła wieść piękney Helenie /
 Twarz Helikæonowey mając równą ziemie /
 Laodicy / która między Priamowemi /
 Napięknieysza była dziewczętami wszytkiemi.
 Te w iey domu znalazła / a ona wizzala
 Opone / w której bitwy obie wyrażala
 Trojańskięgo rycerstwa z Gręki walecznymi /
 Co prze nie pod rekami niesli Marsowymi.
 Stanawszy tedy blisko Iris nie leniwa /
 Tak przerzekła : Wstań a pódz Nimpho wrodziwa /
 Ze wyzrzyś dziwne sprawy ludu Trojańskięgo /
 I niezwyćiezonęgo zastępu Gręckiego :
 Co przedtym z sobą bitwy plączliwé zwodzili /
 A dusie między sobą wzajemnie tręcili :
 Teraz siedzą spokojem / walki zabaczywszy /
 Oszczępy / y okraglé tarcze polożywszy.
 A Paris / z Menelaem / bię syc o cie mają /
 A kto wygra / temu cie za żone przyznają.
 Tych słów / Iris do piękney Heleny vżyła /
 Którymi iey testnice w sercu vczynila
 Po piérwszym mezu / y po rodzicach zostálych /
 I po miłey oyczynie / y po dziatkách matych.
 Wziąwszy tedy płaszcz na syc / z domu syc puscila
 Z wielkim płaczem / z nią Etra / y Klimenta była .
 I przysly na to miejsce / gdzie iest Scea bramá /
 A tam siedzieli radząc okolo Priamá.
 Panthes / Thymotes / Lampus / Hiketæon siwoy /
 Klytius / Wkálęgon / Antenor sedziwoy :
 Już prze lata swé zesłé z woyny wypuszczoney /
 Ale na drugą strone mowcą doświadczoney.
 Podobni polnym swięrczóm / które wiec siedzący
 Na wysokię olshynie / puszczają glos bzmiżcy.

Tacy prosto ná wieży stárcowie tám byli.
 A wyzraszafy Helene/ ták cicho mówili :
 Próžno to/pátrząc ná twarz y táká wrode/
 Niemáš syc przecz dziwować/ że ták wielká škoda
 Dla méy Trojanie cierpiá/ y mezni Grékowie :
 Dosyc by byc boginiá tákéy białey głowie.
 Ale iáká iest kolwiek/ niech ná morze wsiedzie/
 A nam albo y dziecióm przyczyná nie bedzie.
 Ci tedy ták gadáli miedzy sobá strómnie/
 A Priámus Heleny zawolał: Sám do mnie
 Dziéwko moia choc siedziec/ że mezá ogladáš
 Pierwszego/ y twé krewné/ czego ty snac zádaš.
 Tys mnie nic winná nie iest/ Bóg to wšytko spráwił/
 Który mie nieprzyiaciół ták ciężkich nábráwił.
 Powiedzże mi iákó mam zwác Gréczyná tego/
 Co to pleców širokich/ á wzrostu wielkiego:
 Dudy widze są co go głowá przerównáá/
 Ale ták podobného oczy mé nie znáá/
 Ani ták poważného: tuše iž król iáki :
 Ná té słowá Helená glos wyrzeklá tákí :
 Wažné iest twoie oycze v mnie rozkazánié:
 Ale bodaybych bylá miálá zlé stonánié/
 Kiedym ia tu z twym synem ná morze wsiádáá/
 A mezá y oyczyzne milá zostáwiáá.
 Lecz to iuž próžno: musze pláć wíecznie :
 Ná to tákci powiádam/ ócz pytaš/ státecznie :
 To ten iest Agámemnon nieprzewyciežony/
 Oboie y mąż dobry/ y król došwiádczony :
 Dziwiéř mój/ Któregóm ia zá niewštydliwémi/
 Nigdy godná nie bylá/ postépti swoiémi.
 To rzeklá : á Priámus wielce syc dziwował/
 Tówiąc : Szczęšny Atrydá/ silás opánował

Gréckich synów: iam též byl zá swoiého wieká
 W Phrigiíey winorodnéy/ góziem síká czlowieká
 Zbroyného widziat/ z pánskwá dwu bráciey rodzonych/
 Othrea/ Migdalone/ którzy czásow onych
 Nád Zangárem leželi. ta będąc z ich strony/
 Bylem w tenže sył liczon/ kiedy Amázony
 Niezwyciężone przysły: ale iednáť y či/
 Nie byli/ iák Gréckí zastep/ tak okwići.
 Potym widzac Olyssá/ chciat imienia tego:
 Tuž dáleý dziewko moia/ niechay znam y tego/
 Co to wzrostem pomnieyszy od Agámemnoná/
 Ale záš w pierśiach sęrszy/ takže y w rámioná:
 Tá ziemi wielozrywneý leży tego zbroia/
 Sam iákó baran ludzi sprawuie do boia:
 Baránowi go równam ia kędzierzawému/
 Który pieknému stádu wódzem iest owczému.
 Tá to odpowiedziála Helená w przemiany:
 To iest zášie Olysses w rozum nieprzebrány/
 Co sye rodził w Itace/ ácz nie práwíe płodnéy/
 Ale fortelów pelen y porády godnéy.
 Ktemu tak rzekł Antenor: Páni miłostíwa:
 To co slyše od ciebie/ prawdá niewatpliwa:
 Bo též tu byl Olysses przyiáchal do Troie
 Z Menelaem/ rokowác o wydánié twoie/
 Którem ia w dóm swóy przyiáł/ y z chuciá czestował/
 A támem sye obiemá dobrze przypátrowal.
 Kiedy pospolu byli z Pány Troiánskimi:
 Jesli przyšlo stac/ záwždy rámiony wielkimi
 Pzerównal Menelaus: á gdy záš siadáli/
 Poważnieyszym Olyssá záwždy miánowali.
 Ale gdy przysło mówić wíec obiemá w rádžie:
 Menelaus okragło słowá swoie kládžie/

Málo/lecz różnie mówiac/ bo nie wielomowny/
 Tu od rzeczy/ choć młodsy/ y w leciéch nie rowny.
 Ale kiedy zaś mówił Olysses ćwiczony/
 Powstawšy/ tu ziemi wzrok trzyma náklonišny/
 Lasti ani wprzód/ ani wzađ nie náchylájac/
 Ale iá w iednéy mierze vstávicznie májac :
 Podobien prostałowú: drugi by rozumiał/
 Zeby syc miał zápómmiéc/ álbo nic nie vmiál.
 Ale kiedy otworzył své vstá osobné/
 A słowá puscíl smiegu náglénu podobné :
 Już ná ten czas Olyssá žaden nie celował/
 Anim syc iá tak iego vrodžie dziwowál.
 Potym widzac Aiáxá Priámus šedžiwý :
 Pytał/ co to zacž drugi Gréczyn vrodžiwý/
 Co głowe/ y rámióná/ miesie náđ inšymi :
 Helena zaś odpowięđž dála słowy tymi :
 To iest Aiáx/ Gréciéy mur nie przelomiony :
 A to zaś Idomeus z téy to drugiéy strony/
 Własnie iáko Bóg iáki miedzy Kretenczyki/
 Których okolo niego stoia gesté syki.
 Czešto go Menelaus w domu podéymował/
 Kiedy vmyslnie z Kréty do nas wíec žeglował.
 Ale vsytki tu inšé widze/ którem znála/
 A które bym iá y dziś miánowác vmiála /
 Kástorá/ z Polidewkiem/ mežów mnie znáomych/
 Ani moge vpátrzyč swych bráciéy rodzonych :
 Albo nie wyiecháli pospolu z drugimi/
 Albo tu przyplynawšy nawámi dlugimi/
 Niechcž syc ožázowác/ y woyny znikáic
 Dla wstýdu/ y przymówek/ które dla mnie máic.
 To rzeklá : a oni iuž legli byli w ziemi
 Tamže w Lácedomonie/ miedzy oycy swemi.

A postowie przysiedze rzeczy należące/
 Dwoie owiec/ y wino serce weselące/
 Prowadzili przez miasto: miost kruz pozlocony/
 A kubki przy nim/ posel Ideus rzeczony:
 A Królowi powieział/ to co sye dziać miało:
 Wstań Królu: tak Troianóm/ y Grecóm sye zdało/
 Abyś w pole wyiechał/ á tam przysiężecie/
 Trzymać ieden drugiemu/ co sobie rzeczećie/
 A Paris z Menelaem czynić z sobą mają:
 Kto wygra/ temu pánia z klenoty przysiężę.
 A my zaś/ wieczny pokóy z sobą uczyniwszy/
 A ná potómne czasy przyiazii utwierdziwszy:
 Bedziem mieścić w Troianstiey szesliwéy kramie:
 Greczyn także w swych nawách / do Argów popłynie.
 To rzekł: á stárzec slyszac/ vlekł sye okrutnie/
 A kazał wnet záprzegac: co sye sstało chutnie.
 Wsiadł zátym/ y wziął zá lec: wsiadł téż z nim doyrzwały
 Anteno: y przebyli przez Troianstie wály.
 A kiedy miedzy woystká oboie wiácháli/
 Zástánowiwszy konie/ z wozá wysiadáli.
 Potym Król Agamemnon nie przewycięzony
 Powstał/ á z nim Olysses w rádźie doswiádczony.
 A postowie tym czásem winá w kruz naláli/
 Potym Królóm ná rece wody czystéy dáli.
 A Król Greci dobywszy tása á ostrego/
 Który záwždy przy poswách nosil mieczá swégo/
 Owóm po gársći welny wyrzynał przy glowie:
 Co Grecóm/ y Troianóm/ przednieyşy postowie
 Koleiá rozdawali. á Król miedzy nimi
 Rece wznióşy/ uczynil modle słowy tymi:
 Boże/ Który poczatku niemasz/ ani kónicá/
 A ty ogniu wysoko lecącego Stónicá/

Który widziš / y slyšyš wšytko dostátecnie :
 A wy rzeki / y zemio niewzrusšona wíecznie :
 A wy inšy Bogowie / co ná drugim ťwiećie /
 Swégo krzywopryššítežce bezecnie karšćíte :
 Badžćíte ťwiádkťi / á miéćíte ná dobrým baczeniu /
 Coťolwiéť ťye miánuie przy tym ťtánowieniu.
 Jeťliž Menelaúšá Paris zgláđži z ťwiátá /
 Tťiech Heleny / y z ťtárby / ma po wšytké látá.
 A my záchowywaúžc poľóy námówiony /
 Obróćim rospuťzone žagle w Grécké ťtrony.
 A ieťli Menelaus Parisá poťywie /
 Helená ma byc iego z ťtárby niewatpliwie.
 Náđ to / Gréťóm przyťtoyná nagrode Troiánie
 Uczyníá / Która miedzy ludzmi nie uťtánie.
 A gđzieby zá přeťgráná Parisá butnégo /
 Žniťat mu król nagrody / y ťynowie iego :
 Ja iednáť bede swégo chćiał dochodžć / zbroynie
 Ležac tu / áž ucyńie přeđťťe kóniec woynie.
 To rzekšy / owcóm gárlá rzeťat : á zářšnioné
 Kláđl ná žiem. á potym wino poťtáwioné /
 Kubľámi z wielkćey cháťe biorac / rozlěwáli /
 A proťby iednym ťercem do Boga dťiáľáli /
 Gréť / y Troiániu / mówiac : Bože nie poiety /
 Któraby kolwiéť ťtroná ten zwiázeť ták ťwiety
 Napřód ťtárgáli : boday te pómťťe poználi /
 Aby zá oťtrym mieczem ťwóy móžy ták přeľáli /
 Jáťo to wino plynie : á nie tylťo ťámi /
 Lecy y dťieći / y oby legli z ich žonámi.
 Ták móvili : ále to nie byl wyroťk páńťti.
 Potym tě ťlowá wyřekťl zacny król Troiáńťti :
 Sluchay mie Troiániu / y ty Gréťu ťlawony :
 Ja ťtáđ muťťe odiechác ná ťwóy žameť dawny :

Bo nie bede mógł pátrzyć ná syná milégo/
 Z Menelaém/ w tym polu zbroyno czyniącégo.
 Bóg te wiadomość sobie samému zachował/
 Komu z tych dwu/ żywota koniec nágotował.
 To rzekłszy/ owce ná wóz włożył mąż wczirwy:
 Sam potym wsiadł/ y wziął lec: z nim Antenor síwy
 Ná tymże wozie vsiadł: á tak ku wielkiému
 Pospolu odbiácháli zamku Trojánskiému.
 Hektor zaś/ y Ulysses/ plác w tym rozmiérzáli/
 A lósy rozpisarószy w przyłbice miészáli/
 Który naprzód miał rzucic ósczep wstálony/
 A lud do Boga wzdychał/ z téy/ y z owéy strony/
 Mówiąc: Boże wsechmocny/ kto teraznieyszego
 Zamiészánia przyczyna: ten z rozsádku twégo/
 Boday dżis márnie zgínał: á my ná czas wieczny
 Miłość z sobą chowáli/ y pokóy stráteczny.
 Tak mówili: á Hektor lósy sam sáfował/
 Pátrząc zásie: ále wnet Párisów przodkował.
 Owi tedy w swych rzędziéch siedli/ gđzie burzliwé
 Ich kónie z wozy stály/ y zbroie ciérpliwé.
 A Páris ku przyszłému boiu sje gotował.
 Naprzód nákolántami nogi obwárował
 Pietknými zlocištěmi: wiec ná sie/ nie swoje!
 Ale Teykónowe bráctwá włożył zbroie:
 A potym miecz przypásal srebrem obleczony/
 A tarcz wielká ná głowe/ y sýsiał złocony:
 Temu włosy ná głowie trzesły czub ogrómny:
 Po tym wshytkim wziął ósczep w reke nie włómny.
 Tóž czynił Menelaus. A gdy ku boiowi
 Zdáli sje sobie óbádwá inż byc gótowi:
 Szli prosto miedzy woyská srogo pogládając/
 A ludzic strách zéymował ná obu pátrzájąc.

Już w rozmierzonym plácu przeciw sobie stoja/
 Gnięwájąc syc/ y bronia potrzásájąc swoia.
 Naprzód Paris wystrzelil ošczep/ y vderzył
 Atryde/ práwie ná tarcz/ iáko byl vmierzyl :
 Lecz zelázá nie przebil: bo grot nie hártował/
 W páwéze niedobytá : potym syc gotował
 Menelaus / te modlitwe czyniác Bogu swemu/
 Bože pomóż mi przeciw Parisowi zlemu/
 Od któregom vkrzywdzon/ nie dawšy przyczyny:
 Tego ty starz má reka : áby y kto iny
 Ná potym wiedzial/ iáko má ludzi šánováć/
 Od których dobrodzieystwá zwykl kiedy przyymováć.
 To wyrzekšy/ wystrzelil ošczep/ y vderzył
 Parisá/ práwie ná tarcz/ kedy byl vmierzyl.
 A ten syc nászad cofnal/ y został przez rány :
 Ošczep w stronę vderzył krwia nie vmázány.
 A Menelaus mieczá dobywšy srogiego/
 Vderzył z wierzchu w šyšak: od rázu tegiego
 Kospierzchnál syc miecz w kęsy . westchnál niešczesliwy
 Menelaus: ách Bože tos mi nie žyczliwy /
 Jam syc dziś myslil pomšćić zelżywošć swoięy/
 Náđ bezecnym Parisem: áli wrece moięy
 Tylko iedlá zostały/ á miecz sam strušony/
 A ošczep darmo pošedl/ á ten nie rániomy.
 To mówiać / dopadl kónškich wlošow v šyšaká/
 A ciągnál go/ wráćiać do swęgo oršaká.
 A tego wzeł dušil v pštrzonyy tkánice/
 Która pod broda šrzeglá czubátęy przyšbice.
 A wciągnál by byl/ y dáńk wielki miał: by była
 Wenus krew Jowisowa nie wnet obaczylá/
 Która mu pás bięgo wolu rozerválá/
 A temu prózna w reku przyšbicá zostálá.

Te tedy Menelaus przed swoje porzucił/
 A ci ją wnet porwali: on sye znowu rzucił/
 Chcąc ij osczepem zabić: a ta obróniła
 Snadnie, iáko bogini/ a mgła go zámciła.
 A posádowniła go w łóznicy osobney/
 A samá sła/ chcąc przyzwąć Heleny podobney:
 Te między Troiántami ná wieży zástála/
 A pociągnawszy zá płasz/ cicho iey septála:
 W rzeczy iey przádká stara/ która przy miéy była
 Jesze w Lacedemonie/ a tá iá ważyła.
 Tey sobie piękna Venus postáwe zmyśliwszy:
 Pódz/ práwi/ twóy cie wola Paris nazyczliwszy
 W mármorowéy łóznicy/ pod pięknym namiotem
 Jedwabnym/ polystniac jedwabiem y złotem.
 Nie rzeczesz/ áby sye ten ná wojne gotował/
 Rychléy do tancá/ albo dopiro tancował.
 To rzekła/ a téy wmyśl w sercu zámieszáła:
 Lecz skoro piękna syie y pierśi poznála/
 A wzrost piękny: Bogini/ zás mie chcesz w bład wpráwić?
 Czy mie myslisz gdzie indziéy z pięknych miast wyprá-
 Albo z Phrygiéy/ albo z Meonskiego kráiu Cwic:
 Jesliéy tam kto kmyśli z ludzkiego rodzáiu:
 I to iúz zwyciezylwszy Parisá przedkiego/
 Chce mie wziąć Menelaus do domu swoiégo.
 Dla tegoś ty tu przyslá/ łowiac mie nieboge:
 Iúz tam sama siedz przy nim: a do niebá dróge
 Pusć imo sye: ani chciéy nóg swych tám mordowác:
 Ale o nim czuy/ a nie przesławay prácowác/
 Albo zóna bedziesz/ albo sluga tego:
 Ja tám nie póyde/ bo bych háńbe niostá z tego/
 Bych mu loze slác miála: a Troiántskie pánie
 Bedą mie klac/ a iá mam wieceznie frásowanie.

Na to iéy z gnievem Venus tak odpovědziała :
 Nie frášny mie/ žebych cie zás nie zámieďbála/
 A ty bys mi tak zmiérzla/ iákos dzis iest milá:
 Bo wiedz wiedzac/ žebych ia tak o tym rádzila/
 Jáko by między Gréki y Trojány trwála
 Wieczná nieheć / á ty by zle zginac musiała.
 To slyšac/ vlekla syc Zelená me bogá/
 A wysla potáemnie/ májac wódzem Bogá.
 A gdy do domu przyšly Parisá gládkego/
 Studzy syc wnet rzucili do ciénia swoieho :
 A páni do ložnice prosto syc vďála/
 Tey Venus mieysce przeciw Parisowi dala :
 Gdzie ona odwróciwšy oczy/ ledwé siádlá/
 A mezá nie mežného tym slowem popádlá :
 Juž v ciebie po wojnie/ czlowieczne zelžony/
 Boday tám byl zlé zginat/ mieczem vstromiony
 Kycérzá waleczného/ ktorégom ia žoná/
 Pótim/ glupia/ nie byla przez cie ofsaloná.
 Pómníš / iákos nie dawno powíadal o sobie/
 Ze y síla/ y mieczem nie miał zdołac tobie
 Waleczny Meneláus : ho/ wierze/ co wádzi
 Ž nowu syc z nim sfoštowac : czy ten lépiéy rádzi/
 Co domá zostac kaže : takéž y ia tobie
 Tóž rádze/ abys smierci nieprzyšpiefyl sobie.
 Na to iéy odpovědzial Paris temi slowy :
 Nie vžyway przeciw mnie vsčypliwéy mowy:
 Mnie teraz Meneláus z Minerwá pochodzil/
 Ja go potym / bom syc též nie bez Bogá rodzil.
 Ale siádz oto przy mnie w spólnéy žyczliwóšci/
 Bom nigdy nie czul w sercu takowéy miłóšci :
 Ani kiedym cie napřód w nawách wodoplawnych/
 Ž Lácedemonškich sam nióšl ónych kráťow slawnych.

A nocował ná wyspie/ morzem otoczony/
 Jáko teraz ku tobie iestem zápalony.
 To rzekl: áli wnet siádlá zóná podle niego/
 A tak inż omi wczásu vzywáli swego.
 A Menelaus/ to tám/ to sám/ iákoby lew stogi/
 Biegal pátrzac/ gđzie przepadł Paris przedkonogi:
 Ale w Troiánskim woysze/ nie był człowiek żywy/
 Coby go był mógl tobie Meneláe chciwy
 Ukázác: á pewnie go z miłości nie kryli/
 Bo mu nieprzyiacielem równo wšyscy byli.
 Do tych król Agámennon mówil słowy temi:
 Sluchaycie mie Troiánie z pom ocniłi swemi/
 Widżicie co sye zstáło z Parisem/ y z wámi/
 Jedźcieś / á wydajcie nam Helene z rzeczámi:
 A nagrode wczynicie/ równym obyczáiem/
 Czego bedzie wiecznie strzégł rodzay zá rodzáiem.
 To mowil Agámennon: á inšy Grékowie
 Przesstawáli ná iego wyrzeczoney mowie.

K O N J E C.

❀ ❀ ❀

O D P R A W A

Posłów Gréckich

IANA KOCHANOWSKIEGO.

Podána ná Theátrum przed Królem Ję: M.
y Królową Jęy M. w Jázdownie nád
Wárszawę. Dniá 12. Stycznia/
Roku Pánstkiego. 1578.

Ná Feście y Iego Mści Pána Iana Zamoyskiego, ná ón czas
Podkánclérzého, á teraz Kánclérzá y Hetmána
wielkie Koronne.

❀

Do tegóz Iego Milosci Pána Kánclérzá
y Hetmána Koronného

Przedmowa

Janá Kochánowskiého.

S Czora dopiero oddano mi obádwa listy záraz / Któres
W. M. do mnie okolo téy Trátediëy pisał. A izem
przed tym nie wiedział o tych listciëch / spodziëwalem
sye / że zá témi czasów odwołákami / y méy Trátediëy odwlec
sye miało: álbo ráczëy / że ták zemną zostác miała molóm ná po-
karm / álbo ná trabki do Apteki. Jákom listy W. M. prze-
czytał / nie było czasu popráwować: bom wszytek musiał infumerc
ná przepísanie. Quidquid id est, á bacze że blazenstwo / y W. M. sam

podobno

podobno rzeczeſz: poſyłam W. M. tym śmieley/ chocia niemaf
co/ zem to ieſze z przodka W. M. opowiadał że to nie miało być
ad anuſim: bo miſtrz nie potemu. Rzeczy też drugie nie wedla v-
ſtu nafych. Inter cetera trzy ſz Chory/á trzeci iakoby Gréckim Cho-
róm przygania: bo oni inż oſobny charáktér do tego mają: i
nie wiem iako to w Polſkim iezyku bźmiéc bedzie. Ale w tym
niech bedzie arbitrium W. M. albo ráczey we wſytkim. Bářzobych
to byl rad uczyni/ żebych byl ſam praſens W. M. teraz ſluzby ſwé
oſiárowa/ ále mi złé zdrowie nie da. Tieradbych przedſie omie-
ſkał przenoſim W. M. ieſli ſalus tak bedzie chciała. Za tym ſye-
laſce W. M. mego miłoſciwego Pána zálécam. Dat. w Czar-
noleſie dwudzieſtego wtórego dnia Grudnia. Roku Bożego/
M. D. Lxx Vj.

PERSONY.

ANTENOR

ALEXANDER. *którego y Pariſem żowia.*

HELENA.

Pani Stára.

Poſel Pariſow.

VLYSSES.

MENEŁAVS.

} *Poſłowie Gréccy.*PRIAMVS *Krół Troiáński.*

KASSANDRA.

Rótmistrz.

Wieźien.

CHORVS *z Pánien Troiáńskich.*

S P R A W A

w Troiéy.

A N T E N O R.

ON dawno tu był/ y w głos opowiadał/
 Że obelżenia y krzywdy tak znaczney
 Cierpieć nie mieli waleczni Grecowie:
 Teraz już Posly ich v siebie mamy/
 Którzy sye tego v nas domagają/
 Aby Helená była im wydana:
 Która w tych czasách przeszłych/ Alexander
 Bedąc w Greciéy/ gość nie prawie wierny/
 Vniósł od mezá/ y przez bystre morze
 Do Trojánstkiego miásta przyprowadził.
 Te iesli wrócím/ y meżowi w ręce
 Oddamy/ mozem siedzieć za pokojem:
 Lecz iesli z niczym Poslowie odiáda/
 Tegóż dnia norwím słuchaymy/ że Greczyn
 Z morzá wysiáda/ y ziemie wojuje.
 Cznie o sobie/ widze/ Alexander:
 Praktyki czyni: towarzysstwa zbiera:
 Sle vpóminki/ áż y mnie nie unigł:
 A mnie y dom mój/ y co mam z swych przodków
 Nie jest przedáyno. á miałbych swoá wiare
 Ná targ wynosić: vchowa mie tego
 Bóg mój. Nie vsa swéy sprawiedliwosci/

Kto zlotu mówić od siebie rzecz kaze.
 Lecz y to czlowiek málęgo baczenia/
 Który ná zgube Rzeczypospolitéy
 Podárki bierze : iákoby sam tylko
 W cále miał zostáć/ kiedy wszytko zginie.
 Ale mnie czas do rády : bo dzis Król chce posły
 Odprawowác : snadź widze Alexándrá : ten jest.

ALEXANDER. ANTENOR.

- AL. Jáko mi niemal wszyscy obiecáli/
 Cny Antenorze/ proste/ y ty/ sprawie
 Méy badź przychylnym przeciw posłóm Greckim
- AN. Aia z chęcią rad/ zacny Królewicze/
 Cokolwiek będzie sprawiedliwość niósłá/
 A dobre Rzeczypospolitéy nášey.
- AL. Wymówki niemasz/ gdy przyiáciel prosi.
- AN. Przyzwalam/ kiedy ó słusná rzecz prosi.
- AL. Obcemu wiecey zyczyć/ niżli swému/
 Cos nie dáleko zda syc od zázdrości.
- AN. Przyiácielowi wiecey niżli prawdzie
 Chęć służyć/ zda syc przeciw przystoyności.
- AL. Ręká wmywa rękę : nogá nogi
 Wspiera : przyiáciel port przyiácielowi.
- AN. Wielki przyiáciel przystoynosc : táz sobie
 Kostázac służyć/ nie jest przyiácielstá.
- AL. W potrzebie / mówią/ doznac przyiáciela.
- AN. A toć potrzeba gdzie sumnienie płaci.
- AL. Piękne sumnienie/ stac przy przyiácielu.
- AN. Jesze pieknieysze/ zostawac przy prawdzie.
- AL. Grekom pomagac/ to v ciebie prawda.
- AN. Grek v mnie każdy/ kto ma sprawiedliwa.

- AL. Widze/ że byś mie ty predko osadził.
 AN. Swoie sumnienie každého ma sadzić.
 AL. Znáć že v ciebie gospoda postłowie.
 AN. Wszytkim wczciwym dom mój otworzony.
 AL. Azwłasza/ kto nie z próznemi rečomá.
 AN. Trzeba mi bowiem sedzióm ná podárki :
 Bom cudza žone wziát/ o ktorá czynis.
 AL. Niewiem o žone : ále dáry bierzes/
 Od Grečow zwłasza : moie ná cie máte.
 AN. A žón/ y cudzych dárów nierad bierz.
 Ty/ iáko żywies/ ták/ widze/ y mówis
 Niepowściągliwie : niemam z tobá sprawy.
 AL. A mnie žal/ žem cie o co kiedy prošil.
 Ufam swym Bogom/ že y okróm twéy lásti
 Náyde/ kto rzeczy mych podpierać bedzie.
 AN. Táki/ iákiś sam. AL. Da Bóg czteł pocziwy.

CHORVS.

By rozum byl przy mlodości/
 Nigdy takiéy obfitości
 Perel morze/ y ziemiá zlotá nie wrodzi/
 Zeby tego nie mieli tym dostáwac mlodzi.
 Mniéyby ná swiecie tróšt bylo/
 By sye to dwoie łączylo :
 A omby rostkosy trwálszych wzywáli/
 Siebie/ ani powinnych w žalby nie wdawáli.
 Teraz ná rozum niedbájac/
 A žadzóm tylko zžadzájac :

Zdrowie/ y slawe trácá/ trácá máietności/
 Y oyczynie závodzá wostatnie trudności.
 O Bože ná wielkim niebie/
 Drogo to/ widze/ y ciebie/
 Dac mlodosć/ y baczenie záraz: iedno plácic
 Drugim trzeba: To dobre/ á tego žal strácić.

Alle oto Helene widze: co též teraz
 Niebogá myśli/ wiedzác/ že dzis o méy w rádzie
 Ostateczne namowy/ mali w Troi zostác/
 Czyli Grécia znowu/ y Sparte náviedzic?

HELENA.

Wszystkom ia to widziála/ iáko we zwierciadle/
 Ze z Korzysci swéy/ nie miał dlugo sye weselic
 Bezecny Alexander: ále mu w czas mieli
 Y dobra mysl przekázic przewazni Grékowie.
 Wiec ón/ iáko drapiežny wilk/ rozbiwšy stádo/
 Co nadáley wciekati: á oni záš/ iáko
 Pasterze ze psy zá nim: Y ledwé do tego
 Nie przydžie/ že wilk owce ná ostatek musí
 Porzucic/ á sam gđžie w lás sromotnie wciecze.
 Nieštetý/ iákieš moie beda przenosiny:
 Podobno w tyl okretu láncuchem zá syie
 Dwiázána/ posřzodkiem Gréckich naw poplyne.
 Ž iákaž ia twarzá bráciá swá miłá przywitám?
 Jákož ia niewštydliwa przed oczy twé napřod/
 Mezu móy miły/ przyyde/ y spráwe o sobie
 Dáwac bede: á bedeš w twarz ci weyžřec smiála?

Bodayješ ty byl nigdy Spárty nie náviedzil/
 Nieszesny Prámida : bo czegož mnie wiecéy
 Niedoſtawálo : zacnych Książet cóžka bedac:
 Szłam w Książecy dóm zacny : dał byl Bóg wrode :
 Dał potomſtvo : dał dobrą/ nádeuſytko/ ſlawe :
 Tom wſytko prze czlowieká zlégo vtráciá.
 Gycyzná góžies dáleko : przyiaciół nie widze :
 Dziatki niewiém żyweli : iam sámá coſ málo
 Gd niewolnice róžna: przymówkóm dotkliwym
 Z zléy ſlawie podleglá : á co ieſze zemná
 Szczęſcie myſli poczynác/ ty ſam wieſſ / móy pánie.

PANI STARA.

- PAN. Nie tráſuy mi ſye/ moie dźiécie miłé :
 Táćci ná ſwiecie być muſi : raz rádoſć/
 Drugi raz ſmutek : Z tego dwoygá żywot
 Náſ vpleciony. R roſkoſyć náſe
 Nieperwé : ále y troſtki vſtápić
 Muſá/ gdy Bóg chce/ á cháſy przynioſá.
- HEL. O mátko mojá/ nie równóž to tego
 Wiencá pleciono : wiecéyže dáleko
 Czlowiek tráſunków czuie/ niž rádoſci.
- PAN. Báržiey do ſercá to/ co boli/ czlowiek
 Przypuſcza/ nižli co gmyſli ſye dźiécie.
 Z ſtáždže ſye zda/ że tego ieſt wiecéy
 Co trapi/ nižli co czlowieká cieſzy.
- HEL. Prze Bóg/ wiecéyći zlégo ná tym ſwiecie/
 Nižli dobrého : Pátrzáy naprzód/ iáko
 Jedenže tyłko ſpoſób czlowiekowi
 Jeſt/ wrodzić ſye : á zginác/ ták wiele
 Drog ieſt/ że tego niepodobno zgdádnác.

Także y zdrowie / niema ieno iedno
 Czlowiek smiertelny: a przeciwko temu
 Niezliczna liczba chorob rozmaitych.
 Ale y ona / ktora wshytkim wlada /
 Która ma wshytko w reku / wshytkim rzadzil /
 Fortuna / za nuna swiadczy / ze daleko
 Mniey dobre na swiecie / nizli tego / co zlym
 Ludzie miannia : bo y bogactwo
 Pewna czesć ludzi / patrzay / co ich ciezki
 Wbostwem trapi. A iz tego zadney
 Zazdrosci kwoli / ani stepstwu swemu
 Nie czyni / ale niedostatkem tylko
 Scismona / znak iest / ze y dzis / gdy komu
 Chce co uczynic dobrze / pospolicie
 Jednemu pierwey wezmie / toz dopiero
 Drugiemu daie : zkad sye da rozumiec /
 Co iuz powtarzam nie raz / ze na swiecie
 Mniey dobre daleko / nizli zlych przypadkow.

PAN. Mniey / albo wiecey / rownali tez liczba
 Obojga / Porzysc nie wielga to wiedziec.
 O to by Boga prosic / zeby czlowiek
 Co namniey szescia przeciwnego doznal :
 Bo zeby zgolac / to nie czlowieczna.
 Ale ze z rady tak dlugo nkego
 Niezlychac : wiem / ze da bez omieszkania
 Znac Alexander / skoro sye tam rzeczy
 Przetocza : a nam bialym glowom takos
 Przystoyniey w domu zawzdy / niz przed sienia.

CHOR V S.

Wy ktoryz pospolitą rzeczą wladacie /
 A ludzką sprawiedliwosc w reku trzymacie :

Wy/ mówie/ którym ludzi paść poruczono/
 A zwierchności nad stadem Bożym zwierżono:
 Miecście to przed oczyma zawżdy swoiemi/
 Jesście mieysce zaśiedli Boże na ziemi:
 I którego macie/ nie tak swé własné rzeczy/
 Jako wszytek ludzki miec rodzaj na pieczy.
 A wam wiec nad mnieyszemi zwierchnosc jest dana:
 Ale y sami macie nad sobą pana/
 Ktorému kiedykolwiek z spraw swych uczynic
 Poczet macie: Trudnóz tam krzywemu wynic.
 Nie bierze ten pan darów: ani sye pyta/
 Jesli kto chlop/ czyli sye Groszem poczyla:
 W siermiedzeli go widzi/ w złotychli głowách:
 Jesli namniey przewinil/ byc mu w okowách.
 Wiec ia podobno z mnieyszym niebespieczeństwem
 Grzeşe: bo sam sye tráce swym wszeteczeństwem.
 Przelozonych wystepy/ miásta zgubily/
 A szerokie do gruntu Cárstwa zniszcily.

POSEL. HELENA.

PO. Dobrá nowine páni swoiey nose:
 Rozumiém temu/ ze už dawno tego
 Poselstwa czeka/ serce swé trostkami
 A pláczem trapiąc: Ale oto práwie

Ta czas wychodzi z domu. O Królowa/
Wdzieczney nowiny posta masz przed sobą.

HEL. Day Boże/ byś co przyniósł pociesznyego.

PO. Posłowie twoi iako przyiechali:

Tak odieżdżają/ a ty przedsie znami.

HEL. Byles sam w radzie/ czyś slyszal od kogo?

PO. Bylem przy wsytkim: y prosto mi z tamtad

Jsc Alexander do ciebie rozkazal.

HEL. Jeszcze nie widze/ z czego bych syc prawie

Wciešyc miała. Wszakże powiedź przedsie

Jako co bylo. PO. Powiem/ ieno sluchay.

Skoro w radzie zasiedli Panowie/ Król naprzód

Te rzecz do nich uczynil: Tuczwytklem nic nigdy

Bez rady waszey czynic: a bych też zwykl kiedy/

(Czego w pamieci nie mam) w tej sprawie koniecznie

Syna swęgo bych niechcial: aby mie oycowska

Milosć przeciw synowi iako nie wwiodka.

Bo acz ci to podobno nie darmo rzeczono/

Krew nie woda: lecz y mnie pospolitey rzeczy

Powinowactwo wietšé. A tak co syc kolwiek

Wam wsytkim bedzie zdalo/ toz y ia pochwale.

Syn moy w Greciiey žony dostal/ niewiem iako:

Tey syc vpominają od Greków posłowie:

Wydac/ albo nie wydac/ w tym rozmyslu trzeba.

Zatym wstal Alexander/ y tak mowic poczal:

Przy pierwszey posłów skardze/ dalem dostateczny

Sprawe o sobie: teraz niechce vsu waszych

Slowy próznemi bawic: ale maluczko co

Powiedziawszy/ ostatek na Boga przypuszcze/

A na laske oycowska/ y was wsytkich zdanie.

Wsytkim wam iest swiadosmo/ iakim ia byl žywot

Wzial przed syc: žeciem nigdy tych burkowych biestad

Pátrzáć niechćiał : wolałem po gestych dąbrowách
 Předkie telemé gónić / albo dzikie swinie.
 Anim ia tego sobie zá niewczás poczytał /
 W budzie lesnéy sye przespáć / y nád stády chodzić:
 Nie myslilćiem ia w ten czás namniéy o Zelenie /
 Ani to imie przed tym w vsu mych postálo.
 Wenus / kiedy mie naprzód trzy boginie sobie
 Zá sedziégo obrály : Wenus mi ia sámá
 Napierwéy záléćilá / y zá žone dála.
 Ludzie / widze / y Boga szczęścia sobie proszą :
 A ia / kiedy mie z checi swéy tym potykáli /
 Miałem gárdzić : przyjálem / y przyjálem wdzięcznie.
 A mam perwná nádzicie / że tenże Bóg / který
 Vczít mie náprzód / bedzie y do konca szczęćil:
 A co mi dáł / nie dá mi ledá iáko wydzicć.
 A bych též byl žony swéy ludzkím obyčájem
 Dostawał / nie wiem czemu onym sye zysć miálo
 Medea z domu wykrásć od przyjaciel nášych :
 A mnie záš / ich fortélu tákimže fortélem
 Oddáć sye nie godžilo :
 Jestli co tedy winien : tóž y oni winni.
 Cheali nagrody / niech ia sámí pierwéy czynią /
 Jáko ci / którzy krzywde naprzód uczynili.
 A tám oycze / nie tylko žone moie : ále
 A mnie sámégo wyday / niechay pokútunie.
 Góžieby též to o sobie ták rozumieć chćieli /
 Ze im káždy / á oni niewinni nićomu
 Spráwiedliwosći czynić : tego / da Bóg / nigdy
 Náđ námi nie przewiodá / ani ich z to bedzie.
 Nie tuseć ia / žebys ty / oycze mój lástáwy /
 Niepómniál ieszcze krzywdy / y škód stárádawnych /
 Któres wziął od tych pánow / y to páństwo slawné.

Jeszcze mury na ziemi leża powalone/
 Z polá do téy doby pustyniami stoiz/
 Znáti mieczá Greckiego/ y okrutnéy reki.
 A bys téz tego dobrze niechciał sam pámietáć/
 Hesioná pámietáć musi siostra twoiá /
 Oycze/ á moiá ciotká : która do téy doby
 W nich w niewoli żywie/ iesli iesze żywie.
 Téy nam krzywdy/ o Królu/ iedná nie nágrodzi
 Helená/ áni ieden Paris powetnie.

Tu przestál Alexander : á sept między ludźmi
 Rozlégal sje po Sali : Jáko wiecku látu
 Robotné psczoły w vlu semrzą/ kiedy wódz á
 Nowého ogladály/ á cheć nastąpiá
 Od mációr sje wynosić/ y nowe zacząć
 Gospodárstwo : smer w vlu/ y rozruch kryjomy.
 Táki dzwień tám ná ten czas wstał był między ludźmi.
 Który skoro véichnal/ Antenor isł mówić:

Prawdzie długich wywodów/ Królu/ nie potrzebá :
 Alexander w Greciiéy gościem w domu będąc
 Człowieká przednieyszego/ ná gościnnie práwá
 Nie pómniąc/ žone mu wziął/ y przywłaszczył sobie.
 By mu był niewolnice naliższá przemówił/
 Winienby mu był zostál : což kiedy wziął žone/
 Którey áni zámedbáć/ áni téz dochodzić
 Dobry/ wczciwy człowiek bez wstydu nie może ?
 Winien mu niepomálu. On chocia ze wstydem/
 Žony sje vpomina : A ia wrócić rádze /
 Abychmy ku zelżeniu/ niespráwiedliwosci
 Nie przydáli : Oboie to przez sje nieznośné:
 Což pospolu złożone? To téz niewátpliwa/
 Że Grekové Heleny nie tylko przez posły/
 Ale náwet y przez miecz domágáć sje będą.

Niechže sye Alexánder ták drogo nie ženi/
 Zeby małženstvo svoje vpadkiem oyczynny
 A krwią naszą miał plácić : Jesli w lástke duša
 Bogini svéy/ niech ná to mieysce drou sye boi/
 Które dla méy rozgniewal/ y sadem swym zgánit.
 Medea nie zá nášych čásów vniesiono :
 A niewiém/ iesli nam co do tego. To widze/
 Ze téy krzywdy v Gréków mlt sye do téy doby
 Nie domagal : milczeli tego/ ktorým bylo
 Przystoymyé o to mówic. Niewiém iáko slusnie
 Swoy własny wystep cudzą krzywdą bárwić chcemy.
 To sye nas bárziéy tycze/ že zá przodków nášych
 Grékowie w tym Królestwie mieczem wojowali :
 Lecz y ná ten czas/ Królu/ (prawda sye znác musí)
 Náša niespráwiedliwosc do tego vpadku
 Nas przywiodlá : že sye též y dzis lekáć musé/
 Aby to sad tájemny iákis Boży nie byl/
 Nam prze niespráwiedliwosc záwždy pómste odniesć
 Od Gréków. Czego tobie przestrzégáć sye godzi/
 O Królu. á tym bárziéy/ zes y w pierwszej Klesce
 Málo málym nie zgínal/ pokutuiác zá grzech
 Oycowski/ y postepék málo spráwiedliwy.

To powiedziawšy milczal : tóz Alencás mówil :
 Tož Pánthes/ y Thymoctes : zgadzal sye y Lámpon/
 A Vkálegon z nimi : ále Jketaon
 Cos inszego rozumial/ y w té słowá mówil .

Owa iáko nam kolwiek Grékowie zágráiz/
 Ták my iuz skáćć musim: bac sye ich nam káža/
 A ia owšem sye lekam : Teraz nam Helene
 Wydáć káža/ pochwili nášych sye žon beda
 A dzieci vpomínáć. Nigdy w swoiéy mierze
 Chciwosc wladze nie stoi : záwždy/ iáko powódz/

Pomyłka swoich granic nieznacznie/ aż potym
 Wszytki pola zalecie. Za czasu/ Pánowie/
 Umyćć rogów trzeba: bo w ón czas już prózno
 Miotać sye/ kiedy iá rzmo ná syie zálozã.
 Sprawiedliwosci prosiã/ á grozã nam wojnã:
 Day/ chcešli/ álboc wydre/ táka to iest prosto.
 Winienem sprawiedliwosc / ále nie z swã hãnbã:
 Kto iã ná mnie wyciřka/ sowićey nágrody
 Ze mnie chce / y korzysci/ y zelzenia mego.
 Dawnyć to Grecki tytuł/ pány sye mi ánowáć/
 Anas Bárbaros slugi. Ale nie toć iest pan
 Co sye w Peloponezie/ álbo w Troiey rodził:
 Szablã ostrã przy boku/ to pan: tá rostrzygnie/
 Kto komu czolem bić ma. Do tego táń czasu
 Kówni sobie być musim: áni tego Greczyn
 O sobie nechay dzierzy/ żeby ták byl grozny/
 Jáko sye sobie sam zda. Jesli tedy krzywde
 W tym sye mieć rozumieia/ ze zelene wnióst
 Alexánder: nechayze okaza ná sobie
 Sami naprzód/ iáko ten gwalt winien nágrádzáć.
 Alexánder: poniewař sami okazali
 Jáko táki gwalt czynie: Aleci Alexánder
 Brátã przy siestrze nie wziãł/ iáko oni wzięli
 Medeã y Absyrtã.
 Bo/ co Antenor mówi/ że nam nie do tego:
 Bá y bárzo do tego. Já iednego krzywde
 Oni sye wszyscy wzięli/ á nas poiedyntkiem
 Zbiéráć máia: ? nie tuře: tóžci sãsiadowi
 Sãsiad w Azyiey winien/ co v nich w Europie.
 Mówiõno záwždy o to/ y do kónca beda.
 Co sye siostry królewstiey/ y stóð dawnych tycze/
 Wietsza to zásie v mnie/ niżby sye tu miała
 Przypomnieć/ álbo ná ten stych klãsc: dzierže o cney

Krwi Trojánskéy/ že tego mścić sye ieszcze bedzie.
 Teraz zgoła nie rádže zeleny wydawác/
 Až sye tež oni z námi o Medea zgodzjá.

To iego slowá byly. potym sye iuž žaden
 Długa rzeczjá nie bávil : ieden glos byl wšytkich/
 Tak iáko Jketáon : y tych co siedzieli/
 Y tych/ co zá stolkami stáli/ glos byl ieden/
 Tak iáko Jketáon. Kilká kroć powstawal
 Vkálegon chcąc mówić/ lecz przed hukiem niemógl.
 Máršalkowie lastámi w zemie co raz býjac/
 Posluchaycie/ Pánowie/ Vkálegon mówi :
 Nie pomogly nic lasti: á náš Vkálegon
 Vkálegontóm mówil/ bo náš nic niedbáli.
 Tym časem ktos záwolal glosém práwie glosným/
 Co po tych krásnych mowách : roztapny sye oto:
 Vyřzemny/ gdje nas wiecey. ledwe wyrzekl/ á iuž
 Wšyscy ná nogách stáli/ y své miejsca bráli.
 Kiedy sye rozstapili/ nie bylo co równác :
 Wšyscy przy Alexándrze / á tám ich garsć byla.
 Prosili potym Króla/ aby wedle práwa
 Postapil/ á zá wietšjá czesćjá wyrok podal.
 Król nie wiele mieštkájac : Radbych byl (powiáda)
 Ná zgođe wáše pátrzal/ lecz/ iž býc nie móglá/
 Mnie nie lžá/ ieno wietšěj czesći nášládowác.
 A tak/ co z dobrém niechay bedzie pospolitým:
 Zelená niechay w Troiéy zostánie/ až tež nam
 Grékowie zá Medea nagrode vczynjá.

Skoro po tym dekrećie po posly poslano/
 A mnie tež Alexándér do ćiebie wyprawil
 Z tym wšytkím/ cos slyšálá : tuše/ že odpráwe
 Do téy doby iuž wzięli poslowie: y twóy máž

W domu cie dawno czeka. A tak nie mieszaymy.
HEL. Dobrze mówisz: idź ty wprzód/ ja za tobą w tropy.

CHORVS.

Tey podobno tá powieść gmysli: mnie by namnię.
Noney niewiem ná co tá radość wynidzie.
Posłowic/ widze/ idą nosy powiesiwszy:
Znać/ że nie po swęy mysli odprawe odnoszą.

VLYSSES.

O mierzadné Królestwo/ y zginienia bliskié:
Gdzie ani práwa waza/ ani sprawiedliwość
Ma mieysca: ále wszytko zlotem kupic trzeba.
Jeden to marnotrawca vniat spráctkowác/
Ze tego wfeteczestwá/ y lotrowstkiey spráwy/
Od málych áż do wielkich wszyscy iáwne bronią:
Nizacz prawdy nie mágá/ ani kónicá pátrząc/
Do którego rzeczy przysć zá ich ráda musá.
Nie rozumieá ludzic/ ani syc w tym czuá /
Jáki to wzód škodliwy w rzeczypospolitéy/
Młodz wfeteczna: ci enocie / y wstydowi cene
Vstáwili: przed tymi trudno człowiekem być
Dobrym: ci domy misza: ci pánstwá vbożá/
Arzeka/ że y gubią: (Troia/ poznasz potym)
A przykádem zas swoim/ iáko wielká liczbe
Dugich przy sobie psuá. Pátrz iákie orsáki
Dármoiádów zá nimi/ którzy vstáwicznym
Próznowaníem/ á zbytkiem/ iáko wieprze tyjá.
O tego stáda/ mniémacie że syc który przyda
Do poslugi oyczyny? Jáko ten we zbóí
Wytrwa/ któremu czasem y w iedwabiu ciezko?

Jáko stráž będzie trzymał/ á ón y w południé
 Przesypiać syc náuczyl: iáko stós wytrzymáć
 Má nieprzyiacielowi/ który wstáwiczným
 Pijánstwem zdrowié strácił: Tákimi syc czuąc/
 A podobno nie czuąc/ ná woynę woláią:
 Boże/ day mi z tákimi mezmi záwždy czynić.

M E N E L A V S.

Wieczne światło niebieskie: y ty płodna ziemi:
 A ty morze szerokie: wy wszyscy Bogowie/
 A wysocy/ y niscy: świadki mi dziś bądźcie/
 Zem rzeczy sprawiedliwéy od Trójanów żadał/
 Abych był krzywdy wielkiey/ y zelżenia swégo
 Nagrode iáka wziąć mógl: nicem nie otrzymał
 Jenó smiech ludzki/ á žal serdeczny tym wietšy.
 Ná was tedy krzywde swą/ y žalóść niezmierną
 Kláde/ możni Bogowie: iesli sercem czystým
 Te prosbe do was czynie/ pomścicie zelżenia
 A méy krzywdy ták iásnéy: daycie mi ná gárdle
 Dsiéć Alexandrowým / y miecz krwią nápoić
 Człowieká bezecného: ponieważ y ón méy
 Zelżywości dawno syt/ y dziś syc iá karmi.

C H O R V S.

G Białostrzydla/ morška plawáczo/
 Wychowanico Jdy wysokiéy.
 Rodzi bukowa/ któras gládkiey
 Twarzy pástérzá Puámeczyká

Mokrými stonych wód ścięskami
 Do przezroczystrych Eurotowych
 Brodów nosila.
 Coś to Solwicóm za brátowá/
 Coróm sfláchetnym Priámowym/
 Cney Polixenie/ y Kassándrze
 Wieszczy/ przyniosła?
 Za która oto w tropy prosto/
 Jáko za zbieglá niewolnicá/
 Předka pogonia przybiežála.
 Toli ón sławny vpominek/
 Albo pámietné : ktorým luby
 Sedziemu wyrok ze wšech Wenus
 Bogini piękneyšá zapláciła :
 Kiedy ná Idzie stołorodney/
 Smierci podległy/ nieśmiertelne/
 Dznawcá twarzy rozeznawal?
 Swar byl początkiem/ y niezgodá
 Twégo małženstwa/ Priámicze :
 Nie śmiém źle tufzyć/ nie śmiém : ále
 Ledwe nie tákiš kóniecbedzie.
 Niechayže sye ia/ možna Cypri/
 Ni nacz cudžého nie zapátrzam :
 Niech towarzyszá žyczliwego/

Jednému ložu przyiaciela
 Mam z láski twojey : inšy wiecey
 Chcáli/ niech prosza.
 Oczy lákomé/ síla ludži
 Zawiody : lecz kto w krégi zadza
 Mógł viac/ w dlugim bespieczeństwie
 Dni swych vžywie. Przyda / przyda
 Niedawno czasy/ že rozbóyce
 Rozbóycá znidzie : ten mu sladki
 Sen z oczu zetrze / y bespieczne
 Serce zátwoży/ kiedy tráby
 Ogrómné zágrzmia/ á pod mury
 Nieprzyiacielstkie stana šance.

ANTENOR. PRIAMVS.

ANT. Ž moia wierna rada v čiebie/ o wielki
 Królu/ važna nie byla/ že bys byl Helene
 Grékóm vydac roskazal / á te niewatpliwá
 Wielkiej woyny pochodnia co napredzey zgasil.
 Teraz: co po tym idzie/ wczas cie wponinam/
 Abyš czul o potrzebie/ y o pewnej woynie/
 Tak pewnie/ iako mie tu dzis przed soba widzisz.
 Slysiales/ iako cie dzis postowie zegnali/
 A nas wšytkich przy tobie. Pograniczni piša
 Starostowie/ že Gréckie woyska sye sčiągaja
 Do Aulidy: w tym wetpic nie potrebá/ že ci
 Do nas poyda : inaczey amby tu byli

Posłów swych posylali / ani tak surowie
 O swą krzywdę mówili. A tak nie mieścić
 Póki brzegu morzkiego ostátka nie stráćim/
 Porty naprzód / y zamki pográniczne spíza/
 A ludzmi dobrze opátrz : Holdownym Zsiazetóm
 Kostaj być pogotowiu : żołnierzóm przypowiedz
 Służbe : spiegi rozesli : stráž miéy y ná morzu
 A ná ziemi : aby cie láćni niegotowym
 Grekowie nie zástáli. To jest ráda moia.

PRI. Jakobys iuz ná oko / dobry Antenorze/
 Nieprzyiáćelá widziat / tak sye / widze / boif.

ANT. O Królu / teraz sye bac lepiéy : bo zá takz
 Boiázniz / y opátrznosć / y gotowosć roście.
 W ón czas iuz prózny rozmysl : bo iuz / álbo sye bić /
 Albo vciekáć trzebá : trzeciego nic niemáß.

PRI. A ia owsem ná dobréy pieczy wsytko miéć chce/
 Aby nam do tak naglych vcieczek nie przyslo.

ANT. Day to Boze : A to zás co zá bialaglowá.
 Zwlofy rostárganémi / y twarzy tak bládey.
 Diza ná niey wsytkie czlonki / piersiami pracuie/
 Czy wymraca / glowá kreći : to chce mówić /
 To zámilknie. PRI. Moia to nieszczestwa corá
 Kassandra : widze / ze ia Duch Apollinowy
 Zwytky nágárnal : nielza ieno téy posluchác.

KASSANDRA.

Po co mie prózno / srogi Apollo / trapisz/
 Który wieszczego Ducha dawsy / nie dates
 Wagi w slowiech : ále mé wsytki prorocтва
 Ná wiátr ida / nie májac v ludzi wiecey
 Wiáry nád básni prózné / y sny znikomé.

Komu serce spětané/ álbo pámieci
 Zgubá moiey pomože : komu z vst moich
 Duch nie móy pożytečen : y smysly wšytki
 Ciežkim/ nieznosným goscíem opánované :
 Próžno sje oděymnie: gwałt mi sje dźicie:
 Nie władne dáley soba : nie iestem swojá.
 Ale gđziězem/ prze Boga : swiatlá nie widze :
 Noc mi iákas przed oczy nagla vpádlá.
 Owóz mamy dwie slńcy: owóz dwie Troi :
 Owóz y lání morzem glebokim plynie.
 Nieszesliwa to lání: zley wiožki lání.
 Brńńcie brzegów/ pástřeze/ nie dopuřcayćie
 Těy niezdarzoney goscíe nigđziěy do ziemie :
 Nieszesliwa to ziemjá/ y brzeg nieszesny/
 Gđzie tá lání wyplynie : nieszesna knieia/
 Gđzie wnidzie : y gđzie gládkí swóy bok poloży.
 Wšytki stopy/ wšytki iey lożyřká/ musřa
 Krwjá oplynác : wpađeť/ pożyge/ puřtki
 Z soba nieře : O wdźieczna oyczyzno mojá/
 O mury/ niesmiertelnych reku roboto/
 Jáki koniec was czeka : Ciebie/ móy bráćie/
 Stróžu oyczyzny/ domu zacna podporo/
 W kolo murów Trojáńskich Tessalřkie konie
 Wlóczyć grožę : á twoie ozieble ćiáto/
 Bedzieli chćiáł nieszesny oyciec pochowác/
 Musi ie y rozbóyce zlotem kupowác.
 Nie przeplácony duchu/ z toba pospolu
 A oyczyzná vmárlá: iednáž mogiá
 Oboie was przyřryie. Lecz y ty srogi
 Trupořucze/ nie dawno y sam poležeř/
 Strzálá nie mežněy reki predkř obieđžon.
 Cóz potym : kłodá leży/ á ze pniá przedřie

Towa różgá wyrosła/ y nád nádzieis
 Predko tu gorze idzie. A to co za kón
 Ták wielki ná poboiu sam ieden stoi?
 Nie wodźcie go do stáyni/ rádze/ nie wodźcie:
 Bije ten kón/ y káse : spalcie go ráczey/
 Jesli sami od niego zgorzec nie chcecie.
 Czycie stroje : noc idzie : noc podeyżrzána.
 Wielki ogień ma powstác : ták wielki ogień/
 Ze wsytko/ iáko w biały dzień/ widác bedzie/
 Ale nazáutrz zás nic widác nie bedzie.
 W ten czas/ oycze/ áni už Bogóm swym dufay/
 Ani sye poswieconych oltarzów łapay :
 Okrutného lwá szemie za tobą bieży/
 Które cie páznoctami przeymie ostrými/
 A krwia twoja swé gardlo głodne násyć.
 Syny wsytki pobija : dziewki w niewolá
 Sábiora : drugie k wóli trupóm umártym
 Ná ich grobiech bic beda. Matko/ ty dziatek
 Swoich pláćć nie bedzieš/ ále wyc bedzieš.

CHORVS.

N Zucmy sye co napredzey/ á ná pokóy gdzie
 Wyprowadzmy te Páime vpracowaná.

ANTENOR. PRIAMVS.

AN. Té słowá/ Królu/ nie są tu wyrozumniem
 Názbyt trudné : á zgotá tobie/ y oyczyznie
 Vpad opowádáiz : Prze cie Boga prosie/
 Tis wáz ich sobie lekce/ áni miéy zá básni.

- PRI. Jeseze tego nie práwie tá przeciwná Wiedná
 W mie wmówitá/ žebych sye miał bać: ále przedsie
 Postrášytlá mie niečo : zwlásczá že mi przysedl
 Sen ná pámieć žony méy : bo gdy z tym zlym synem
 Alexándrem chodzilá/ máto przed sleženiem/
 Smíto sye iey inž ná dnu/ že miásto dítěieciá
 Pochodniž vrodzilá. AN. A iam též to Królu
 Jeseze ná ten čas wiedziál : y pómnie/ iáko to
 Wieszcžowie wykládáli/ že to dítěie miáto
 Vpad oyczyznie przyniešć : czego/ widge/ blisťo.
 PRI. Dobrze to pómniš : ále y iam byl roszazál
 Grzechu tego nie żywić : dawno to ná pušczy
 Wilcy mieli rozdrápáć/ y kóšci nieszczesne
 Po puštych górách rozmiěšć.
 AN. A lepiey bylo/ mžli nam prizen rošytkim zgináć.
 Cožá więziá to mamy : wbiór to iest Grécki.

ROTMITSRZ. WIEZIEN.

- ROT. Takci/ Pánowie : wy tu rádžicie/ á w polu
 Grékowie nas wotniž. Wczorá o poludniu
 Pieć Gáler ich przypádlo ná Troiánškie břzegi.
 Ludži w prawdzie nie bráli/ áni též palili/
 Ale coškolwiek bylo w polu bydłá/ wzięli.
 Jáko nas tam nie wielki ná ten čas byl poczet/
 Rušiwšy sye kilká kroć o nie/ musielichmy
 Ná ostátek dáć poškóy : kilká glów iest przedsie
 Žábitych : ten sam ieden tylko poimany:
 Na próbie to powiedziál/ že Gréckieho woyská
 Tysiąc Gáler ná kotwicách po gotowiu stoi
 W Aulidžie : kžózy tylko ná pošly czekáiz.

A ci/ iesli Zeleny nâzad nie przyniosa/
 Jâkôz widze/ ze bez niéy tât ná morze wsiedli/
 Wszytko sye woystko tedys ma ruszyc/ y prosto
 Ku Troi zagle podac: wszak tât: **VVIEZ. Niepochybnie.**

ROT. Hetmânem Agâmemnon?

VVIE. Ten: brât Menelâdw.

PRI. Kâż wieznâ tego schowâc/ y opâtrzyç dobre.

To wiec iuz Antenorze infa/ niż prorocstwa/

Albo sny biatoglowstie: ale wshysej przedsie

W ieden cel bija: Jutro co naraniéy

W rade wnidzimy: a stântad iuz ani wychodzimy/

Az obione vradzimy. **ANT. Baczé/ ze iéy trzebâ.**

Alez mi to slowâ przykré/ y cos nie bez wrozkli/

Nâ kâzdy rok nam kâza radzic o obionie:

Bâ radzimy téz o woynie: nie wshytko sye broniemy:

Kadzimy/ iâko kogo bic: lepiéy niż go czekâc.

K O N J E C .

S Z A C H Y

IANA KOCHANOWSKIEGO.

Iego Miłości Pánu Ianowi Krysztofowi,
Hrábi z Tarnowá, Káztellanowi
Woynickiemu przypisáné.

Przedmowá.

Synte powiedziec myśli serce moie/
Do którey nieczá nie trzeba/ ni zbroie:
Ani páncérzow/ ani árkábuzów:
Tá walká czysćie moze byc bez guzów.
Ktemu wyieźdzác nie potrzeba w pole/
Wszystká sye spráwá ogláda ná stole.
Jáko dwa Króle przeciw sobie siedá/
A równym woystkiem potykác sye beda.
Jeden z nich w iásnéy/ drugi w czarney zbroi:
Ten wygra/ przy kim dobry Zetman stoi.
Tym cie ná ten czas/ mój Hrábiá/ dáruie/
Przymi zá wdzieczné/ póki nie zgotuie
Co godniejšégo/ czymbych mógl zabáwić
Wsy tywé/ y sam lepiéy sye postáwić.
Masz przed oczymá domowé przyklády/
Jákéy potrzeba czásu woyny rády.

Jakięgo miejsca szukać obozowi:
 Jako sykować vsy ku boiowi:
 Gdzie czas po temu/ iako bitwe zwozić:
 Kiedy nie równo/ iako lud wwozić.
 Ja zaś/ czym moge / tym sę popisuię/
 Drewniane woyska przed toba sykuie:
 A ty sę nie wstydz/ masli czas spokoyny/
 Przysłuchac tę to krotochwilney woyny.
 Bo y Apollo luku bez przesłania
 Nie ciągnie/ pilen czasem y spiewania.

S Z A C H Y.

S Arses Król Duniski/ miał dziewkę nadobną/
 We wszytkich sprawach swoich tak osobną:
 Ze ię na ten czas równia mieć niechciano.
 Przeto z dalekich krajm przyjeżdżano:
 Chcąc sę przypatrzyc ię zbytnięj gładkości/
 A uczestnikiem być ták ię miłości.
 Pelen dwór zawždy bywał cudzoziemców/
 Czechów/ Polaków/ Francuzów/ y Niemców.
 Ale dwa iednak przed wszytkimi byli/
 Którzy na dworze czas długi służyli.
 Siedór/ á Borzuy/ wielkich domów oba/
 Co samá mogła pokazać osoba.
 Ci dwa przed soba często sę stradali/
 A o Królowne Króla nálegáli.
 Na koniec/ oba táká chęć ię mieli/
 Ze sę bić o nie pojedynkiem chcieli.
 Póki mógł oyciec/ ná słowie ie chował/
 Abowiem obu iednakó milował.

Ale že kónčá ich prosbie nie bylo/
 Odmáviac mu sje dáleý nie godžilo .
 Wziawšy ie tedy ná spočnoýné gmnáchy/
 Ukázal pálcem ná toczoné páchy/
 Rzešl: w tych hráncách wáša bitwá bedžie:
 Dužšy ná tomie w mýeý córy siedžie .
 Obá Krolowi z chućiá dziekowáli/
 O čas y miestyce pilnie sje pytáli.
 Miestyce ná zámku/ čas we dwie niedžieli/
 Zwolý krolowstieý / náznáczony mieli.
 Obiemá potym po kárcie posłano/
 Gdzie wšytek sposob ták im opisano :
 Kto grze rozumie/ može smiele sádzie:
 A kto nie swiádóm/ lepšy sje porádzie.
 + Tablicá naprzód málowána bedžie/
 Te pól šesćdžiesiát y cžterzy zásiedžie.
 Polá sje czarné z biálymi miešáiá/
 Té sje owémi w zaiem przesádzáiá.
 W tym plácu woýská položia sje obie/
 A po dwu rzedu wezmá przeciw sobie.
 Cžtery kroc cžterzey z káždéy strony siedá/
 A tym sposobem šykowác sje beda.
 Kochowie z brzegów/ wíec Kycérze po nich :
 A potym Popi przysiedá sje do nich.
 Król z pániá bierze w pošrzodku dwie poli :
 On rózná bárwe/ á tá swoie woli.
 Piechotá przed nie wyciága ná czolo/
 A miedzy woýski pól tablice goło.
 Káždý z tych tedy swoiá drógá chodži/
 A przez drugieýo skáká sje nie godži :
 Chy bá ičzdnému: bo ten swiádóm drógi/
 By též naciésniéy/ nie zarádži nógi.

Koch ma te wolnosť / y nádáné právo /
 Prządkiem y zádkiem / w lewo bić / y w práwo.
 W trzeci rząd Rycérz / z átkolnwsy wpada :
 Ale ná inšéy co raz bárwie siada :
 Białé á czarné / co ná wkos idá /
 Trá Popy spólem wsytki polá przydá.
 Bábie syc prózno návijác : y w oczy /
 L wzad wderzy / ná strone též skoczy :
 Czásém y z Popy iedną drógá chodzi /
 Jedno syc zšánym rycérzem nie zgdózi.
 Król pospolicé swégo miéyscá pilém :
 A wšákóž može swému též býc silém.
 Bo w okrąg siebie wsytki miéyscá trzyma :
 Kto syc návinié / tego y sam ima :
 A kiedy głodzien / do kuchnie rad skoczy /
 Doká z piérwszégo miéyscá nie wytkoczy.
 Drab ná prost chodzi : ále z boku kole /
 A iego wsytek skóž ná piérwszé pole :
 Chybá gdy z plácu piérwszégo zstepuie /
 W ten czás trzeciégo polá dostákuie.
 Gdzie též ná zagon ostáteczny pádnie /
 Ták wiele / iáko y Królora wládnie.
 Száchu zarázem przedsie nie zyskuie /
 Bo piéseł ná kres / nie bába wšákúie.
 To též ná kóniec przypómniéc nie sšodzi /
 Jeden po drugim zázwdy w téy grze chodzi.
 A nigdy wiecey mknąc / iednym / nie dádozá :
 A gdje co wezmá / tám swégo posádozá.
 Grá kóniec bierze / kiedy náiechány
 Król / nie ma nigdziey wérec pewnéy sčítány.
 Gdzieby wpadl w sídlo / kiedy lud potráci /
 A šáchu nie wóził / tákí met nie pláci.

Téw sobie kártá zamykálá stuti.
 Oni/ choć mieli z potrzebe náuki/
 Wszak óž iá przedsi rádži přeczytáli/
 A dla cwiczenia/ zázždy sáchy gráli.
 Kiedy čas przyšedł/ wšiedli ná swé konie/
 Túc nie czekájac/ žeby stano po nie.
 Nádziciá dobra kázdego ciešylá/
 A z długiéy strony boiazni ie trapiłá :
 Abowiém tam iuž miáło sye pokázác/
 Komu ták miły zakład miáno stázác :
 Kto zás z lekkošciá miál z pálacu wyniéc/
 Kázdy miál z sobá nie ládá co czyniéc.
 Ale že bylá tá Królewstá rádá/
 Túc co poczeli/ siedli do obiádá :
 Góžie dnužy góšcie y z Królem siedzieli/
 A ci zeznáwác z obudwu stron mieli.
 Gdy sye nátedli/ obrusy zebrano/
 A potym náwet sáchownice dáno.
 Król pomilezawšy/ rzecz do nich wczynił/
 Prošjac/ žeby go žaden z nich nie winił :
 Ji/ ócz byl prošon/ áž do tąd odkládal/
 Wšytko ná sámy/ á ich godnošć stládal :
 Bo niechciál ná sye brác rozšedku tego/
 Ktoby godniéyšy byl z nich dziewki ięgo.
 Lecz teraz niechay fortuná pokáže/
 Komu przysádzić Królewne džiš káže.
 A to wam mówia/ cošcie tu zostáli/
 Byscie žadnému z tych nie pomagáli.
 W czym sye niezgodžá/ zdánié swé powiécie/
 Dáleý nic : o co idžie/ sámi wiécie.
 Žá tym oni dwá tablice sye ieli/
 A woýstá ná niéy šytkowác poczeli.

Biały syc zastęp dostał Borziowi/
 A czarny przysła wodzic Siedorowi.
 Stáneli przeciw sobie dwa Królowie/
 Koroná złota ná každého głowie.
 Tánje zarazem wedle boku zony/
 Tá swégo z lewéy/ owá z prawéy strony.
 Pop ieden slucha Królowéy spowiedzi/
 A drugi sobie wedle Króla siedzi.
 Po nich Rycérze ná koniéch we zbroi/
 Každý z nich pewnie swégo syc nie boi.
 Ná szczydlá frogié Stómie postáwiono/
 A z nich syc Rochóm brónic polecono.
 Wtóry rząd wšytek piešy zastąpili.
 A gdy už wšyscy tak gotowi byli:
 Napierwéy lósy (chočia ná tym máto)
 Rzucíc o przodek obiemá syc zdało.
 Dwie piešci Borzuy zámknioné pokazal/
 Jedne z nich obrác Siedorowi kazal.
 On wziął zá práwo: w obierániu zbládził:
 Pieškowi/ przodek/ biálemu przysádził.
 Teraz by czas byl/ pány z Helifoná/
 Przywiešć ná pámieć / iákich która stroná/
 Fortelów przeciw drugiéy vzywála/
 A nim syc práwie woyná dokonála/
 Jáka moc wielká ludzi poginetá/
 A komu głowe czyjá šablá šcielá.
 Nie smiém syc bez was pušćić ná te wode/
 Bo widze sbytnie wielká niepogode:
 Wy samé/ náwe/ y žagle spráwuyćie/
 A gdje co trudno/ tám mie zastepuyćie.
 Ji tedy przodek przypadl Borziowi/
 Kazal wnet w pole wyciągnáć pieškowi/

Który ná ten čas pániéy posługował/
 Jednak ni komu sercá nie zepsował:
 Bo przeciw niemu/ Pan wojská czarného/
 Wyprowadził także dworzániná swého.
 Jeden drugiemu niechciał námmiéy složyc/
 Plátárowšy ná syc/ nie mogli syc požyc:
 Bo Piešek/ iesli ná bok nie vderzy/
 Bąc syc nie trzebá/ w czolo darmo mierzy.
 Potym syc cicho z obu stron skradáli:
 To z tad/ to z owad/ ná syc przymierzáli:
 Až iednym rázem czarny syc powádzil/
 Co syc był naprzód przed inšé wysádzil:
 Białého piešká wnet gárdlá pozbáwil/
 A sam ná tego mieyscu syc zástáwil:
 Ale nie wiedzial/ że drugi nan stoi:
 Przebil go mieczem piešek w biáley zbroi.
 Zátym Król czariny/ przez ieden huf cály/
 Do kuchni skoczył zá ostatnie wáty.
 A w tym Rycérze ná plác wyiecháli/
 Okrutná škoda w pieszych podziáláli:
 Bo gdzie syc iedno który z nich záwinął/
 Trzey/ albo czτέρzey/ rzadko ieden zgingał.
 Ale gdy Borzuy liché pieški dlazyl/
 Ná cos wietšégo chytry Siedór wazyl:
 Rycérzá swého/ to tam/ to sam wodzac/
 Prostemu ludu bárzo málo škodzác.
 Stánawšy gdzie chcial/ otrzasnal syc z prochu/
 A dáł sách Pánu/ o práwého Kochu.
 Utráty Borzuy nie mógl syc vchrónic/
 Obudwu záraz trudno bylo brónic.
 Wziął w práwo Króla: Rycérz nártál ku niém/
 Obálit Kochá/ y z wiežy/ y z koniém.

Nie ládá škodá przyslá ná czarného /
 Ho po Królowey/ niémaš mezmiesšého.
 Alec to tobie/ Rycérzu/ záplácić/
 Bys miał y sto šyy/ przedsieć ie tu stráćić.
 Tak mówiac/ dróge pilno mu záwiérat/
 A každá pomoc wielkim gwałtem spiérat :
 Ow nedzmiš baczy/ w iáké przysedł bledy/
 Strách go ział/ áno wćiec niémaš kedy.
 Bába do niego rozebrátá ściány/
 A tám sje trudno wymiřnac niedzy pány :
 Owa go mieczem Królowa przebilá :
 Ze nie kto inšy/ tá go rzecz ciešyła.
 Dobrze żyw biaty/ gniéw mu przysstepuť/
 Ze boť w siebie stábsy ieden czuť :
 Radby sje pómšćit/ á swého též wbiť.
 Jáko gdy w zwádzie wól práwy róg zgubiť :
 Ošlep sje miecei/ á krew z niego plusczy :
 Ryť sje rozléga/ w dluž/ y wšerz po pusczy.
 Te twarz miał biaty po takim poplochu/
 Kiedy mu onego poimano Kochu.
 Kto sje náwinie/ bierze/ siecze/ pali/
 A tym nie čiérpiat/ co pod šróža stali :
 By iedno z nim též nieprzyiaciel ležat/
 Z nieszezšnym woystiem ná smiereć pewná bieżat.
 Šortélu wšedy pátržat šiedór swého/
 Jedno šćie sobie przegłádal z drugiego :
 A inž nie bližu ná Królowa šłowi/
 Kaže sje pod nie przymyťác pieškwowi :
 Šdrády nie da znác : wnet potym žaluť/
 Jáko by źle šedł/ w rzeczy sje frášnie.
 A inž byl Popu prawého nášádžit/
 (A kogo by tak žly cžłowiek nie žbráđžit ?)

Jedenže piešek dróge byl zástónil/
 Tym nárál ná huf/ á níkt go nie brónil.
 Borzuy iž dawno ná drábá přymíerza/
 Jedno že iěseze nie práwie dowierza:
 Ledwé tčnal pálcem: á ten/ iáko z kuše/
 Porwał Królowá wnet/ zá Feder puše.
 Stóy/ rzecze Borzuy/ gorácos kápány/
 Nie tákci gráig/ brácie/ miedzy pány/
 Wróc mi sám Bábe: čekay/ áž ia póyde/
 Bo pewnie z toba ták rzádu nie dóyde/
 Wiec Siedór: bychwá popráwiác sye miáta/
 Do šádného dniá grá by trwác musiáta:
 Tužes sye dotčnal: á w téy grze/ kto rušy/
 Wymówki niemáš/ z tym sye ná plác klušy.
 Odpowíe Borzuy: tego ná wymowie
 Nie bylo: niechay powiedzq pánowie.
 Táktby přystáto/ y tákt ma býc šušnie/
 Czego kto dotčnie/ tymby miál iść dušnie:
 Lecz iž nie bylo žádnéh o tym zmiánki/
 Kazano zasie pušćie Bábe w šrántki.
 Ale ná potym niech sye níkt nie mylí/
 Czymes tčnal/ tym iědž: tákt šárzy chodžili.
 Nie z dobrá wolá Pániéy Siedór wrócił/
 Dobrze sye wštrzymal/ že tuž nie přewróčil
 Wšytkiego wojšká/záraz y z Hetmáný:
 Jedno že baczył ná základ/ á Pány.
 Ná kóniec do téy rády sye přychytil/
 Aby go byl gđžie přez noge náchylil:
 A kázal Kšiedzu dróga Kycérzowá/
 Ná iáchác křywym štokiem ná Królowá.
 Rzecze mu Borzuy: tym mie nie ošukáš/
 Kácžey w czym inšym šwoie biegtóš wšáš.

On iakoby sje w tym byl nie obaczył/
 Upomniał Ksiedza/ zeby nazad raczył.
 Już mu ná rece pilniéy poglądáią/
 A rády czasem dwiemá pomykáią:
 A swégo/ widze/ swymje brác nie wádzi/
 Kiedy pożytek iáki ná to rádži.
 Nie miło stronie : ále dzień targowy/
 Pátrz káždy swégo/ á wmykay głowy.
 Káptlan z Kycérzem / á obádwa biali/
 Jedno przez ieden plác od siebie stali:
 Wyższal diab czarny/ y nátałt ná obu/
 Pewnie iedného poniosz do grobu.
 Káždy z nich dobize nogi nágotował/
 Kogoli drożey Król bedzie śácował.
 Wielka sje godnosć w Kycérzu náyduie/
 Ze iego drogi ništ nie zástępuje :
 A swoim śáchem moze wiele škódzić/
 Bo záwždy przed nim musi Król vchodzić:
 A ón tym czasem rad co złégo zbroi/
 Jesli godzie Bábá/ álbo Koch źle stoi.
 Popu mi żaden niechay téż nie gáni/
 Bo ták škodliwie/ iáko który/ ráni.
 Kto drugi z bliská/ á ten y z dáleká/
 Podeprzec moze w potrzebie człowická:
 Moze dáć ábsách/ co téż nie pól rzeczy/
 Trzebá sje w ten czas dobize mieć ná pieczy.
 Táktedy mówią gracje náuczeni/
 W cieśni máz Kycérz/ á Pop ná przestrzemi.
 A tá przyczyna bylá Borzuowi/
 Ze tám folgował wiecéy Kycérzowi :
 A Popu zábil piešek niecnotliwy/
 Trzesz go dundzy/ á ón już nie żywy.

Na Bába dawno czarny Rycerz godzi/
 Jedno że mu Pop od spási zachodzi.
 Koch syc też biały ku podkaniu stroi/
 A w świetney sobie postaknie zbroi.
 Potym o Bába dał śách Rycerz w bieli/
 Tuszac/ że mu iey obrónić nie mieli.
 Ale syc bázro tą nadzieią zdrádził/
 Bo syc nań z lukiem czarny Pop wysádził.
 Alez widział drabá / Który nań też mierzył/
 Wszakóż Rycerzá tak bázro vderzył/
 Że ná nim przednia bláchá syc przepádlá/
 A strzałá práwie aż do pierza wpádlá.
 Wzięto go z plácu: támże też y Ksiedzá/
 Zábilá z proce/ iáko moglá/ nedzá.
 A tego zásie/ przybieżawşy drugi/
 A ty sna bijesz/ psie/ Królewskie slugi:
 Zátym syc wielkie zamiésianie zstálo/
 Co raz/ tym wiecéy burdy przybywálo:
 Kochowie frodzy z więz ná woysko bijá/
 Káplani z luków bez przestánku sycá.
 Rycerze bystre konie rospuscili:
 Tlic byl kat ieden gódieby syc nie bili.
 Kádá/ dwóz/ drabi spółem syc miésáiz/
 Tlic wiecéy/ iedno po bindách syc znáiz.
 Mestwo z fortuna pospólu stánelo/
 To woysko teraz/ owo zás moc wzięto.
 Ten tego bije/ áli sam zás mdleie/
 Wşytek syc zastep/ to tám/ to sám chwicie.
 Równie tak/ iáko sumné mostkie wody/
 Prze wielkie wiátrów vponych niezgody/
 Na Oceanie pólnocnym bákwány/
 Do krzywych brzegów wála ná przemiány:

A páni biata z mieczem syc záwija/
 Kto syc nágodzi/ do rázu zábiya.
 Sprizatnelá Popu: ieszcze dáley biezy/
 Dosięglá Rochu ná wysokiéy wiezy.
 To w te/ to w owe strone sábla blysta/
 A przed nią w kúpe huf syc czarny scísta.
 Pelno iéy wšedy/ wwie syc y w namioty/
 Przez gesté wozy/ przez wály/ przez płoty.
 Widzac Król czarny/ że žle ná wšé strony/
 Wciékl syc y sam do lepsiéy obrony:
 Wyslal Królowa w smálcowanéy zbroi/
 Alie iuž oná troie džiwy broi.
 Kogós tám naprzód/ Kogós ná zad scíelá:
 Wielés głow/ páni/ ná swa duše wzielá:
 Nápoly żywé biaté: czarné konie/
 Wála syc práwie ná obiedwie stronie.
 Pospolu z draby syc sieka/ y Genrychá
 Tego tu wloka/ sám owégo Mnichá.
 Kto kleste moze/ kto pobité głowy/
 Téy ciężkiéy walki wypowiedziéc słowy:
 Dremniáne trupy wšedy w kolo leža/
 A tu/ co dáley/ tym syc bárziéy rzeža.
 Szyku nie pátrza/ spółem syc motáia/
 Czarni ládá gdzie/ y biali pádáia:
 Tak iézni/ iáko pieszy/ króm różnice:
 Bowiém Królewstie obie miłosnice/
 Ognisté miecąc ná przemiány strzaly/
 W zupełnych zbroiach przeciw sobie stały.
 Pewnie iednégo nie wstápić kroku/
 Uzby z nich która kulke miála w boku.
 Tym czásem więzniów obá Króle strzegli/
 A trupów/ tych co ná plácu polegli:

Zeby zaś iáko zmarłych nie powstáli/
 A drugi raz syc znouu nie potkali.
 Niewiedziéc którym fortélem hámpierzá/
 Podsedł wódz biały/ y dostał Rycérzá/
 Który niedawno przez káplánská kúse/
 Przed sámym Królem/ dáł byl Bogu dusé.
 Wiec go przy desce/ by nie czylá hordá/
 Cicho posádzi: á ten zaś do kordá.
 Jáko/ gdy Wiedmy Thessálskie dostały
 Swięžego trupá/ á czártów zwoláły/
 Sálsywá dusé podmiátáta w ciálo/
 Pochwili poyzrzyš/ álic ono wstálo/
 Mówi bezpiecznie/ widzi iáko trzebá/
 Vzywa takiéž/ iáko drugi/ niebá.
 Posedł ná tego/ Rycérz/ byl estowická/
 Ale go Siedór obaczył z dáleká/
 Vsmiéchnowšy syc/ rzecze: toć nowiná:
 A nie tyžes byl wstkrésil Piotráwiná?
 Nie trzebáć swiádków trzeciolených tobie/
 Máš práwo dobré/ choway tego w grobie.
 Smiałby syc Borzuy/ lecz mu nie do smiéchu/
 Nie káže Swietych wspomínáć/ dla grzechu.
 Wziéto Rycérzá zátym z háchorowice/
 Idžiš niebože znouu do ciemnice.
 Już teraz báržiey obá ná syc wáže:
 Pzestóki lepszá opátrniá stráž.
 A Bábý przedsié puscili w zagony/
 Morduiá/ bijá/ okrutné zlé žony.
 Siády nierychlo potym przeciw sobie/
 A strzegá pilnie swoich Królów obie.
 A oto biáta z tylu przystoczyła/
 Murzynke ściéla/ ni syc obaczyła.

Sámá též w bohu tuš odniośtá szzale/
 Nie dlugo miała z zacnych lupów chwale.
 Wśyscy pozrzeli z tey strony/ y z owéy/
 Litował z pláčem każdy swéy Królowéy.
 Słyśalby tám był lámenty niewieście/
 Kiedy niesiono ciála ná przedmieście.
 Nuž hurmem záraz práwie wśytki róty/
 Ná hetmánstie náciśtác sye namioty.
 Každému zá swé: iednáto sye boia:
 Wśyscy nie práwie w dobrej toni stoia.
 Lecz im nie wśytká iesze moc wśtála/
 Obojá stroná swé posilki miała.
 Maś Kochu z Popem/ Królu czarnéy zbroie:
 Maś y Rycersá/ Ktemu piéśków dwoie:
 A ty tak wiele/ białych hufów pánie/
 Jeszeć ná zamiar ieden drab zostánie.
 Ośtátek sámí miedzy sobá stłoli:
 Człowieká/ pátrzac/ práwie serce boli.
 Ano z obu stron bárzo poczet mály/
 Szláchte wybító/ dwory spustofáły:
 Królowie smutni/ po swych miłosnicách
 Testnia/ że sámí légáia w łóźnicách.
 Acz piérwśa miłosć obiemá pánuie:
 Wśátkóz potrzebá sámá rośkázúie:
 Aby dla rzádu y lepszej obrony/
 Každý/ gdzie moze/ pátrzał sobie zony.
 Naprzód do pánién słužebnych Król biały
 Rośkázal/ które ná wśtroniu stály/
 Ze nie brákuiać by namniéy w osobie/
 Jedne z nich myśli wziáć zá žone sobie:
 Tylko żeby sye meźnie popisáta/
 A ośtátniego křesú dobiežáta.

Wnet serce wzięły trzy Królewskie slugi/
 Poszły za sobą/ iako był plác dlugi.
 Lecz jedná przedsie ochotniejszy była/
 Daleko nazad drugie zostawila:
 Wykrzyka lecąc/ strzydlá iey pod nogi/
 Stawá przypádlá/ y zakład ták drogi.
 Nikt nie przeszkadza: bo téz z drugiey strony/
 Król czarnéy bárwy/ szuka sobie zony.
 Wiec równym pedem bieżą ku Krésowi/
 Przypátrnią sye dudy z zawodowi.
 Ale że czarna pozad zostác miała/
 Tá towarzyszą poczetác wolála.
 A Pop tym czasem z Rycérzem wyciekli/
 Ostaték woyska białégo wysiekli/
 Króm Kochu: bo ten meźnie sye skáwił/
 A król ná ten czas Królową sye báwił.
 Skoro téz Páni ná Krésie stánelá/
 Złotą Korone wnet ná glowe wzięlá.
 Przybyło sercá nie málo białému/
 Ale zás wiele vpádló czarnému.
 Sam sye Król bázno do kátá nápiéra/
 Bo nási Królowa iúz bázno náciéra:
 A żeby páná tym rychléy pozyla/
 Rzad wšytek po nim Kochem zásádzila.
 Sámá iúz po nim cicho sye przykrádmie/
 Zład moglá Króla iúz pochodzic snádmie.
 Zla Siedórowá/ stoi w mecie práwie/
 Tusz/ że bedzie rychlo po rospráwie.
 Day sye niebože/ co raz/ to mu rzecze/
 A tego žalósc nieboraká piecze.
 Obrony żadnéy od metu nie widzi/
 Szkody litnie/ á k temu sye wštydzi.

W tym wieczór zášedl/ słońce inż padáło:
 Prostoć sye métu Siedórze nie chciáło .
 Borzuy nálega/ przedsie kaže chodźcie/
 Coż o iedno ścié mamy sye roschodźcie ?
 Stánelo ná tym/ áby grác przestáli/
 A útro ráno ostáttá dográli.
 Wsák óž odchodzac sáchy poznáczyli/
 A z káždéy strony grze sye przypátrzyli.
 Naprzód Król czarny (áby káždy wiedział)
 Rochu sye trzymał/ który w łacie siedział.
 Przed Królem stál kón w piątym polu práwie/
 A piešek w sóstym/ y ná téyże ławie.
 A wedle niego drugi w práwéy stronie/
 Ten miał nád sobá Popá ku obronie.
 Król biały pátrzał ná swégo sámpierzá/
 Przez drabá/ y przez czarnego Rycerzá.
 A swégo Rochu posádził ná stronie /
 Pod Królem czarnym/ ná wtórym zagonie.
 Ná tymże rzędzie téż Królowa bylá /
 A iednym okiem ná Ksiedzá pátrzylá.
 Tym obyczáiem obá vsy stály/
 A czarnéy przodek/ zeznáwał Król biały.
 Tego pálacu obá strożóm zwierzá/
 Sámí zá Królem idá ná wieczerszá.
 Troche ié Siedór/ pije bárzo málo/
 Często poziéwa : wiere by sye spáło.
 Ciešá go drudzzy/ drudzzy kniemu pijá/
 Niemu práwie psi zá vchem wyjá.
 Pokóy káždému potym náznáczono/
 A mury zewszád strážá opátrzonó.
 Anny inż tesno (táť dżiano Królownie)
 Że do tąd nie wie/ czyjá má być pewnie.

Na obu w prawdzie pátrzyła lástávie/
 Ale co wiedzítec/ komu serce práwie.
 Wywiedziawšy sje/ ná czym grá stánelá/
 Jedne zá reke pániá stára wzięlá :
 A przyšla prosto przez tájemné gmáchy/
 Na té dziwi/ kedy zostáwiono sáchy.
 Stróže pocuig : poznawšy po mowie/
 Puscili rázem obie białégłowie.
 Pánna sje záraz do sáchów rzuciá/
 Wiec pilnie pyta/ gódieby czyiá bylá :
 Poyrzy ná czarná : gorzey byc nie može/
 Do piérwšégo sčia/ biála ig przemože.
 Jedno že czarnéy przyydzie náprzód chodzić/
 Snadz by iey ieszce niečo mógl pogodzić.
 A rzecze : dobry Kycérz iest od zwády/
 Popu též nie zle záchowác od rády.
 Dác zá milégo wdzieczná rzec/ nie škodži/
 Piechotá przedsie iáko żywo chodži.
 Obróci Kochu ná Króla rogámi/
 Sámá wynidžie zálawšy sje łzámi.
 Siedór iuž dawno zwátpil o Królewnie/
 A Bozuy mniéma/ že iuž wygrał pewnie :
 Ten prosi Bogá/ by rychléy switáto/
 Ow/ ráczey žeby nocy przybywáto.
 W swá miáre przedsie zeslá noc/ á potym/
 Swiát sje rozswięcił wszytek stoncem złotym.
 Leniwo Siedór wbiéra sje w sáty :
 Widži/ že trudno ma byc bez utráty.
 Idž przedsie : kto wie/ co szesćcie przyniesie :
 Nie káždyc iedne dzien fortune niesie :
 Komu Bóg ieszce nie obiecał smierci/
 By dobrze skoná/ z grobu sje wymierci.

Już go nie blizu czekała na sieni/
 Wyšedł nie rychło/ á twarz mu sye mieni.
 Wszak óž gožie može/ smiéchem žal pokrywa/
 A soba předsie nedznil pochutnywa.
 Přyšli ná šáchy do dawného stola/
 Tam (iáko mówią) táž bába/ též kóla.
 Obróny předsie nie widzi metowi/
 Pyta/ kto rogów nákrzywil Kochowi?
 Bo wczorá bylo wšytko poznáčono.
 Sluchay/ toć ná to/ bláźnie wezyniono/
 Stróže powiedza/ že Królewna wczorá
 Přyšla tu byla iedno sámowtorá/
 Nie máła chwile ná šáchy pátrzyła/
 Potym odchodzac/ Kochem obróćila.
 A cóž wždy rzekla/ pocznie Borzuy pytać/
 Już widzi/ kogo ma zá mežá witác?
 Powiáda: Dobry Rycérz iest od zwády/
 Popu též nie źle zachowác od rády:
 Dác zá milego wdzieczná rzecz/ nie škodzi/
 Piechotá předsie iáko żywo chodzi.
 Tom dawno slychal/ Borzuy ná to powie/
 Káždy sye tego bázgo láčno dowie:
 Že Rycérz meštwá reka dotázuie/
 Biskup podobno wiecey w głowie czuie:
 A Siedór/ co ma/ dáby wšytko pewnie/
 By sye mógl iáko zostác przy Królewnie:
 To též nie dziwno/ že piechotá chodzi/
 Bo nie ma koniá/ ani iezdzić łodzi.
 Odpowie Siedór: niechay Pan bláźnuie/
 Láčno durowác/ kiedy przystepuie.
 A sam po stole polożywšy loćcie/
 Mysli náđ šáchy/ á gryzie páznoćcie.

Mysli/ co ma býc z Rycerzem zá zwádá/
 Jáka to ma býc tá Popowa ráda.
 Gdzie tá wdzieczna rzecz/ álbo gdzie ten mily/
 Dla czego przedšie piechoty chodžily:
 Tá kóniec/ czemu Kochem obróciła/
 Pewnie/ že dármo tego nie czyniła.
 Dobrze żyw mysląc: á ten ypomina/
 Siedórže bracie/ sňa nie dobra sňa ?
 Siedór niestlyšy nawietšého sunu/
 Wšytki tám smysly zwabil do rozumu.
 Potym sje dobrze dlugo námysliwšy/
 Wstál/ y rzekl : Królu mój namilóšciwšy/
 Jeden iešt fortél ná ščesćie wšeláké/
 Lub žle/ lub dobrze/ serce miec iednákté:
 Kogo fortuna srogim nie pobila/
 Tego lástáwym ošiem nie zmamila:
 A kto sje bárzo rozbuia w pogode/
 Ten zášie štrzydlá powiesi w przygode.
 Niechže iuž idžie : á ty pátržay pilnie:
 Mam zá to/ žes sje rádował omylnie.
 Król záтым do nich bližey sje przysiedžie/
 Wšyscy czekáją/ co ná kóniec bedžie.
 Vderžá w lárme : á Koch iednym štokiem/
 Vsiadl Królowi tuž pod sámym bokiem.
 Co czyniš głupi ? mierži cie tá trochá ?
 Chceš dármo stráćie ták wdzieczného Kochá ?
 Tu prózno šukác iákéy inšey rády/
 Przyyđžie do kónca z Kochem pátržyc zwády:
 Šolgowác dármo/ bo ták Królá duší/
 Že mu rad nie rad/ Król wžiac gárdlo musí.
 W tym drab przyššoczy/ Król wštápi krotu/
 Przepadšy drugi/ poimal gž z боку.

To bylo téy gry slawnéy dokonání/
 Právie nád vsytkich lidí domniémání.
 Támže zárázem po Pánne poslano/
 Która za žone Fiedbrowi dano.
 A Borzwy niechćiał być proson ná gody/
 Ani zegnawšy/ iechal precz z gospody.
 Mnie též čás będzie vchwycić sye bżegu/
 A odpoczynąc nieco sobie z bżegu/
 Wysiadszy z morzá/ gđziem Wide przéymował/
 Który po wodách Luzonškich żeglował:
 Odátnym rymem opisuiąc boie /
 Na którých mieczá nie trzebá/ ni zbroie.

K O N J E C.

DZIEWOSŁA B

IANA KOCHANOWSKIEGO.

A Ja zaś tak rozumiem/ że do ożenienia/
 Nie stam wysokięgo/ nie dobrego mienia:
 Nawet ani gładóści tak wam sukac trzebá/
 Jáko wstydu/ á cnoty/ dárow przednich z niebá.
 Bo ácz to wszytko dobre/ y ma swé przysináti/
 Ale z cnotą złożywšy/ póydzie między bráti.
 Bo rzeczy są niepewné/ y które czas gládzi/
 A co nawiecéy takim przymiotóm wiec wádzi.
 Człowiek máiac té dobrá/ dobry z nich nie bedzie/
 A owšem między złémi pełno tego wšedzie.
 Ale cnoty/ nieszczésie żadné nie zholduie/
 Ani wiek zazdrościwy iéy krasy wymuie.
 Kto te ma/ tego dobrym człowiekiem miánuie/
 W tym iednym/ zli z dobrémi/ spółku nie náyduie.
 Przeto tak wáżny gládóść/ tak dom/ y klenoty/
 Jáko by piérwszé miéysce záwždy miály cnoty.
 Helená y w królewskim domu syc wrodziła/
 A gládóścią nád infé obdárzoná bylá:
 A cóż potym/ zdrádziwšy mezá własciwého/
 Ziechála przez namowy góściá wšeteczného.
 Jáki dom/ jákie złoto/ jáka gládóść przy téy
 Przysádzie ma smákowac/ myśli známinitéy:
 Cnotá tedy ma przodek. jáko w každéy rzeczy/
 Tak y w małženstwie/ y te naprzód miéy ná pieczy.

Bo gdzie tá ieſt/ by dobrze nic wiecéy nie było/
 Człowiekowi znię ſamą żyć na świećcie miło.
 Gdzie téy niemaſz/ tám wſzytko ſwoie cene tráci:
 Dacnoſć przez/ á wrodá przez nięy już niepláci.
 Cnota grunt záložywſzy/ kto przynieſie ktemu
 A wrode/ y ſzeſćcie/ bliſki fortunnému.
 Bo dobrá/ ná trzy czeſci mądrzy roſpiſuią/
 Jedné w wmyſle/ drugie w ciele wkázuia:
 Trzecie z ſtrony przychoǳą/ co ſzeſćciem zowiemy:
 Wſzytkich trzeba/ ieſli żyć doſkonale chcemy.
 Wmyſl/ rozum/ wymowe/ cnota záſtapilá:
 Przy ciele ſye zámyſka zdrowie/ gładkoſć/ ſilá.
 Fortunie przypisuią ród/ powinowáctwá /
 Doſtoieństwo/ máietnoſć/ ſtárby/ y bogáctwá:
 Ale do Koryntu przyſć nie każdemu ſnádmie:
 To wſzytko/ rzadko kiedy iednému przypádmie.
 Przeto trzeba nam wieǳieć/ iáko co ſiácowáć/
 Wmyſl naprzód/ y iego dáry wmiłowáć:
 Potym dobrá cieleſne plác máia/ zá temi:
 Dopiero ſzeſćcie idzie z przypádku ſwoiémi.
 Acz ia nie wátpie/ że to bedzie wpoǳiwieniu/
 Jem oſtátnie mięyſce dáł dobremu mieniu /
 Które ludzie dziśieyſzy w tákiey cenie máia/
 Ze gwóli temu wſzytko inſe zámiátaia:
 Ale iáko wgoráczce człowiek lubi wode/
 Máło ſye rozmyſláiáć że mu nieſie ſkóde:
 Táć lákomſtwo bezecne ludzká myſl fáłſuić/
 Ze mu nic/ okróm co wozód rodzi/ nieſmákuie.
 A by nie tá zła febra/ co nam ſmáć zkázilá/
 Ináczey by zdrowa myſl o rzeczách ſáǳilá.
 Pátrzy ná niewinne dſiátki gdzie niemaſz przyſády/
 Ani ieſze wrodzą człowieka złe rády:

Vyžerýš znáti nie malé wrodzoneý hoyno ści/
 A cnoty : á nie vyžerýš škempstvá y chciwosci.
 Czemu : bo przyrodzenie ná mlékú přestawa :
 A májac co mu dosýc/ dáley sýe nierodawa.
 A by ľudzie do konca ták sýe správowali/
 A tylko przyrodzonym žadzóm folgowali :
 Nie byty by wteý cenie perly ani zloto/
 Bo bez czego byc moge/ moge niedbác oto.
 Komu tedy nie šketa rozum/ bez wáptienia
 Vrody nie odstápi dla dobrého mienia.
 Bo iesli tu násieniu zboža wšelákého/
 Žiárna práwie ná wybór sukamy piekného:
 Iesli w množeniu škada vrody pátrzamy/
 Wzláčeniu swojm/ nádto miec mmiejsza piecza mamy:
 Škad sýe ma nie kopá bru/ nie žróbek přymnožýc/
 Ale czlowiek/ ktory ma dobrá twého požýc.
 Ž Krolá swého Spártanie wzieni wielka wine/
 Nie prze insza/ iedno prze te nízsa přyczýne:
 Že byl obral niezgrábna takas žone sobie :
 Niewieš/ přý/ že my krolów czekamy po tobie:
 Ale y to nam písmem podano od wieká/
 Že ná swoý wlasny wyraz Bóg stworzył czlowieká.
 Škad mozem to rozumiec/ že im kto cudniešý/
 Tym nieákto byc musí Bogu podobniešý.
 A tym báršieý/ iesli kto y mysl ták správui/
 Že tegóž šizerunku záwždy nášládnie.
 Táka pieknosć zostáie záwždy w swoiéý mierze/
 Nádry/ kto imo wšýtko to iedno obierze.
 Ale Midas gdy byl tym od Boga poczoný /
 Že nie miał byc w swéý prošbie přezen omyloný:
 Wšýtko/ práwi/ Bóg moze : á ia proše oto/
 Czego sýe kolwiek dotkne/ nechay bedžie zloto.

O głupi Midá/ widzisz/ że nie tylko vsy/
 Ale y rozum osli nosisz przy swéy duszy.
 Przyzwolił Bóg/ á on rad: ledwé podziękował/
 Tak iáł sukac na czym by swéy mocy skostował.
 Urwał różgę/ różgá syc wólto obróciła :
 Kámiéní wziął podla drógi/ áli złota brylá :
 Zytá dotknął/ zyto wnet złotem zátwiñtelo:
 Jáblká dosiágl/ a iáblko swięćić syc poczelo:
 Dmywa syc/ á złoto przez rece syc leie/
 Ledwé ogárnąc moze sercem swé nádzieie.
 Złotą sobie każdą rzecz obiecują sładzy:
 Zátym stól przykrywają/ przynoszą iesc dudy.
 Siadł za stól/ chléb wziął w reke / z chlebá kruszec práwy:
 Potraw ruszył/ wnet złotem stánely potrawy.
 Wina sobie kaže dáć: próżna mysl o winie/
 Bo z sklenice przez gárdlo szérec złoto plynie.
 Zlekl syc nieborak Midás/ widzi że poblądził/
 Bo mu wpad przyniosło/ co on szesćciém sádzil.
 Wdostátku niema co iesc: á za trunké wody/
 Dal by y ono złoto/ y wszytki dochody.
 Rece do niebá wznosi/ Odpusc Pánie/ á téy
 Głodnéy hoyności pozbarw/ y nedze bogatéy.
 Midowémi przykłády ná złoto nie wáżny:
 Ale każdá rzecz wedle iéy céný w wáżny.
 Złoto iest rzecz nábyta/ á silá vbogich/
 Co pracą swą dostáli máietności drogich.
 Głádkósc Bóg dáie/ á kto bez niéy syc wrodzi/
 By nabárziéy pracował/ bez niéy tak iéż schodzi.
 Ale ná gládką pátrzac/ przecie syc nie náieni:
 Tak zec y zroléy/ syná/ z adnym obyczátem
 Ktewyprzesz/ bo ná to žone poiac trzeba :
 A chcefli iesc/ sukayze plugiem w roléy chlebá.

Tedy posagu nie brąc : byś Licurgá pytał/
 Inaczej by w wstáwách iego niewyczytał.
 A przed Licurgiem iesze/ kto z one poymował/
 Ten oycu ile kazał naprzód osiárował.
 Ja/ gózie czego obyczay iesť/ nie zátázuię/
 Tylko/ co przed czym słusnie ma iść/ wkázuie.
 Ale o tym inż nazbyt. Do ciebie miłości
 Przyskpeuię/ która masz siła z tad zazdrości/
 Ze ludzióm snać źle rádżisz. Ale iż y w niebie/
 A ná ziemi nikt nie iesť bezpiechen od ciebie :
 A twym strzatóm trudno sye páwesa zástlonić/
 Ani téż wciekác/ álbo rozumem sye bronić :
 Prose cie/ miáło li by kiedy przysć do tego/
 Tsuchay nic nie miluię/ co iesť skárádego.
 O státek ná twa lástke przypuszczam. Tłemięc złotá/
 Iesze nieškodá : ále škodá/ co sromotá.
 Do miłości ták dosyc. Dido / iáko żywa
 Aeneasá nieznála/ to rzecz niewatpliwá :
 Bo oná dobrze przedtym/ leglá w grobie bylá/
 Uziłi Troiánštíe mury Grécka moc burzylá.
 To prawdá/ że swa reka smierć zádála sobie :
 Lecz o dobry Aenea/ nietestniąc po tobie:
 Ale wchodzac lożá Jarby frogiego/
 A miluiąc małżónka chocia vmárlégo/
 Któremu y po smierci wiáre chowác chciála :
 Boday ták swégo mezá káżda milowála.
 A iesli kto równégo szuka towáryszá/
 Wwázże sobie ten rym v Mácíalísá :
 Podleysz z one póymi/ ták ia rádze tobie/
 Bowiém inaczej równi niebedzicie sobie.
 Alez by snać o te podlosć/ druga sye gniewála/
 Jesli polská przypowieść/ od mátki slychála.

Jákokolwiek : zrownania wobyczáách trzebá :
 Dla spornéy żony / długi niechciał wnieść do niebá.
 Inśe rzeczy v ludzi bącznych / máło wazá /
 Bo z fortuny nikomu chlubie sje niekázá.
 Ostatek Bogu pozucz : Bóg sam wie co dobrze /
 Ale człowiek nie jest wto ták opátrzon szodrze /
 Aby wiedział co z tego lepszym : czas to potym
 Okáże / lecz nam teraz tylko sje sni otym.
 Tom ia písał ná siostry swéy miley żadánie /
 Które vmmie ták wazné / iáko rostkazanie.
 A sámá sje do tego dobrze przyłożyła :
 Nalésć rym / to nawietśa moia práca byłá.

EPITHALAMIVM

IANA KOCHANOWSKIEGO.

Wieczór / młodzieney / przyśedł / króm żadnéy zábáwy :
 Wieczór ná niebie wynióśł swóy promień láskáwy.
 Czas powstáć / czas ná chwile pokóy dáć káncowi /
 A zaspiewáć dawnému gwoli zwyczajowi.
 Pánný / młodzieney wstáli / wstáńcie ku nim y wy :
 Oto widáć ná niebie wieczór niewátpliwy.
 Tá kwiere / iáko przedko / pátrzáy sje powály :
 Nie dármo przedko / beda spiewáć / czym wygrály.
 Trudná náśá / młodzieney / pánný sje zmawiaá /
 A zmowá tam nie prózna / zacnego cóś máá.

Lecz nie dziw/ rozum bowiem wšytek sje ich síli/
 A my indžiey mysl/ indžiey wšy zabáwili.
 Slušnie tedy przegrany/ towarzyse moi:
 Bo zwyciestwo przy pracéy/ iáko żywo stoi.
 Přeto teraz przynamniéy/ miéymy sje ná pieczy/
 Ony spiewác inž poczná/ nam milczéc nie ř zeczy.
 Wieczorna gwiazdo/ któréy/ ná okraglym niebie/
 Ogień nád zemiá goré okrutniéyšy ciebie :
 Która dziewke od mátki/ od mátki przez dzieki
 Dziewke z loná wydžieraš : á dáieš do reki
 Pámientke mlodžiešcowi nieubláganému :
 Co Turczyn goržéy czyni miástu dobytému :
 Wieczorna gwiazdo/ któréy/ ná okraglym niebie/
 Ogień nád zemiá goré przyemniéyšy ciebie :
 Która swoím promieniém małženškie wnowy
 Wtwierdzaš/ co stánowiá spólne stářšé głowy.
 A nie złącza/ áž kiedy plómien twóy nástawa :
 Co Bóg ná szesna chwile žadniéyšégo dawa :
 Wieczór nam siostry porwał towarzyške z kola :
 A nie dziw/ bo zlodžietóm sam przyaciél zgolá.
 Bo skoro ón nástáie/ wnet yzboyce wstáie/
 A w nádžicie čmy czarney/ drógi zášadáie.
 W ten čas/ kto co ma stráćie/ siáday ráczéy domá :
 Panno vchodž/ nie wychodž z goléni rekomá.
 Towarzyse/ trudno krásć/ kiedy wteczór wšchodži/
 Bo zá iégo plómieniém czynna stráž wychodži.
 W nocy zlodžiey sje tái/ któřégo záš ráno
 Inšy zlodžiey wymáca/ wšizwšy inšé miáno.
 A pány go zmyslona scypia škárga swoia :
 Čóž chocia scypia/ o co potáiemnie stois :
 Jáko kwiat peronym plotem roście ogrodzony/
 Bydlu skryty/ á plugiem žadnym nie rušony :

Którego słonice twierdzi/ wiatr głądzi/ dęsz żywi:
 Wiele dziewek/ wiele jest chłopiat/ co nan chćiwi.
 Ale skoro okroitnie/ ostrym pálcem ziety :
 Ani ón dziewóm/ ani chłopietóm jest wziety.
 Tákże y Pánná/ póki trwa nie narufoná/
 Póty lástka przyiaciół swych jest obdárzoná :
 Ale iáko raz czystosć swoje utráciá/
 Ani inż dziecióm wdzieczna/ ani dziewóm milá.
 Jáko máciá/ która w prostym polu wschodzi/
 Nigdy wzgórze nie idzie / nigdy grón nie rodzi
 Dostálych : lecz rózgami wisac ku dolowi/
 Siega wierzchołkiem ziemie/ aż ku korzeniowi.
 Zaden oracz/ zaden wól o tym nie prácuje :
 Ale iesli sje kiedy sflónem pozembuie/
 Wiele oraczów/ wiele wólów o niéy chodzi :
 Ták pánná/ będąc pánná zámiedbána zchodzi.
 Ale gdy swégo czasu w małżeństwo wstąpiá/
 Oycu wiecéy nie przykra/ á meżowi milá.
 A ty pámmo/ niechćiey sje meżowi tákíemu
 Sprzeciwiác : bo nie służy sprzeciwiác sje temu/
 Któremu cie sam oyciec podáie w małżeństwo.
 Sam oyciec z mátká/ któрым winnás poslušenístwo.
 Pámienstwo nie wszytko trwé/ iesli niewiész tego/
 Lecz máia y rodzice poczesci do niego.
 Jedná czesć jest oycowiska : druga mátká sobie
 Przywłaszcza : trzecia/ tylko jest samá przy tobie.
 Ze dwiemá tedy wáleczyć/ nie ku rozumowi/
 Którzy z poságiem dáli swé práwá synowi.

K O N J E C.

ORSZVLI KOCHANOWSKIEY,

W DZIECZNEY, VCIESZONEY, NIEPOSPO-
LITEY DZIECINIE: KTORA CNOT
WSZYTKICHY DZIELNOSCI PANIEN-
SKICH POCZATKI WIELKIE POKA-
ZAWSZY: NAGLE NIEODPOWIEDNIE,
WNIEDOSZLYM WIEKV SWOIM, ZWIEL-
KIMANIEZ NOSNYM RODZICOWSWYCH
ZALEM ZGASLA: IAN KOCHANOWSKI
NIEFORTVNNY OYCIEC SWOIEY NA-
MILSZEY DZIEWCE ZLZAMINAPISAL.

NIEMASZ CIE ORSZVLO MOIA.

W Z O R P A N

Mężnych

J. Kochánowskięgo.

E W A.

W A / wszystkich rodzajów matką / słusnie w tych Historiach pierwsze miejsce zastępuje. A to nie tak przez dawność / albo wprzędzenie wszystkich innych ludzi / iako przez dziwny początek / y niezwyčajne stworzenie swoje : Albowiem / czym sye biała pleć przed mešką chlubić może / nie jest tak iako Jadam z gliny wlepioná / ale / iako Morysz pisze / z kóści szérée y z boku wzięta. O którym pierwszych rodziców naszych stworzeniu / kto chce więcej co wiedzieć / niż sye z prostych słów Moryszowych podobno domyslić może / między innymi mehay czyta Dialog wtóry o miłości / nauczónęgo Żyda Leona / gdzie wywodzi / iż Plato swęgo Androgina z tego miejsca Moryszowęgo wyčerpnął : w czym iesli mu wiara ma być dana / al-

bo nie/ sadzić o tym/ nie iest rzecz nášęgo przedsięwzięcia terażnieyşęgo.

C H I O M A R A

Chiomára żonánieiakiego Ortiągontá/ była ná ten czas poimána/ kiedy Rzymiánie Galáty w Azyię poráżili. Tá przy śácowaniu korzyści/ dostała sye iednemu Kotmistrzowi/ który z nią tak poczynal/ iáko mnie mał ze mu wólno bylo. A iż sye w nim pospolu bylo zęşło/ y niepowściągliwość/ y łakomstwo/ będąc w tym od przyiaciół onę niewolnice przénaydowany/ pozwolil iá dać ná okup. Gdy tedy czas náznáczony przyşedł/ powinowáci onę pánię odłożywşy pieniądze/ same z rąk od niego wziali. Kotmistrz chcąc przedsię ludzkość nieiaką po sobie pokázac/ prowadzil iá aż do rzeki/ gdzie sye wozić miała. Oná nie tak dálece ná terażnieyşą wczynność ięgo/ iáko bárzię ná piérwşę zelżenie swé pómniąc/ studze po cichu roşkazála/ aby go zábil. Sluga wpatrzywşy czas/ wczynil roşkazaniu pánię swęy dosyć. A oná wciąwşy trupo wi głowe/ záwinelá iá wşáte/ y tak w droge z sobą niostí. Potym przyşedşy przed meżá/ rzuciłá iá przed nogi ięgo. Náz zlekl sye naprzód/ potym dorozumiawşy sye co bylo /

spytal iéy: mali zá rzecz przystoyna chowác komu wiá-
ter: K owšem / powiáda: ale to przystoynieysza / aby z
tych/ kt ózy lozá mégo sa winni / tylko ieden żyw byl.

A R I S T O K L I A.

Theophanes nieiáti / miał dziewkú imieniém Ary-
stokliá. Te dwa mlodzieney milowali / Strato / y Kal-
listhenes. Strato byl bogátszy / y bárziéy Pánie milo-
wał: Kállisthenes zá sie wietšza lástke znal / y pánie byl
nieiáto powinowáty. Oyciec iž sye bárziéy iedného o-
bawal niž drugiego / myslil doložyc sye wieszków A-
pollinowych / którego by z nich miał sobie zá syná w-
ziác. Ale Strato / máiac od slug domowych te sprá-
we / že nań pánia lástáwšza nižli ná Kállisthená / stá-
ral sye o to vprzýmie / aby pánie wolno bylo sobie
mežá obrác. Potym gdy Theophanes iáwnie przy w-
šytých dziewkú pytal / á oná Kállisthená obrála / znác
bylo zárazem / že sye tym Stráto obráził. W kílka dni
potym przyšedl w dom do Theophaná / gdje byl y
Kállisthenes / y obiecal im to / že ácz mu nieszczešcie iá-
tiés žony зайrzálo / iednáť iáto poczał / chciál z nimi
w dobrej przyiázní mieškáć. A oni zá tym prošili go ná
wesele. On obiecawšy / stáral sye / aby ná ten dzien

co nawieczý towárzystwá / y slug / sobie sposobil / Któ-
 ré nieznácznie miedzy ciżbą rozśádzil / y znáku pewné-
 go czekáć kázal. A gdy pánné do slubu wiedziono / dá-
 wšy znáť pomocníkóm swým / rzucił sye sam naprzód
 do niéy. Kallisthenes obaczywšy / chciał mu iá gwał-
 tem wydrzéc. Sludzy z obu strón pánnóm swým po-
 magáli: owa / że w tym rozruchu pánné miedzy sobą
 rozzerwáli / ták iž gárdlo dáć musíalá. Co bacząc Kál-
 listhenes / zniknął z oczu ludzkich / ták iž go potym niht
 nie widziá / ani o nim slyšal. A Strato tuž przed w-
 šytkimi stánąwšy náđ pánną / swą wlásną ręką sye
 zabił.

K A M M A.

W Galácie dwoie Paniát zacnych bylo / Sinátus
 y Synorix / Którzy y záchowániém / y máietnością ró-
 wni sobie byli / y sámi miedzy sobą dobreý przyiáźni v-
 żywáli. Š tych ieden Sinátus / poiął žone imieniem
 Kámmé: białąglowe / Która ná ten czás / y vrodą / y vcz-
 cíwością / przed inšými przodek miala. Téy rozmilo-
 wal sye Synorix : A iž iéy prósbámi vžyc nie mógl / o
 poniewoleniu též próžno mial myšlic / póki by byl Si-
 nátus žyw / ráde niepobožná wziął przed sye / že dáł po

táiemnie Sinátá zabić. Máló potym pošly swé do
 Kámmy poštat / žádájac iey w małżeństwo. Oná wié
 dzac / kto przyczyna iey síroctwá byl / myslilá o tym /
 iáko by sye niewinnéy krewie meża swégo pómścić mo-
 gla. A iż y Synoux miary w swéy prózbie niemial / y
 przyiáciele iá do tego wstawicznie wiedli / áby przyiá-
 zniá tego nie gárdzila : dála sye námówić / y wskázala
 pón / áby do niéy do Kościolá przyszedl / á tam ślub
 z nią brał. Skoro przyszedl / przyielá go wdziecznie / y
 wiodlá przed oltarz. Tam wziąwšy w ręké czaske zło-
 ta / czyniac wrzeczy ofiáre wedlá zwyczajú pogánštíe
 go Diánie / nápiła sye samá naprzód / á oštátek Syno-
 rixowi podála : á w czaszy byla truciźná : która gdy
 wypil / oná kłéknąwšy przed oltarzem / té slowá glo-
 sem rzekla : Tobá świadcze nazacnieyša bogini / zem
 tylko w nádziecie dzisieyšego dnia po mežu swym do-
 tychmiašł żywá zosłala : Abowiém stráćiwšy niemal
 połowice duše swoiey / co mi tak dlugi czas przyniešć
 mógl / okróm nádziecie tej dzisieyšy pómšty : której zem
 sye zá pomocá twá doczekála / z radošciá y wesolo do
 meża ide. A tobie zly czlowieczé miásto loźnice grób /
 á miásto wesela pogrzeb / przyiáciele / y krewni twoi
 spráwia. Co Synoux slyšac / y inž nieiáko iad w so-
 bie czuiac / zleknąwšy sye wypadl z kościolá / á nie mo

gac żadney rády wypitéy truciźnie nalésc/ mordowa-
wszy sye dlugo/ tézhenocy vmárl. A Kámmie y w tym
Bóg pocieszył/ že nie piérwéy vmárlá/ až o smierci nie
przyiaciela swégo vslyšala.

T I M O K L I A.

Redy Alexander Król Mácedónski wziął przez
moc Tebas/ żołnierze zárázem do lupu sye rzucili. dom
Timokliúy/ o którey teraz rzecz/ zastápil ieden z prze-
dnieyszych Hetmánów Alexandrowych. Ten poczyná
iac sobie w domu/ iáko iego mysl niostá/ y ná same Ty
mokliá baczenia nie miał. Nádto pilnie sye wywiádo-
wal/ iesliby gdzie pieniedzy/ álbo skárbów iákich nie
zákopála/ grožac iey časem/ časem téz y lágodnémi
słowy iey vžywáiac. Oná/ iáko byla bialaglowá ro-
stropná/ ráda byla téy dródze/ która moglá sye nád nie-
przyiacielem lektósci swéy pómścić. A powiedziála
mu/ že wszytki swoje skárby wrzucila w ieden dól/ kto-
ry byl w ogrodzie. Człowiek chcínwy kázal sye zárázem
do ogroda prowadzić/ y dól sobie vřázác. A obaczy-
wszy/ že nie owšsem trudné spuszczenie bylo/ spuscił sye
wen. Timokliá rozumiac/ kiedy už ná dnie sámym
byl/ poczela nań wálic kámiemie tak geste/ že zstámtá
žadnym obyczátem wynidž mu nie dála/ až go práwie

w ziemię wbiła. Co gdy sye nazawtuz ogłosiło / poi-
mano Timoklia / y wiedziono przed Króla. Król ba-
cząc w nię tak z wrodny / iako y z twarzy powage iá-
kás / pytał ię / coby zacx była : która mu w té słowa
odpowiedziála : Jestem Timoklia / siostra Theágeno-
wa / która niedawno zwiodszy bitwe zwámi / o wol-
ność wšytkiēy Gréciēy iest zabit / abysiny my tego by-
ły vszly / co dziś ciēpiēmy. A iżem ia te lekkość dziś po-
pásć musiała / która ná mój ród nigdy nie przychodzi-
ła / śmierci namniēy sye nie zbraniám : bo wole vm-
rzec / niżli takiey drugiey noci czekać / ieslibys ty tego
zbrócić niechciał. Dziwowal sye Król / y sercu / y ba-
czeniu oney poważney białéyglowy / y kazał wywołac
aby od tego času żaden gwalt sye nie dział wczciwym
domóm. A Timoklia wolno puscit / y rozkazał / aby y
oná sama / y wšyscy krewni ię bez škody wšelakiey
byli.

M I K K A.

Aristotimus Tiran Eliēski w nadzieie Króla An-
tigoná / surowo y niepobożnie z ludzmi swymi sye ob-
chodzil. Niedzy inšemi niesprawiedliwými iego poste-
pki znaczny y to iest / co ná Philodemem wczynil. Ten
miał dziewótkę umieniem Nikte / która Lucius nieiaki

Dworzánin tjránnow rad widział. Postawšy tedy slu-
 ge swégo ten to isti / kazał iey do siebie przysć. Tož iey
 oyciec y mátká / boiáznia przycisnieni rádzili. Ale ona
 kletnáwšy v nóg oycowškich / prošla y dla Boga / á-
 by iey po háńbe y lefkosc chodžic nie dopusczał / á ráczej
 obrał widžic iá vmárta / niži sromotnie žywa. Lu-
 cyus widžac / že sye poseł nie rychlo wraca / bedac nie
 práwie tržéžwi / šedł sam w dóm do Philodema / tám
 zástawšy pánnu v nóg oycowškich klecžac / roškazał iey
 práwie z grožá aby z nim šla / w czym iž go nie práwie
 poslušna być chćála / podžapawšy ná niéy šáty / žbil
 iá okrutnie. Oyciec potym y mátká pátržac ná tak zá-
 losná rzecz / á nie mogac nic prošba žyškáć / z pláčem
 do Boga o pómšte wolali. A Lucius bedac y wniem y
 gniwem zápalony / przed oczymá wlasnych rodžicow
 one niewinná dženwke žabil. Nie rusžyla tá rzecz ná-
 mníey Aristotimá / y owššem wiele ich / któžy o te křy-
 wode mówili / dal stráć / drugie z miáštá wygnal / któ-
 rych okolo cztereš set do Aetoliey wytechálo. Ci wššá-
 žniac czestokřoc do niego / aby žony y dženčci ich
 žé nimi pušćil / nie mogli tego
 v niego žyškáć.

Z V Z A N N A.

Przypisana Jey Wsici Pánien Elzbiecie
z Szydłowca/ ná Olytách y Nieswieżu
Ksiejnie. etc.

WSytkich skárbów ná swiecie/ y wszytkiego zlotá/
Godnáby/ sacna páni/ twa dobroc/ y cnotá.
Lecz w to Bóg umiał tráfić/ y porzadne niebá/
Czego ja nie mam/ tego y tobie nie trzebá.
Téy miary/ tego kresu/ twé szesćcie dochodzi/
Ze niewiém/ iesli prosic o wiecey syc godzi.
Jednáť abyeh záchował stáre obyczáie/
Bo temu/ kto ma wiele/ káždy przedsie dáie.
Przywiódlenci Zuzanne po prostu przybráná/
Dokád iey kóstowniesey sáty nie dostáná.
Dar poprawdzie nie wielki: lecz ia o to prosze/
Chuc moie wiecey wváz/ nie to co przynose/
ee   20

Z V Z A N N A.

MJechay syc zli nie kochátá w swoiéy wsieteczności/
Zywie Bóg ná niebie/ który karze ludzkie zlosći:
A dobre ma ná swéy pieczy/ y káždého bróni/
Kto syc iedno pod zwyciezná iego reke stóni.
Wielka moc tákich przykládów w Historiach mamy/
A sámi tego ná oko czesto doznawamy:

Ale iesli kiedy znaczniéy swóy sad Pan obíawil:
 Tedy znaczniéy/ iáko kiedy Suzánné wybáwíl.
 Kto nie ma nic pilniéyšégo/ niech posluha málo/
 A ia powiem dostátecznie/ iáko sýe co sstáto.
 W Asyriéy ná wšchód slónicá/ slawné miásto leży/
 Przez które srzodkiem Eufrátes bystra rzeká bieży.
 Semiramis mežná Páni/ tá ie zbudowála
 Wielkim koštem/ á Bábilon tnie mieyescu dála.
 Tam Joáchim mieškal/ czlowiek dobrého žywotá/
 Máiáac wielkie záchowánié/ y náznamar zlotá.
 Ku dostátku/ tym go iesze fortuna zdobilá/
 Ze Suzánná/ poslubioná iego žoná byla:
 Bialaglowá dziwnie gládka/ mloda/ wrodžiwa/
 A temu/ co ludzie nadrozéy hácuiz/ cnotliwa.
 Iž tedy znaczniéyšégo w ten czas miásto nie miálo/
 Tá každý dzień wiele ludži kniemu sýe zhadžáto.
 Przy pálacu byl sad piekny/ murem otoczony:
 Kedy poyrzal/ wšytek ná piec gráni vsádzony.
 A Fontaná z Alábástru/ práwie poyšród stála/
 Która wode nieprzebrána wstáwicznie lála:
 A tráfi sýe/ že dwu sedžiú inž letnich obrano/
 O któzych przez wstá pánskie bylo powiedziano:
 Nieštátecznosť w Bábilonie stáršy pokazáli/
 Którzy sýe ludžióm ná twarzy swižtoblíwi zdáli.
 Ci tedy do Joáchimá czesto w dóm chodžili:
 A zá míni/ którzy pilni spraw šadowych byli.
 A kiedy sýe inž rozchodžil ón lud ku obiádu/
 Suzánná též miála swoje przechádzke po sádu.
 Stárzy pátržac ná každý dzień/ gdje páni chodžilá/
 (A komu kiedy zradliwa miłość przepuścila?)
 Dáli sýe chéwosci wwiéšć/ y w sercu myslili/
 Jáko by swéy byškréy žedzy dosýc wczynili.